

EESTI STATISTIKA

KUUKIRI

RECUEIL MENSUEL

DU

BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

1939

APRILL

SISU:

Kooliraamatukogud 1937/38. õ/a.
Mootorsõidukite liiklemine üle piiri 1938. a.
Rahvastiku ülepõriliiklus 1938. a.
Töötülid ja streigid 1938. a.
Kanapidamise tasuvus 1938. a.
Imikute suremus 1937. a.
Tulekahjud 1938. a.
Liiklusõnnetused 1938. a.
Alatised tabelid.

Nr. 209(4)

TALLINN

Nr. 209(4)

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO
BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

SISUKORD

TABLE DES MATIÈRES

	lk.		Page
Kooliraamatukogud 1937/38. 6/a. — A. Lepp	173—178	<i>Bibliothèques scolaires en 1937/38</i> /	173—178
Mootorsõidukite liiklemine üle piiri 1938. a. — J. Kits	179—180	<i>Mouvement des voitures automobiles traversant la frontière</i>	179—180
Rahvastiku ülepiirilikkus 1938. a. — A. Tomberg	180—183	<i>Mouvement frontière</i>	180—183
Tõttülid ja streigid 1938. a. — R. Kikkerist	183—186	<i>Conflicts du travail et grèves en 1938</i>	183—186
Kanapidamise tasuvus 1938. a. — F. Sõöt	186—193	<i>Rentabilité de l'élevage des poules en 1938</i>	186—193
Imikute suremus 1937. a. — K. Rumma	193—198	<i>Mortalité des nourrissons en 1937</i>	193—198
Tulekahjud 1938. a. — V. Feldman	198—203	<i>Incendies en 1938</i>	198—203
Liiklusõnnetused 1938. a. — K. Raid	203—212	<i>Accidents de la circulation en 1938</i>	203—212

ALATISED TABELID — TABLEAUX PERMANENTS

(Standard-numeratsioon)	(Numération permanente)
Tab. 1. Väliskaubandus veebruaris	Tab. 1. Commerce extérieur en février
" 2. Väliskaubandus muude riikidega veebruaris	" 2. Commerce extér. avec les autres pays en février
" 3. Väliskaubanduse tähtsamad ained veebruaris	" 3. Commerce extér. des princip. articles en février
" 4. Ehitusmonopol	" 4. Ventes d'alcool
" 5. Rõõgiraudteed veebruaris	" 5. Chemins de fer en février
" 6. Tallinna sadama tegevus veebruaris ja märtsis	" 6. Mouvement du port de Tallinn en février et mars
" 7. Eesti Panga äriseis 31. III 39	" 7. Bilans de la Banque d'Estonie le 31. III 39
" 8. Eera- ja ühispankade äriseis 1. XII 38	" 8. Bilans des princip. banques au 1. XII 38
" 9. Üksikute pankade äriseis summad 1. XII 38	" 9. Bilans des princip. banques au 1. XII 38
" 10. Yaluuta hinnad Tallinna börsil veebruaris	" 10. Cours du change à Tallinn en février
" 11. Vabariigi piiridest ülesõitnud veebruaris ja märtsis	" 11. Nombre des personnes ayant passé les confins de la République en février et mars
" 12. Linnade rahvastik veebruaris	" 12. Mouv. de la populat. dans les villes en février
" 13. Liikvel olev raha	" 13. Circulation fiduciaire
" 14. Pankadevahelise arvekoja tegevus	" 14. Mouvement de la chambre de compensation
" 15. Profestitud veksalid	" 15. Effets protestés
" 16. Kapitali emissioonid	" 16. Emissions des capitaux
" 17. Tõestustoodang	" 17. Production de quelques industries
" 18. Loomataundid	" 18. Epizooties
" 19. Tapamajade tegevus	" 19. Fonctionnement des abattoirs
" 20. Suurmüügihinnad veebruaris ja märtsis	" 20. Prix de gros en février et mars
" 21. Toiduainete maksumus kalorilise sisalduse järgi	" 21. Coût de denrées alimentaires à la base de leur valeur nutritives
" 22. Turuhinnad veebruaris ja märtsis	" 22. Prix de détail en février et mars
" 23. Elatusmaksumusindeksid	" 23. Nombres-indices du coût de la vie
" 24. Suurmüügiindeksid	" 24. Nombres-indices de prix de gros
" 25. Tõeturg veebruaris ja märtsis	" 25. Marché du travail en février et mars
" 26. Tõetusevõrded ja tööloolu 1. veebruar. ja 1. märts. 220, 227	" 26. Entrepr. indust. et leur main-d'oeuvre au 1. févr. et 1. mars 220, 227
" 27. Nakkushaigused detsembris ja jaanuaris	" 27. Maladies contagieuses en décembre et janvier
" 28. Abielumus, sündimus ja suremus	" 28. Mariages, naissances et décès

Alatiste tabelite koostamisviis vt. nr. 182(1) — 1937, lk. 83.

*) Viimased andmed ilmunud eelmistes kuukirjades.
Par * sont désignés les tableaux parus dans les NN précédents.

KOOLIRAAMATUKOGUD 1937/38. õ/a. BIBLIOTHÈQUES SCOLAIRES en 1937/38.

Sis u: 1. Üldandmeid kooliraamatukogudest: kogude ja raamatute arv, lk. 173; kogude suurus, lk. 173; kogude kasustamine, lk. 174; võrdlust avalike raamatukogudega ja välisriigest, lk. 174. 2. Algkoolide raamatukogud: kogude ja raamatute arv, lk. 176; kogude suurus, lk. 176; kogude kasustamine, lk. 176. 3. Keskkoolide ja gümnaasiumide raamatukogud: kogude ja raamatute arv, lk. 176; kogude suurus, lk. 177; kogude kasustamine, lk. 177. 4. Kutsekoolide raamatukogud: kogude ja raamatute arv, kogude suurus, kasustamine, lk. 177. 5. Raamatute sisuline koostis, lk. 178. 6. Raamatukogude kulud, lk. 178.

Käesolev ülevaade kooliraamatukogudest käsitab 1937/38. õ/a. andmestikku ja on koostatud koolide õpetegevuse aruannete põhjal. Viimased sisaldavad andmeid õpilas- ja õppejõudude kogude raamatute arvu ja õpilaskogude kasutamise (tugejad, loetud raamatud) kohta. Sisult ja keelelt koollaruanded raamatute koostist-kasutamist ei valgusta.

6 möödunud aasta jooksul ülerigilisi kokkuvõtteid meie kooliraamatukogudest trükkis avaldatud ei ole; viimane ülevaade raamatukogudest on toodud 1931/32. õ/a. andmestikul¹⁾.

1. Üldandmeid kooliraamatukogudest. Données générales.

Kogude ja raamatute arv. Kehtivad seadused näevad ette, et igas koolis peab olema õpilas- ning õppejõudude raamatukogu. Tegelikult ongi peagu kõik meie koolid raamatukogudega varustatud: 1937/38. õ/a. puudus raamatukogu ainult 25 koolis (= 1,6% koolide koguarvust), nimelt 4 algkoolis, 5 keskkoolis-gümnaasiumis, 5 täienduskoolis ja 11 kutsekoolis. Enamjaolt on need koolid kas väiksemad õigusteta erakoolid või alles viimaseil aastail avatud õppeasutised, kes ei ole veel suutnud raamatukogu soetada.

Raamatukogu olemasolu koolides 1937/38. õ/a. (% koolide üldarvust):

	Õpilaste kogu:		Õppejõudude kogu:	
	on ²⁾	puudub	on ²⁾	puudub
Algkoolis	99,7	0,3	98,4	1,6
Täienduskoolis	88,9	11,1	75,6	24,4
Keskkoolis-gümnaasiumes	97,4	2,6	91,0	9,0
Kutsekoolis	91,8	8,2	—	—
Kokku	98,4	1,6	96,7	3,3

Kutsekoolis on raamatukogud valdavas enamuses õpilasile ja õppejõududele ühised. Ülevaates nad esinevad õpilaskogude rühmas. Iseseisvaid õppejõudude raamatukogusid (see arv ei tohiks olla suur) andmete puudusel arvestatud ei ole.

1937/38. õ/a. oli meil kooliraamatukogusid üldse 2 654 (neist õpilaskogusid 1 390, õppejõudude 1 264) raamatute koguarvuga 1 559 216 (õpilaskogudes 997 106 = 64%, õppej. kogudes 562 110 = 36%).

Viimase 6 a. jooksul (1931/32.—1937/38. õ/a.) on raamatukogude arv kasvanud üle riigi võrdlemisi

tagasihoidlikult (+5%), küll on aga tunduvalt tõusnud raamatute arv õpilas- (+35,7%) ja veel suuremas ulatuses õppejõudude (+64,2%) kogudes:

	Õpilaskogud:		Õppejõudude kogud:	
	Kogude arv	Raamatute arv (tuh.)	Kogude arv	Raamatute arv (tuh.)
Algkoolis	1 209	554	1 186	457
Täienduskoolis	26	13	18	7
Keskkoolis-gümnaas.	67	281	60	98
Kutsekoolis	88	149	—	—
Kokku	1 390	997	1 264	562
1931/32. õ/a.	1 355	735	1 173	342
+	35	262	91	220
%	2,6	35,7	7,8	64,2

Õpilasraamatukogude juurdekasvust (+262 tuh.) langeb 155 tuh. raam. algkoolikogudele (kasv 39%), 54 tuh. — keskkoolile-gümnaasiumile (+24%) ja 51 tuh. raam. kutsekoolidele (+52%). Juurdekasv õppejõudude kogudes (+220 tuh. raam.) teostus peagu täielikult (202 tuh. raam. = 92%) algkoolide kogude suurenemise arvel (kasv 79%).

Kogude suurus. Ühes raamatute arvu jõudsa kasvuga on kasvanud ka üksikliku keskmise suurus üle riigi — õpilaskogudes $\frac{1}{3}$ ja õppejõudude kogudes $\frac{1}{2}$ võrra:

	Raamatuid keskm. 1 kogu kohta:			
	Õpilaskogud	Algkool = 100	Õppejõudude kogud	Algkool = 100
Algkoolis	458	100	386	100
Täienduskoolis	503	110	304	94
Keskkoolis-gümnaas.	4 199	917	1 635	424
Kutsekoolis	1 688	367	—	—
Kokku	717	—	445	—
1931/32. õ/a.	642	—	292	—
+	175	—	153	—
%	32,3	—	52,4	—

Tab. 1 (lk. 175) on kõik kogud linnus ja maal jaotatud vastavalt raamatute arvule nelja suurusrühma. Võrdlusi 1931/32. õ/a., mis annavad ülevaadet suurusrühmade osatähtsuse muutumisest 6 a. jooksul, saame tuua ainult algkoolide ja keskkoolide-gümnaasiumide kohta (% kogude üldarvust):

¹⁾ Eesti Statistikas nr. 145 — 1933.

²⁾ Iga kool, kus kasutatakse ühist raamatukogu teise kooliga, on loetud raamatukoguga kooliks.

	Õpilaskogud:		Õppejõudude kogud:	
	1937/38	1931/32	1937/38	1931/32
Algkool maal:				
Kuni 100 raam.	3,8	16,4	9,4	37,1
101—200 „	15,9	27,2	21,2	26,2
201—500 „	59,8	7,6	52,6	30,6
501—750 „	16,5	4,1	13,3	89,4
Üle 750 „	4,0	1,7	3,5	1,6
	80,3	56,4	89,4	36,7
Algkool linnas:				
Kuni 500 raam.	13,8	21,4	22,4	49,0
501—1 000 „	28,5	40,2	37,4	36,8
1 001—2 500 „	48,0	34,8	37,5	77,6
Üle 2 500 „	9,7	3,6	2,7	2,0
	57,7	38,4	77,6	51,0
Keskool-gümna. (üle riigi):				
Kuni 500 raam.	10,5	3,0	28,3	33,3
501—1 500 „	13,4	23,9	26,5	33,4
1 500—5 000 „	44,8	25,5	33,3	27,5
Üle 5 000 „	31,3	46,9	71,8	29,4
	76,1	73,6	5,0	9,8

Kogude kasustamine. Kooliraamatukogude tarvitajaid oli üle riigi 1937/38. õ/a. 114 808 ehk 82,7% õpilaste üldarvust. Aasta jooksul anti kooliraamatukogudest lugemiseks üldse 2 034 105 raamatut, 1 lugeja kohta keskmiselt 18 raamatut. Algkooles ja keskkooles-gümnaasiumes oli raamatute loetavus ümarguselt 50% kõrgem kui kutse- ja täienduskooles:

	Loetud raam. arv (tuh.)	Lugejate arv	Raamatuid 1 lugeja kohta
Algkooles	1 669	92 608	18
Täienduskooles	7	792	10
Keskkooles-gümnaas.	293	16 039	18
Kutsekooles	65	5 429	12
Kokku	2 034	114 808	18

Võrrelda lugejate arvu ja loetud raam. arvu 1 lugeja kohta 1931/32. õ/a. andmetega saame ainult algkooles ja keskkooles-gümnaasiumes. Võrdlusist nähtub, et lugejate arv on tõusnud ja eriti tunduvalt keskkooles, laenutatud raamatute arv 1 lugejale on jäänud peagu muutusetu:

	1937/38	1931/32	+ , -	%
Lugejate arv { algkooles	92 608	83 781	+8 827	+10,5
keskk.-gümna.	16 039	11 561	+4 478	+38,7
Loet. raam. arv 1 lugeja kohta { algkooles	18	17	+1	
keskk.-gümna.	18	20	-2	

Keskmiselt tuli üle riigi 1937/38. õ/a. lugejaid 1 raamatukogu kohta 84. Keskkooles-gümnaasiumes, kus enamjaolt mitu ühendatud kooli kasustab ühte raamatukogu, on lugejate arv üleriigilisest keskmisest suurem ümarguselt 3 korda.

Iga lugeja kohta oli kooliraamatukogudes 1937/38. õ/a. raamatuid keskm. 9 — täienduskooles 2,5 korda, keskkooles-gümnaasiumes 3 ja kutsekooles 4 korda rohkem kui algkooles (6):

	Lugejaid 1 kogu kohta	Algkool = 100	Raamatuid 1 lugeja kohta	Algkool = 100
Algkooles	77	100	6	100
Täienduskooles	31	40	15	250
Keskkooles-gümna.	248	316	18	300
Kutsekooles	74	96	25	417
Kokku	84	109	9	160

Raamatukogude kasutamise intensiivsust väljendab raamatute loetavuse ja liikuvuse korrutis.

	1 lugeja laenas kogust raamatuid (raamatute loetavus):		Üht raamatut laenu-tati kogust lugemiseks (raamatute liikuvus):	
	1937/38. õ/a.	1931/32. õ/a.	1937/38. õ/a.	1931/32. õ/a.
Algkooles	18,0 raam.	16,6 raam.	3,0 korda	3,5 korda
Keskkooles-gümna.	18,3 „	20,0 „	1,0 „	1,1 „
Täienduskooles	9,7 „	„	0,6 „	„
Kutsekooles	12,0 „	„	0,5 „	„
Kokku	17,7 „	„	2,1 „	„

Raamatukogude kasutamise intensiivsuse koefitsient on lugejate ja nende poolt loetud raamatute arvust ning raamatukogu suurusest (raam. arvust kogus). Algkooles ja keskkooles-gümnaasiumes on näit. loetavus võrdne (18), kuid seetõttu, et keskk.-gümnaasiume kogudes on raamatuid 1 lugeja kohta 3 korda rohkem kui algkooles (18:6), on seal ka raamatute liikuvus ja sellega ühenduses kogude kasutamise intensiivsuse koefitsient samuti 3 korda väiksem.

Raamatukogude kasutamise intensiivsus:

	Loetavus 1	Liikuvus 2	Intensiivsus 1 x 2	1931/32. õ/a.
Algkooles	18,0	3,0	54,0	58,0
Keskkooles-gümna.	18,3	1,0	18,3	22
Täienduskooles	9,7	0,6	5,8	„
Kutsekooles	12,0	0,5	6,0	„
Kokku	17,7	2,1	35,1	„

Võrdlusi avalike raamatukogudega. Avalikes raamatukogudes oli 1937/38. õ/a. 861 tuh. köidet, kooliraamatukogudes 1 559 tuh., ehk 81,1% rohkem:

Õpilaskogudes	997 tuh. raamatut
Õppejõudude kogudes	562 „ „
Üldse koolikogudes 1 559 tuh. raamatut	
Üldse avalikes raamatukogudes	861 „ „
Koolikogudes rohkem	698 tuh. raamatut = 81,1%

Võrreldes rahvaraamatukogude tegevust õpilasaamatukogudega (õppejõudude raamatukogude kasutamise kohta andmestik puudub) näeme, et õpilaste ja rahvaraamatukogude kasutamise intensiivsus on peagu võrdne:

	Raam. arv (tuh.)	Lugejate arv	Loetud raam. arv	Loetavus 1	Liikuvus 2	Kasutamise intensiivsus 1 x 2
Õpilaskogud	997	114 808	2 034 105	17,7	2,1	37,2
Aval. raamatukog.	861	114 697	1 912 258	16,7	2,2	36,7
	+136	+111	+121 847	+1	-0,1	+0,5

Raamatuid oli keskm. 1 lugeja kohta 1937/38. õ/a. avalikes rahvaraamatukogudes 7, koolide õpilaskogudes 9. Lugejaskonna arvu võrdlusi tuleb pidada silmas, et avalikke raamatukogusid kasustavad võrdlemisi arvukalt ka kooliõpilased. Oletatakse, et õpilaste arv avalike raamatukogude tarvitajaskonnas moodustab umbes 1/6 (Tartu linna raamatukogude lugejaskonnas oli kooliõpilasi 1936/37. õ/a. 19,4%, Tallinna — 22%).

Võrdlusi välisriigest:

	Nõukogude-Venes (SSSR)		Lätis	Taanis
	1937/38	1934/35	1936/37	1936/37
Algkool	458	202	.	490
Keskkoole-güm.	4 109	1 373	.	.
Raamatute keskm. arv 1 õpilaskogu kohta:				
Algkool	511	115	745	.
Keskkoole-güm.	1 877	718	.	.
Raamatute keskm. arv õpilaskogudes 100 õpil. kohta:				
Algkool	511	115	745	.
Keskkoole-güm.	1 877	718	.	.

Raamatute loetavus Taani algkooli õpilaskogudes on samuti nagu keskm. raamatukogu suurus peagu võrdne loetavusele Eestis: 1 lugeja kohta tuli Taanis 1936/37. õ/a. keskm. 19 raam., meil 1937/38. õ/a. 18.

Järgnevalt anname üksikasjalisema ülevaate algkooli, keskkooli-gümnaasiumi ja kutsekooli kogudest — iga kooliliigi kogude kohta eraldi.

2. Algkooli raamatukogud.

Bibliothèques des écoles primaires.

Kogude ja raamatute arv. 1937/38. õ/a. oli algkoolis üle riigi 2 395 raamatukogu, neist õpilaskogude 1 209, õppejõudude 1 186. 6 möödunud aasta jooksul on raamatukogude üldarv kasvanud 89 võrra (3,9%):

	Linnus	Maal	Üle riigi	1931/32	Juurdekasv %
Õpilaskogud	123	1 086	1 209	1 202	+7 0,6
Õppejõudude kogud	112	1 074	1 186	1 104	+82 7,4
Kokku	235	2 160	2 395	2 306	+89 3,9

Kaugelt suuremat kasvu näitab raamatute arv — õpilaskogudes 38,8%, õppejõudude — 79%:

	Linnus	Maal	Üle riigi	1931/32	Juurdekasv %
Õpilaskog.	160 495	393 624	554 119	399 191	+154 928 38,8
Õppejõud.	107 902	349 593	457 495	255 543	+201 952 79,0
Kokku	268 397	743 217	1 011 614	654 734	+356 880 54,5

Kogude suurus. Kuna kogude üldarv püsib peagu endisel tasemel, on ühenduses raamatute arvu suurenemisega vastavalt tõusnud ka üksikkogu keskm. suurus:

	Linnus	Maal	Üle riigi	1931/32. õ/a.	Juurdekasv %
Õpilaskogud	1 305	362	458	332	+126 38,0
Õppejõudude kogud	963	326	386	231	+155 71,4

Keskmiselt tuli õpilaskogudes raamatuid 100 õpil. kohta 6 a. tagasi 378, praegu 518 (maal 493, linnus 593); kasv 37%. Raamatukogude jaotus suuruse rühmade järgi linnades ja maal on toodud tab. 1.

Kuigi linnus on õpilaskogudes keskm. umbes 3—4 korda suuremad kui maal, on õpilaste arvu aluseks võttes nii maa- kui linnakoolid varustatud raamatutega peagu võrdselt. Tallinna l. 21. Algkooli õpilaskogude (6 477 köidet) ja õppejõudude (4 490 k.) kogud on suurimad algkoolikogud linnus. Maa-alkoolist omab suurimat õpilaskogu Rannu Algkool Virumaal (1 758 k.). Puhja Algkoolile Tartumaal kuulub suurim õppejõudude raamatukogu (2 149 köidet) maal.

Kogude kasustamine. Lugejate ja lugemiseks laenutatud raamatute arvu teatavad õppetegevuse aruandeis koolid ainult õpilaskogude kohta. Algkoolis oli kogude tarvitajaid 1937/38. õ/a. 92 608 (linnus 24 667, maal 67 941) 83 781 vastu 1931/32. õ/a., ehk 10,5% rohkem. Raamatuid loeti algkoolis 1937/38. õ/a. 1 668 557 (linnus 564 301, maal 1 104 256), 1931/32. õ/a. 1 391 464, kasv 6 a. jooksul 19,9%.

Raamatukogudega koolide lugejaskond moodustas õpilaste üldarvust neis koolis 1937/38. õ/a. 86,8% (linnus 90,8%, maal 85,2%). 6 a. jooksul on mittelugejate % kahanenud linnus 15,7-lt 9,2-le, maal 20,6-lt 14,8-le. Petserimaal on õpilaste arv, kes raamatukogusid ei kasusta, õige suur — ületab üleriigilise keskmise ligi kolmekordselt. Ka Võrumaal (19,7%), Saaremaal (18,4%) ja Pärnumaal (16,8%) tõuseb mittelugejate % üle üleriigilise keskmise. Kahanenud on raamatukogusid mittekasustajate % võrreldes 1931/32. õ/a. siiski kõikjal (% raamatukogudega koolide õpilaste üldarvust):

	Mittelugejad:	
	1937/38. õ/a.	1931/32. õ/a.
Linnus (kokku)	0,2	15,7
Sellest: Tallinnas	8,7	13,1
Maal (kokku)	14,8	20,6
Viru	6,7	14,1
Järva	14,1	21,8
Harju	6,9	11,8
Lääne	10,7	16,0
Saare	18,4	22,5
Pärnu	16,8	21,5
Viljandi	11,9	20,5
Tartu	10,7	18,0
Valga	11,8	24,2
Võru	19,7	22,0
Petseri	38,0	46,1

Lugejaid 1 kogu kohta tuli algkoolis 1937/38. õ/a. keskmiselt linnus 204, maal 63, üle riigi 77 (1931/32. õ/a. 71, kasv 8,5%). Raamatuid oli kogudes 1 lugeja kohta 6, 6 a. tagasi 5. Kogude kasustamise intensiivsuse koefitsient pole üle riigi 6 a. jooksul peagu muutunud: üht raamatut laenutati lugemiseks (raamatute liikuvus) keskmiselt aastas 3 korda (linnus 3,6, maal 2,8), 1931/32. õ/a. 3,5 korda; 1 lugeja laenas raamatuid (raamatute loetavus) keskmiselt aastas 18 (linnus 22,9, maal 16,9), 1931/32. õ/a. 16,6:

	Loetavus Liikuvus Intensiivsus			1931/32. õ/a.
	1	2	1×2	
Linnus	22,9	3,6	82	67
Maal	16,3	2,8	46	56
Kokku	18,0	3,0	54	58

Andmed kogude kasustamise kohta üksikute admin. üksuste järgi leiduvad tab. 1 (lk. 175).

3. Keskkoolide-gümnaasiumide raamatukogud.

Bibliothèques des écoles secondaires.

Kogude ja raamatute arv. Uued keskkoolid (progümnaasiumid, reaalkoolid) töötavad peagu eranditult gümnaasiumide juures, olles viimastega ühisel juhtimisel ja majandamisel. Neil ühendatud koolil on ka ühiselt kasustatavad raamatukogud. 1937/38. õ/a. kasustas 67 õpilaskogude üldse 184 keskkooli-gümnaa-

siumi, seega üht kogu keskm. 2,75 kooli. Õpilaste ja õppejõudude kogusid oli keskkoolis-gümnaasiumes 1937/38. õ/a. 127, 1931/32. õ/a. 115, kasv 12 = 10,4%. Raamatute koguarv on suurenenud 307 913-lt 1931/32. õ/a. 379 417-le 1937/38. õ/a. (õpilaskogudes 281 347, õppejõudude 98 070), andes juurdekasvu 6 aastaga 23,2%.

Kogude suurus. Keskmise raamatute arv püsib, võrreldes 1931/32. õ/a., õppejõudude kogudes endisel tasemel (1 635, 1 606), õpilaskogudes on tõusnud 3 558-lt 4 199-le (+18,1%).

Raamatukogude jaotus suurusrühmade ja admini-üksuste järgi on toodud lk. 175 (tab. 1).

Kogude kasustamine. Kogude tarvitajaid oli 1937/38. õ/a. keskkoolis-gümnaasiumes üle riigi 16 039 ehk 38,7% rohkem kui 1931/32. õ/a. (11 561). Lugemiseks võeti 1937/38. õ/a. 293 100 raam., 1931/32. õ/a. 230 683 r., suurenemine 27,1%. Raamatukogudega koolis oli 1937/38. õ/a. õpilasi, kes kooliraamatukogu ei kasustanud, üldse 11,4%. Lugejaid 1 kogu kohta oli keskkoolis-gümnaasiumes 1937/38. õ/a. keskm. üle riigi 243 210 vastu 1931/32. õ/a. (+15,7%). Raamatuid oli kogudes 1 lugeja kohta 18 (1931/32. õ/a. 17).

Raamatute loetavus ja liikuvus ei ole 6 a. jook-sul nimetamisväärselt muutunud: 1 lugeja laenas 1937/38. õ/a. keskm. 18,3 raamatut (1931/32. õ/a. 20,0 r.), üht raamatut laenutati kogust keskm. 1,0 korda (1931/32. õ/a. 1,1 k.). Kasustamise intensiivsus 1937/38. õ/a. 18,0 (18,3×1,0), 1931/32. õ/a. 22 (20,0×1,1).

4. Kutsekoolide raamatukogud.

Bibliothèques des écoles professionnelles.

Kutsekoolide raamatukogude tegevust vaatleme 1937/38. õ/a. esmakordselt. Vaadeldaval õ/a. töötas üle riigi üldse 134 kutsekooli, neist 11 koolil pundusid raamatukogud, 23¹⁾ kooli kasustas teise koolitüübi raamatukogu ja ülejäänud 100 kooli omas ühiselt 88 raamatukogu. Kutsekoolide

raamatukogud, nagu algul juba märkisime, on enamuses ühiskogud, mida kasustavad peale õpilaste ka õppejõud.

88 kutsekooli kogus oli 1937/38. õ/a. raamatuid üldse 148 554 ehk 1 kogu kohta keskmiselt 1 688 (keskkoolis 4 199), 1 õpilase kohta 17 (keskkoolis 18) raamatut.

Kogusid suuruses kuni 500 raam. on kogude üldarvus 26,2%, 501—1 000 raam. 28,4% ja üle 1 000 raam. — 45,4%:

Kuni 50 raam.	3,4%	501— 750 raam.	17%
50—100 „	1,1 „	751— 1 000 „	11,4%
101—200 „	9,1 „	1 001— 1 500 „	15,9 „
201—300 „	2,3 „	1 501— 2 500 „	19,3 „
301—400 „	5,7 „	2 501— 5 000 „	6,8 „
401—500 „	4,6 „	5 001—10 000 „	—
		Üle 10 000 „	3,4 „

Suurimate kogude omanikeks on Tallinna Peda-gogium (25 708 köidet), Tartu Seminar (19 079 k.) ja Tallinna Tehnikum (10 594 k.).

Kogude kasustamise intensiivsus on kutsekoolis tunduvalt madalam kui alg- ja keskkoolis, mida põhjustab kõrge mittelugejate % õpilaskonnas ja väike loetud raamatute arv 1 lugeja kohta. Oli üldse kogude tarvitajaid kutsekoolis 1937/38. õ/a. üle riigi 5 429, 1 kogu kohta 74. Loeti raamatuid aasta jooksul 65 380, ehk 1 lugeja kohta keskm. 12 (algkoolis ja keskkoolis 50% rohkem — 18).

Mittelugejaid oli 1937/38. õ/a.:

algkoolis	13,2%	õpilaste üldarvust
keskkoolis-gümna.	11,4 „	„
kutsekoolis	25,8 „	„

Sellest:

tööstuslikos ja tehnilis koolis	33%
põllumajanduslikos „	16,8%
muudes koolides	13,2 „

Kuna tab. 1 on toodud kutsekoolide raamatu-kogude andmestik ruumi puudusel vaid üleriigilise kokkuvõtena, anname siin täiendavalt vastavad andmed ka kutsekoolide eriliikide järgi.

Tab. 2. Kutsekoolide raamatukogud 1937/38. õ/a. — *Bibliothèques des écoles professionnelles en 1937/38.*

	Kogude üldarv	Raamatu- arv neis	Kogude kasustamine (andmetega kogud)							
			Kogude arv	Neis raamatuid	Lugejate arv	Loetud raam. arv	Luge- jaid 1 kogu kohta	Raam. kogudes 1 lugeja kohta	Loetud raam. 1 lugeja kohta	Loetud raama- tuid 1 raamatu kohta kogus
Põllumajanduslikud õ/asut.	25	30 337	24	38 206	907	11 342	42	38	11,4	0,3
Tööstusl. ja tehnil. „	31	38 400	28	37 398	2 789	30 679	99	14	11,1	0,8
Majanduslikud „	7	5 874	7	5 874	646	6 912	92	9	10,7	1,2
Kodumajandusl. „	12	9 582	10	9 008	488	3 603	49	18	7,4	0,4
Pedagoogilised „	2	44 787	2	44 787	404 ²⁾	12 422	232	97	26,8	0,3
Merekoolid	2	2 351	1	496	42	301	42	12	7,2	0,6
Kunstikoolid	7	5 977	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaimulikud koolid	2	2 246	1	792	24	121	24	33	5,0	0,2
Kokku	88	148 554	73	136 651	5 429	65 380	74	25	12,0	0,5

¹⁾ 11 majanduslikku, 1 tehnil., 1 kodumajanduskool ja 1 lasteasendnike seminar kasustavad end. gümnaasiumide raamatukogusid, 8 kodutööstuskooli — täienduskoolide ja 1 kodutööstuskool — hoolekandekooli kogu.

²⁾ Kasustajate hulgas on ka Tartu Seminari (pedag.) progümnaasium 132 lugejaga ja Tall. Õpet. Seminari algkooli 149 lugejaga.

5. Raamatukogude sisuline koostis.

Répartition des livres d'après le contenu.

Sisu ja keele järgi on kooliraamatukogude (alg- ja keskkooli) koostist eriankeediga üleriigiliselt uuritud ainult üks kord iseseisvusajal, nimelt 1922/23. õ/a. lõpul. Lisaks sellele on täiendavalt selgitatud Tallinna kooliraamatukogude sisulist koostist veel kord 1933/34. õ/a. Neist eriuurimuse vaatlusist selgus, et alg- ja keskkooli õpilaskogudes moodustab absoluutse enamuse ($\frac{4}{5}$ ümber) ilukirjandus, õppejõudude kogudes — teaduslik kirjandus. See sisuline vahekord püsib kindlasti ka praegugi.

	Õpilaskogudes (%):			Õppejõudude kogudes (%):		
	Üle riigi:	Tallinnas:	1933/34	Üle riigi:	Tallinnas:	1933/34
	1922/23	1922/23	1933/34	1922/23	1933/34	1933/34
Algkoolis:						
Teaduslik kirjandus	18,7	11,7	7,0	73,2	82,7	86,4
Ilukirjandus	81,3	88,3	93,0	26,8	17,3	13,6
Keskoolis:						
Teaduslik kirjandus	32,5	26,3	21,8	73,0	65,5	76,5
Ilukirjandus	67,5	73,7	78,2	27,0	34,5	23,5

Algkoolis koosnevad nii õpilaste kui õppejõudude kogud peamiselt eestikeelseist, keskkoolis — võrreldes eestikeelseist raamatutest. Eestikeelseid raamatute osatähtsus, võttes aluseks Tallinna koolide andmestikku, näib pidevalt tõusvat viimaseil aastail, eriti algkoolis.

	Õpilaskogudes (%):			Õppejõudude kogudes (%):		
	Üle riigi:	Tallinnas:	1933/34	Üle riigi:	Tallinnas:	1933/34
	1922/23	1922/23	1933/34	1922/23	1922/23	1933/34
Algkoolis:						
Eestikeelseid raam.	66,2	61,5	86,2	54,1	59,7	79,7
Muukeelseid „	33,8	38,5	13,8	45,9	40,3	20,3
Keskoolis:						
Eestikeelseid raam.	33,9	33,3	39,9	14,8	5,9	13,2
Muukeelseid „	66,1	66,7	60,1	85,2	94,7	86,8

Käesolevast 1938/39. õ/a. alates märgivad koolid esmakordselt õppetegevuse aruandelehel raamatute arvu seisuga kogudes õ/a. lõpuks ka sisu ja keele järgi. Kavatsen neid andmed avaldada k. a. detsembris alg- ja keskkoolide 1938/39. õ/a. õppetegevuse ülevaates.

6. Raamatukogude kulud.

Dépenses des bibliothèques scolaires.

Järgnev ülevaade kooliraamatukogude 1937/38. õ/a. kuludest on koostatud koolide kulude-tulude teatelehtede põhjal ainult kahe suurema kooliliigi — algkooli ja keskkooli-gümnaasiumi kohta.

Kuna osa kooli ei ole teatelehis eraldanud raamatukogu kulusid õppevahendite soetamiseks määratud kuludest, tuli olemasolevail andmeil koostatud kulude lahutamist teostada hüpoteetiliselt. Selline kulude korrigeerimine viis eeldab väiksemaid

vääratusi, millega andmestiku kasutamisel tuleb arvestada.

Algkooliraamatukogud. Kuue möödunud aasta jooksul on algkooliraamatukogude aastane kulu tõusnud nii maal kui linnus üle kahekordseks — 1931/32. õ/a. kulutati raamatukogudele üle riigi ümarguselt 30 000 kr, 1937/38. õ/a. 70 000 kr:

	Linnus	Maal	Kokku
1937/38. õ/a.	20 046	50 523	70 569
1931/32. „	8 976	21 318	30 294
Suurenemine kr	11 070	29 205	40 275
%	123	137	133

Ülevaatlilikum on raamatukogude kulude tõusu võrdlus klassikomplektide ja õpilaste arvu alusel:

	Kulu 1 õpil. kohta s:			Kulu 1 kl.-kompl. kohta kr:		
	Linnus	Maal	Kokku	Linnus	Maal	Kokku
1937/38. õ/a.	71,9	63,8	66,9	24,9	19,4	20,7
1931/32. „	33,5	25,8	27,7	11,6	8,1	8,9
Suurenemine	38,4	38,0	38,2	13,3	11,3	11,8
%	115	137	138	115	140	133

Kuigi algkooliraamatukogude täiendamiseks väljaantavad summad on üleriigiliselt viimaseil aastail tugevasti tõusnud, ei saa ikkagi praegust keskmist kulutat raamatukogule linna- ja eriti maa-algkoolis lugeda küllaldaseks raamatukogu ajanõuete kohasel tasemel hoidmiseks.

Maal kulutati 1937/38. õ/a. 6-klassilise algkooli raamatukogule üle riigi keskmiselt ainult 58 kr (3 kl.-kompl. à 19,4 kr). On aga maid (Saaremaa, Valgamaa, Võrumaa, Petserimaa), kus raamatukogule kulutatakse veelgi tunduvalt vähem.

Kõige rohkem kulutas suhteliselt oma raamatukogudele 1937/38. õ/a. Viljandimaa — 1 kl.-komplekti kohta keskm. 29,1 kr, kõige vähem Saaremaa — 9,2 kr.

Keskkoolide-gümnaasiumi raamatukogud. Keskkoolid-gümnaasiumid on üldiselt korralikult raamatutega varustatud. Kulutus raamatukogudele on seetõttu neis koolis enam-vähem stabiilne, juba aastaid peagu ühel ja samal tasemel. 6 viimase aasta jooksul on näit. aastane raamatukogude kulusumma üle riigi keskkoolis-gümnaasiumes tõusnud ainult 21% (algkoolis 133%), kulu 1 klassi kohta 17%, kuna kulu 1 õpilase kohta õpilaste arvu kasvu tõttu on koguni pisut vähenenud. 1 klassi ja õpilase kohta tuleb keskkoolis-gümnaasiumes raamatukogukuluisid ümarguselt 2,5 korda rohkem kui linna-algkoolis:

	Raamatukogude üldkulu kr	Kulu 1 klassi kohta kr	Kulu 1 õpilase kohta s
1937/38. õ/a.	29 559	62,6	178,5
1931/32. „	24 348	53,3	183,6
Suurenemine	5 211	9,3	
%	21	17	

Kooliraamatukogude kohta varem Keskbüroo väljaandeks ilmuud:

Haridus Eestis 1924. a. lk. 111—114, 185—188; tabelosaas lk. 74, 76, 118, 119.
Raamatukogud alg- ja keskkoolis, A. Lepp, Eesti Statistika nr. 145(12) — 1933. a., lk. 628—634.

MOOTORSÕIDUKITE LIKLEMINE ÜLE PIIRI 1938. a. MOUVEMENT des VOITURES AUTOMOBILES TRAVERSANT la FRONTIÈRE.

Sisu: 1. Välismaa mootorsõidukid Eestis, lk. 179. 2. Eesti mootorsõidukid välismaal, lk. 180.

I. Välismaa mootorsõidukid Eestis.
Voitures automobiles étrangères en Estonie.

Välismaisi mootorsõidukeid sõidab meile sisse iga aastaga rohkem, nagu näha järgnevaist arvudest:

	Mootorsõidukite arv	Eestis viibimise aeg (päeva)
1938	771	5 265
1937	575	3 040
1936	450	3 645
1935	304	4 106
1934	217	959

1938. a. sõitis meile välismaisi mootorsõidukeid 34,6% eelmisest aastast enam; aasta varem ulatus suurenemine 27,7%. Pea sama võrra suurenes sõidukite meil veedetud päevade arv. Suurem osa välismaisi mootorsõidukeid viibis meil 1—4 päeva, üksikud olid kauem, nii et veedetud päevade arv keskmiselt ühe mootorsõiduki kohta ulatub 6-ni. Mõned Läti mootorsõidukid tulid Eestisse korduvalt.

Sissesõitnud mootorsõidukite hulgas oli:

	1938	1937	1936
Sõiduautosid	686	482	362
Mootorrattaid	55	68	70
Veautosid	18	8	9
Autobuse	12	9	9
Sanitaaraautosid	—	1	—
Surnuveautosid	—	1	—

Seega suurem osa sissesõitnud mootorsõidukeist on sõiduautod; viimasel aastal on sagenenud veautode ja autobuste sõidud meile.

Ülepiiriliklemine toimus aasta läbi, kuid elavam periood oli juunis, juulis ja augustis, mil meile tuli 61,4% kogu sissesõitnud autodest; talvekuudel oli ainult üksikuid sõite üle piiri.

Sissesõitnud mootorsõidukite päritolu näeme järgnevast tabelist:

Eestis külastanud mootorsõidukid omaniku päritolu järgi — *Voitures automobiles ayant visité l'Estonie d'après la nationalité des propriétaires.*

	Hollandi	Inglise	Itaalia	Leedu	Läti	Poola-Daanzig	Prantsuse	Rootsi	Saksa	Soome	Taani	Tšehhoslov	Ungari	P.-Am. Ühendr.	Muud	Kokku
Mootorsõidukite arv — N. des voitures automobiles.																
Sõiduautod	16	38	9	24	294	9	21	60	91	94	5	6	—	10	9	686
Autobused	—	—	—	—	10	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	12
Veautod	—	—	—	—	17	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	18
Mootorrattad	—	—	—	—	26	4	1	4	10	0	—	3	—	1	—	55
Kokku 1938	16	38	9	24	347	13	22	64	102	102	5	9	—	11	9	771
1937	12	27	7	14	209	8	21	49	83	94	2	10	4	11	18	575
1936	7	28	1	7	182	3	25	24	56	77	4	14	2	12	8	450
1935	4	15	2	5	144	6	10	11	33	37	4	4	1	6	22	304
1934	4	16	6	13	117	—	17	8	56	17	1	—	—	5	20	280
Mootorsõidukite Eestis viibimise aeg (päeva) — Durée de séjour (jours).																
Automobiles	38	660	18	157	1 526	64	291	509	876	474	58	15	—	21	80	4 787
Autobus	—	—	—	—	26	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	32
Camions	—	—	—	—	208	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	216
Motocycles	—	—	—	—	105	12	6	21	63	19	—	3	—	1	—	230
Total 1938	38	660	18	157	1 865	76	297	530	947	499	58	18	—	22	80	5 265
1937	20	422	17	107	1 200	30	280	470	880	372	5	46	10	14	92	3 940
1936	10	258	4	35	1 118	52	152	128	1 025	398	15	139	4	60	247	3 645
1935	10	217	5	48	2 564	20	25	37	546	280	23	17	163	33	158	4 190
1934	12	297	8	57	2 059	—	200	31	593	161	4	—	—	23	70	3 515

Pooled sissesõitnud mootorsõidukeist kuulusid lätlastele, Saksa ja Soome mootorsõidukeid oli 102 ehk 13,2% üldarvust. Suuremal arvul tuli veel moo-

torsõidukeid Rootsi, Inglise, Leedust ja Prantsusest. Peale selle tuli väiksemal arvul mootorsõidukeid veel 10 riigist. Lätist tuli mootorsõidukeid

1938. a. 130 võrra rohkem eelmisest aastast ja siin on esindatud ka kõik mootorsõidukite liigid, kuna teistest maadest tulevad peamiselt sõiduaudod ja mootorrattad. Tabelis nimetatud riikidest tulid mootorsõidukid järjekindlalt iga aasta ja viimasel aastal tuli mootorsõidukeid pea kõigist maist suuremal arvul kui varem.

Meid 1938. a. külastanud välismaised mootorsõidukid läbistasid sissesõidul ja tagasisõidul järgnevaid piiripunkte:

		Välismaist mootorsõidukeid:	
		saabus	väljus
Laatre	kaudu . . .	305	274
Tallinna	„ . . .	241	176
Valga	„ . . .	76	95
Mäe-Muratsi	„ . . .	56	71
Ikla	„ . . .	52	65
Põlli	„ . . .	25	30
Soometsa	„ . . .	7	13
Mõisaküla	„ . . .	6	16
Vastse-Roosa	„ . . .	2	1
Saaremaa	„ . . .	1	1

2. Eesti mootorsõidukid välismaal.

Voitures automobiles estoniennes à l'étranger.

Meie mootorsõidukid käisid 1938. a. ja varem välismaal järgneval arvul:

	Mootorsõidukite arv	Vilbitud päevade arv
1938	180	3 258
1937	139	2 476
1936	127	3 298
1935	104	3 245
1934	106	5 762

Meie sõidud mootorsõidukitel üle piiri suurenevad samuti ja 1938. a. käis välismaal mootorsõidukeid 29,4% rohkem eelmisest aastast. Enamus mootorsõidukeist oli sõiduaudod, nimelt 151, teisi liike oli: 17 mootorrattast, 11 autobust ja 1 veoauto. Sõideti välismaale peamiselt juunis, juulis ja augustis, üksikuid sõite oli aasta läbi. Keskmiselt viibis iga mootorsõiduk 1938. a. välismaal 18,1 päeva; eelmisel aastal 17,8 päeva. Piiripunktide järgi väljus ja tuli tagasi mootorsõidukeid järgnevalt:

	Väljus	Sõitis tagasi
Laatre	76	74
Tallinna	40	36
Valga	34	37
Mäe Muratsi	10	13
Ikla	15	8
Põlli	4	2
Soometsa	—	1
Mõisaküla	—	1
Vastse-Roosa	1	—

Mootorsõidukite liiklemise kohta üle piiri varem Keskbüroo väljaandeis ilmunud:

Mootorsõidukite liiklemine üle piiri 1937. a., J. Kits, Eesti Statistika nr. 107(4), lk. 161—162.
Mootorsõidukite liiklemine üle piiri 1936. a., J. Kits, Eesti Statistika nr. 185(4), lk. 175—176.
Mootorsõidukite liiklemine üle piiri 1935. a., J. Kits, Eesti Statistika nr. 175(6), lk. 305—306.

A. Tomberg.

RAHVASTIKU ÜLEPIIRILIKLUS 1938. a. MOUVEMENT FRONTIÈRE.

Ülepiirilikkus on 1938. a. eelmise a. võrreldes märksa tõusnud, kuigi ei küüni 1928—31. a. määrani, mis ajal oli eriti kõrge Eesti-Läti vaheline sisepassidega liiklus. Välispassidega liiklus on aga 1938. a. viimaste aastate järjekindla suurenemisega erakorraliselt tõusnud, sissesõidud 48 518 in. 41 774 vastu eelmisel aastal. Ühes sellega on ka Eesti kodanike välismaal käimine tublisti suurenenud — 11 313 in. 1937. a. 10 767 vastu. Välismaalaste-külastajate arvu järjekindel ja tõhus kasvamine (tab. 2) osutab rõõmsustavale asjaolule, et meie maa ikka enam hakkab rahvusvaheliselt esile kerkima turismimaana, mis riigi maksebilansile mõjub kõigiti soodsalt. Samuti on tublisti tõusnud eraldi arvestatud soomlaste-reisikaartidega liiklejate arv, mis üldtõttud välismaalaste arvu veelgi suurendab.

Ülepiirilikkumise (1 000 in.).
Personnes traversant la frontière (1 000).

1.	Sisse-sõitnud Entrées	Välja-sõitnud Sorties	Kokku Total	Indeks 1928 = 100 Nombre- indice 1928 = 100
1938	173	173	346	443,6
1937	164	165	329	421,8
1936	174	174	348	446,2
1935	193	192	385	493,6
1934	196	196	392	502,6
1933	195	196	391	501,3
1932	202	201	403	516,7
1931	238	237	475	600,0
1930	251	251	502	643,6
1929	261	261	522	669,2
1928	247	247	494	633,3
1927	193	194	387	496,2
1926	127	130	257	329,5
1925	86	89	75	96,2
1924	35	36	71	91,0
1923	40	38	78	100

Lihikomisidokumendid 1934—38. a. — Documents des personnes ayant passé la frontière de 1934—38.

2.	Sisepassid (isikutunn.) Passeports ordinaires			Reisikaardid Cartes de voyage			Välispassid — Passeports pour l'étranger			Kokku — Total		
	Sisse- sõitnud	Välja- sõitnud	Vahe (+)	En- trées	Sorties	Dif- fèrence (+)	Sisse- sõitnud	Välja- sõitnud	Vahe (+)	Sisse- sõitnud	Välja- sõitnud	Vahe (+)
1938	103 750	103 204	+546	21 052	21 168	-116	48 518	48 149	+369	173 320	172 521	+799
1937	105 916	105 956	-40	16 749	17 087	-338	41 774	41 954	-180	164 439	164 997	-558
1936	120 622	120 889	-267	15 842	16 024	-182	37 194	37 094	+100	173 658	173 947	-289
1935	151 283	150 416	+867	12 134	12 308	-169	29 752	29 601	+151	193 169	192 320	+849
1934	159 277	159 134	+143	9 160	8 907	+253	27 246	27 532	-286	195 683	195 573	+110
Selleist Eesti kodanikud — Dont sujets estons.												
1938	51 273	51 141	+132	9 731	10 290	-559	11 032	11 313	-281	72 036	72 744	-708
1937	50 086	50 644	-558	9 041	9 503	-462	10 647	10 767	-120	69 774	70 914	-1 140
1936	56 312	56 684	-352	8 569	8 658	-89	8 732	8 840	-108	73 603	74 182	-579
1935	89 760	90 002	-242	6 755	7 055	-300	7 607	7 500	+107	104 212	104 557	-345
1934	100 244	101 175	-931	5 447	5 385	+62	7 638	7 731	-93	113 320	114 201	-962

Riikondsuselt ülepiiriliiklejad koosnesid sisse-
sõidus:

	1938	1937	1936	1935	1934
Eestlased	41,57	42,43	42,30	53,05	57,91
Lätlased	32,57	35,84	35,93	33,20	31,56
Soomlased	0,53	7,33	6,66	4,48	3,35
Sakslased	3,86	3,39	3,20	2,40	2,59
Rootslased	3,05	3,86	3,14	1,56	0,07
Inglased	0,31	0,82	0,74	0,74	0,55
Poolakad	2,97	1,28	0,55	0,55	0,37
Teised riigid	4,74	5,05	4,39	3,12	2,70

Nagu ilmneb toodud andmeist, kahaneb eestlaste
(koos sisepassid, reisikaardid ja välispassid) osatähtsus
üldliikluses järjekindlalt ehk teisiti väljendatuna — neis
andmeis peegeldub välismaalaste osatähtsuse pidev
tõus, eriti soomlaste, sakslaste ja rootslaste
juures. Lätlaste osatähtsus, mis 1936—37. a. asus
kõrgpunktis, on 1938. a. jälle hakanud vähenema.
Väärib tähelepanu veel poolakate osatähtsuse suur
tõus (põllutöölised).

Piirist ülesõitnute riikondsus 1937—38. a. — Sujétion des personnes ayant passé la frontière de 1937—38.

3.		Sisepõitnud Entrées		Väljapõitnud Sorties		Sisepõitnud % Entrées %		Väljapõitnud % Sorties %	
		1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937
Eesti Estonie	Sisepõitnudega — Passep. ordinaires	51 273	50 086	51 141	50 044	20,59	30,46	20,05	30,71
	Välispassidega — Passep. p. l'étranger	11 032	10 647	11 313	10 767	0,37	6,47	6,56	6,53
	Reisikaartidega — Cartes de voyage	9 731	9 041	10 290	9 503	5,62	5,50	5,97	5,76
Ameerika — Etats-Unis		832	813	838	785	0,48	0,49	0,49	0,48
Austria — Autriche ¹⁾			462		471		0,28		0,29
Belgia — Belgique		126	142	128	153	0,07	0,09	0,08	0,09
Danzig — Danzig		119	82	102	86	0,07	0,06	0,06	0,05
Helveetia — Suisse		292	364	318	402	0,17	0,22	0,19	0,24
Hiina — Chine			7		2	0,00	0,00	0,00	0,00
Hispaania — Espagne		22	28	20	25	0,01	0,02	0,01	0,02
Hollandi — Pays-Bas		433	428	425	418	0,21	0,26	0,25	0,25
Inglise — Angleterre		1 412	1 351	1 379	1 297	0,31	0,32	0,30	0,28
Itaalia — Italie		284	270	204	276	0,16	0,16	0,17	0,16
Jaapan — Japon		126	95	125	84	0,07	0,06	0,07	0,05
Kanada — Canada		34	36	41	35	0,02	0,02	0,02	0,02
Kreeka — Grèce		57	43	46	47	0,03	0,03	0,03	0,03
Leedu — Lithuanie		1 591	1 298	1 645	1 287	0,22	0,20	0,20	0,18
L. Slaavia — Yougoslavie		182	38	197	32	0,11	0,02	0,11	0,02
Läti	Sisepõitnudega — Passep. ordinaires	52 477	55 300	52 063	55 312	30,29	33,95	30,18	33,52
Letonia	Välispassidega — Passep. p. l'étranger	3 977	3 106	4 131	3 493	2,29	1,89	2,30	2,12
Norra — Norvège		397	334	393	334	0,23	0,20	0,23	0,20
N.S.V.L. (Vene) — U.R.S.S.		355	949	347	662	0,21	0,39	0,20	0,40
Poola — Pologne		5 143	2 106	4 435	2 602	2,97	1,28	2,57	0,97
Prantsuse — France		470	525	457	498	0,27	0,32	0,26	0,30
Rumeenia — Roumanie		111	108	108	109	0,07	0,07	0,06	0,06
Rootsi — Suède		6 854	6 350	6 326	6 421	3,96	3,86	3,96	3,89
Saksa — Allemagne		6 091	5 581	6 613	5 526	3,36	3,39	3,33	3,35
Soome	Välispassidega — Passep. p. l'étranger	5 191	4 332	5 191	4 468	3,00	2,64	3,01	2,71
Finlandi	Reisikaartidega — Cartes de voyage	11 321	7 708	10 378	7 584	6,53	4,69	6,31	4,80
Taani — Danemark		604	505	592	484	0,35	0,31	0,34	0,29
Tšehhoslovakkia — Tchécoslovaquie		830	939	832	1 005	0,48	0,57	0,48	0,61
Türgi — Turquie		55	41	50	38	0,03	0,03	0,03	0,02
Ungari — Hongrie		814	618	816	678	0,47	0,38	0,47	0,41
Riikondsuseta — N'ayant auc. sui.		252	331	265	328	0,15	0,20	0,15	0,20
Muud riigid — Autres pays		225	145	220	146	0,13	0,09	0,12	0,09
Kokku Total	Sisepõitnudega — Passep. ordinaires	103 750	105 916	103 204	105 956	—	—	—	—
	Välispassidega — Passep. p. l'étranger	48 518	41 774	48 149	41 954	—	—	—	—
	Reisikaartidega — Cartes de voyage	21 052	16 749	21 168	17 087	—	—	—	—
Ümsek — Gr. total		173 320	164 439	172 521	164 997	100,00	100,00	100,00	100,00

¹⁾ Austria arvatud ühes Saksaga; sisepõitnud Austria kodan. 98, väljapõitnud 96.

Eelmise aastaga võrreldes on suurenenud peale eestlaste välismaalast reisijaist eriti soomlaste (nii reiskaartide kui välispassidega), välispassidega lätlaste, selle järel sakslaste (koos austerlastega), leedulaste, rootslaste, ungarlaste, inglaste, erakorraliselt aga poolakate arv.

Vähenedid šveitslased, belglased, venelased, prantslased, tšehhid.

Naaberriikidega on kujunenud järgmised suhted:

Läti: 100 sisepassiga ülepiiri Lätis käinud eestlase kohta käis lätlasi Eestis:

1938	102	1935	68
1937	110	1934	58
1936	114	1933	62

Vastastikuses sisepassidega ülepiiriliikluses on saavutatud 1938. a. tasakaal, kuna 1936—37. a. ületasid lätlased eestlasi, varematel aegadel käisid eestlased Lätis aga palju suuremal määral kui lätlased Eestis. Mis põhjusel üksikute aastate liiklejate

Liiiklemisintensivsus kuude järgi 1938. a. — Intensité du mouvement d'après le mois 1938 (%).

4.	Sissesõitnud — Entrées								Väljasõitnud — Sorties							
	Tallinn	Valga ¹⁾	Narva	Mõisaküla	Muud Autres	Piirivalve- punktid Cord. de la frontière	Kokku Total	Kokku Total 1937	Tallinn	Valga ¹⁾	Narva	Mõisaküla	Muud Autres	Piirivalve- punktid Cord. de la frontière	Kokku Total	Kokku Total 1937
Jaauanar	2,3	5,4	7,0	6,2	2,1	6,6	5,2	5,4	2,4	5,7	9,5	6,6	2,7	6,6	5,3	5,5
Veebruar	2,3	5,4	7,5	5,9	2,3	6,4	5,1	5,1	2,4	5,6	6,0	4,9	2,4	6,5	5,2	5,2
Märts	2,7	5,4	6,4	5,7	2,7	6,9	5,4	6,1	3,0	5,9	6,7	5,7	2,4	6,8	5,6	6,0
Aprill	4,2	17,3	6,7	4,0	3,0	8,4	9,1	6,5	3,6	6,6	7,5	7,9	4,0	8,5	6,5	6,7
Mai	7,4	6,1	7,0	4,8	2,4	8,4	7,5	10,4	7,4	6,7	7,0	5,1	6,8	8,4	7,7	10,0
Juuni	24,2	12,0	15,6	14,6	26,0	12,7	15,7	13,9	22,0	11,9	9,8	13,1	17,9	12,6	14,9	18,2
Juuli	21,1	11,0	12,1	15,4	38,6	11,2	14,2	14,7	20,4	11,6	11,4	10,3	29,7	11,2	14,0	14,4
August	16,2	11,1	7,6	13,9	13,6	10,5	12,1	12,3	19,8	10,9	7,9	14,3	21,8	10,5	13,2	12,9
Septembar	7,4	9,0	9,6	9,0	1,9	7,6	7,8	7,6	7,6	9,3	10,2	8,0	2,4	7,6	7,8	7,8
Oktoober	5,3	5,6	5,9	4,6	1,7	7,1	6,2	6,9	4,8	6,8	7,7	4,2	2,8	7,1	6,3	6,6
November	3,6	5,4	4,9	5,6	2,2	7,5	6,0	5,7	3,7	5,8	5,8	6,0	3,3	7,5	6,1	6,1
Detsember	3,3	6,3	9,8	7,4	2,6	6,7	5,7	5,8	2,9	13,4	10,5	7,4	3,8	6,8	7,1	5,6
Kokku	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Piirist ülesõitnud piiripunktide järgi 1938. a. — Personnes ayant passé la frontière d'après les cordons en 1938.

5.	Sise- passidega Passeports ordinaires	Välis- passidega Passeports pour l'étranger	Reisi- kaartidega Cartes de voyage	Kokku Total	1937. a. kokku Total 1937	%	
						1938	1937
Sissesõitnud — Entrées.							
Tallinn	276	22 682	20 757	43 715	34 741	25,2	21,1
Valga	14 414	21 065	—	35 479	32 713	20,5	19,9
Narva	—	866	—	866	1 418	0,5	0,9
Mõisaküla	2 160	281	—	2 441	2 220	1,4	1,4
N.-Jõesuu	—	2	—	2	284	0,0	0,2
Irbooska	—	1	—	1	1	0,0	0,0
Mõniste	404	1	—	495	642	0,3	0,4
Koiküla	289	3	—	292	434	0,2	0,3
Kuressaare	635	125	6	766	1 393	0,4	0,9
Pärnu	9	1 133	6	1 148	1 938	0,7	1,2
Paldiski	—	—	11	11	37	0,0	0,0
Haapsalu	—	8	—	8	354	0,0	0,2
Kärdla	—	—	—	—	—	—	—
Kunda	—	3	97	100	312	0,0	0,2
Teesed punktid	—	—	—	—	17	—	0,0
Piirivalvepunktid	85 473	2 349	175	87 997	87 935	50,8	53,3
Kokku — Total	103 750	48 518	21 932	173 320	164 439	100,0	100,0
Väljasõitnud — Sorties.							
Tallinn	210	22 465	20 950	43 625	34 782	25,3	21,1
Valga	14 193	21 087	—	35 280	32 759	20,5	19,9
Narva	—	651	—	651	1 191	0,4	0,7
Mõisaküla	2 219	408	—	2 627	2 416	1,5	1,5
N.-Jõesuu	—	2	—	2	245	0,0	0,1
Irbooska	—	—	—	—	1	—	0,0
Mõniste	574	1	—	575	708	0,3	0,4
Koiküla	381	7	—	388	572	0,2	0,3
Kuressaare	686	151	6	743	1 322	0,5	0,8
Pärnu	4	731	5	740	1 842	0,4	1,1
Paldiski	—	—	6	6	33	0,0	0,0
Haapsalu	—	3	—	3	337	0,0	0,2
Kärdla	—	—	—	—	208	—	0,2
Kunda	—	5	42	47	171	0,0	0,1
Teesed punktid	—	—	—	—	15	—	0,0
Piirivalvepunktid	85 037	2 638	159	87 834	88 385	50,9	53,6
Kokku — Total	163 264	48 149	21 166	172 521	164 997	100,0	100,0

¹⁾ Aprillis Valga kaudu sissesõitnud 3 829 poola põllutöölist ja detsembris lahkunud 2 445.

arvu vahe on erinev, vajaks lähemat uurimist, kuid peamiseks põhjuseks näivad olevat konjunktuurilised kõikumised, mis on soodustanud huvireisimist ja elutarvete ostude tegemist.

Soome: iga 100 reisikaardiga Soomes käinud eestlase kohta käis Eestis reisikaardiga soomlasi järgmiselt:

1938	90	1934	67
1937	82	1933	59
1936	82	1932	54
1935	77	1931	223

Nagu toodud suhtarvudest nähtub, vastastikune reisikaartidega liiklus läheneb aasta-aastalt tasakaalule. 1938. a. käis 100 Soomes käinud eestlase kohta Eestis soomlasi 90. 1932. a. saadik, mil oli järsk langus, on soomlaste arv tõusnud jälle pidevalt igal aastal.

Reisijate liikluse bilanss on eeskätt naaberriikide, kui ka kaugemate välisriikide suhtes viimastel aastatel paranenud soodsas suunas Eestile, mille tagajärjel riiklikus maksebilansis on suurenenud tunduvalt turistidelt ja välisreisijailt saadud tulu osa.

Liiklust üksikul kuul osutavad tab. 4 andmed. Väikeste kõikumistega toimus ka 1938. a. liiklus pea sarnaselt eelmiste aastatega, väikese suurenemisega juunis ja seda Tallinna liikluse mõjutusel.

Ülepiirilikkus toimub, arvatud välja piirivalvepunktid sisepassidega liiklejaile, peamiselt Tallinna (25,2%) ja Valga (20,6%) punkti kaudu.

Suhteliselt liiklus on suurenenud eriti Tallinna sadamasse saabunud turistide laevade arvel.

Välispassidega Eesti kodanike liikumine piiripunktides 1938. a.

6.	1938			1937		
	Sisse-sõitnud	Välja-sõitnud	Vahe või +	Sisse-sõitnud	Välja-sõitnud	Vahe või +
Tallinn	4 143	4 321	-178	3 509	3 585	+14
Valga	5 604	5 754	-150	6 302	5 455	+153
Narva	412	357	+55	539	440	+99
Mõisaküla	69	75	-6	68	60	+8
Haapsalu	4	3	+1	99	76	+23
Teised ja piirivalvepunkt.	795	803	-8	1 040	1 151	-111
Kokku	11 032	11 313	-281	10 647	10 767	-120

Välispassidega eesti kodanike liiklust osutavad tab. 5 andmed. Samuti, nagu välismaalaste Eestisse saabunud reisijate arv, on tõusnud ka eesti kodanike liiklus. Üldse on eestlasi välja siirdunud 1938. a. 281 in. rohkem kui sisse sõitnud, mis arv üldjoontes peaks peegeldama välja- ja sisserändajate arvu vahet ehk rahvastikuarvu neto kaotust emi- ja immigratsiooni-liikluses antud aastal.

Ülepiirilikkemise kohta enne Keskbüroo väljaandis ilmuunud artiklid ja andmed:

- Rahvastiku ülepiirilikkus 1937. a., A. Tomberg, Eesti Statistika nr. 197(4), 1938. a., lk. 179—182.
 Ülepiirilikkemine 1936/36. a., H. Reiman, Eesti Statistika nr. 184(3), 1937. a., lk. 115—118.
 Rahvalikkemine üle piiri 1934. a., G. Tomberg, Eesti Statistika nr. 160(3), 1935. a., lk. 154—157.
 Rahvalikkemine üle piiri 1932. a., G. Tomberg, Eesti Statistika nr. 136(3), 1933. a., lk. 160—163.

R. Kikkerist.

TÖÖTÜLID ja STREIGID 1938. a.

CONFLITS du TRAVAIL et GRÈVES en 1938.

Sisu: 1. Töötülid ja nende lahendamine, lk. 183. 2. Streikide ja streikijate arv, lk. 185. 3. Streikide kestus ja raskusmäär, lk. 186. 4. Streikide põhjused, lk. 186. 5. Streikide tagajärjed, lk. 186.

1. Töötülid ja nende lahendamine.

Conflits du travail et leurs solutions.

Võitlus tööpalkade ümber oli 1938. a. elav. Nii kui eelmisilgi aastail, puhkesid ka m. a. kõik töötülid peamiselt suur-tööstuskäitises. Suuremate käitiste töөлiskond on paremini organiseeritud ja seetõttu nende võitlusvõime oma majandusliku olukorra parandamiseks märksa tugevam kui kesk- ja väiketööstuskäitises, kus töötingimused on üldiselt halvemad ja vajaksid võib-olla rohkem parandamist. 1938. a. võrdlemisi soodus majanduslik olukord, kus tööjõu nõudmine

oli tõusnud, mõnes tööstusharus tundus isegi tööjõu puudust, oli tähtsamaks põhjuseks 1938. a. algatatud töötülidele.

1938. a. oli üldse 29 töötüli. Neist üks võeti sotsiaalministri poolt vormilistel põhjustel tagasi, kuna selgus, et töötüli ei olnud algatatud kooskõlas Töötülid lahendamise seadusega; ühe töötüli otsustamine jäi 1939. a.-le, viis töötüli lõppes omavahealiste kokkulepetega peale komisjonis korraldatud lepitusmenetluse katkestamist ja 22 töötüli oli lahendamisel Töötülid Lahendamise Komisjonis.

I.	Töötülide arv <i>Nombre des conflits du travail</i>	Töötülidest puudutatud töölise arv <i>N. des ouvriers affectés</i>	Töötülid lahendatud <i>Solution des conflits</i>		Komisjoni otsuse vastu avaldasid protesti <i>Protestes contre les décisions</i>			Töötülilükkumus anti lahendamisele Komisjoni teises koosseisus <i>Demande portée dev. la commission à composit. différ.</i>
			Kokkuleppe teel <i>Conciliations</i>	Töötülide Lahendamise Komisjoni otsusel — <i>Décisions de la Commission d'arbitrage des conflits du travail</i>	töölised <i>ouvriers</i>	tööandjad <i>entrepreneurs</i>	mõlemad pooled <i>tous les deux</i>	
I. Murrud ja kaevandused — <i>Industrie extractive</i>	3	2 102	—	3	1	—	1	1
II. Mineraalide töötlemine — <i>Industrie minérale</i>	1	500	—	1	1	—	—	—
III. Metallitööstus — <i>Industrie des métaux</i>	3	455	—	3	—	1	2	—
V. Nahatööstus — <i>Ind. des cuirs et peaux</i>	1	28	—	1	—	—	—	—
VI. Tekstiilitööstus — <i>Industrie textile</i>	5	5 600	—	5	2	—	2	2
VII. Puutööstus — <i>Industrie du bois</i>	1	1 597	—	1	—	—	—	—
IX. Polügraafitööstus — <i>Ind. polygraph.</i>	1	100	—	1	1	—	—	—
X. Toidu-, maitseain- ja jookide tööstus — <i>Industrie d'alimentat. et des boissons</i>	1	433	—	1	—	—	1	1
XI. Kahakatte- ja pudukaupade tööstus — <i>Confection des vêtements et jab. de mercer.</i>	3	12	—	3	—	3	—	—
XII. Ehitustööstus — <i>Constructions</i>	1	360	—	1	—	—	1	—
XIII. Elektri jaamad ning gaasi- ja veevarustus — <i>Usines élect., à gaz d'éclairage et distrib. d'eau</i>	1	170	—	1	1	—	—	—
Pärnu sadamatööl. — <i>Port de Pärnu</i>	1	104	—	1	—	—	—	—
Kokku — Total 1938	22	11 461	—	22	6	4	7	4
1937	31	15 665	4	27	7	1	15	4
1936	24	13 930	7	17	9	—	4	1

Need 22 töötüli haarasid 11 461 töölise ehk umbes $\frac{1}{4}$ aastakeskmisest töölise arvust. 1938. a. puhkesid töötülid peagu kõigis tööstusharudes. Esikohal nii töötülid kui neist puudutatud töölise arvu poolest seisis, nagu eelmistel aastatelgi, tekstiilitööstus 5 töötüliga; need puudutasid 5 600 töölise ehk 46,9% töötülidest üldse puudutatud töölise arvust, mis 1938. a. anti komisjoni lahendada. Peale tekstiilitööstuse oli suurema ulatusega töötülisid veel mäetööstuses — 3 töötüli 2 102 töölisega ehk 18,3%, metallitööstuses — 3 töötüli 455 töölisega ehk 4%, tsemenditööstuses — 1 töötüli 500 töölisega ehk 4,4%, puutööstuses — 1 töötüli 1 597 töölisega ehk 13,9%, šokolaadi- ja kompvekitööstuses — 1 töötüli 433 töölisega ehk 3,8% ja ehitustööstuses — 1 töötüli 360 töölisega ehk 3,1% töötülidest puudutatud töölise üldarvust, mis 1938. a. anti lahendada Töötülide Lahendamise Komisjoni. Komisjoni otsuse vastu avaldasid protesti 6 korda töölised, 4 korda tööandjad ja 7 korda mõlemad pooled. 4 juhul tuli töötüli-küsimus uuesti lahendamisele komisjoni teises koosseisus.

Töölised nõudsid 1938. a. töötülides peamiselt töötasu- ja kõrgendamise, põhjendades nõudmist elatusmakumuse tõusuga. Peale palgakõrgenduse esitati lisanõudmisi märksa vähem kui varemajal aastail: 2 töötüli puhul nõudis 134 töölise minimaal-palkade kehtimapanemist, kuna kollektiivlepingute sõlmimist ei nõutud üheski töötülis, kuna see eelmistel aastatel oli üks tähtsamaid nõudmisi.

Jälgides töölise palganõudmisi üksikuis käitisis töötülid puhul võib konstateerida suuri lahkumise-

kuid. 1938. a. nõudsid üksikute ettevõtete töölised palgakõrgendust ca 10–35%. Töötülid Lahendamise Komisjoni otsustas: 18 töötüli puhul tõsta töölise töötasusid ja palgaalammääri 2–10%. 4 juhul otsustas komisjoni töölise nõudmised jätta rahuldamata, jättes kahel juhul töölisele streigiõiguse, mida aga töölised ei kasustanud.

Käitisis, kellede suhtes Töötülid Lahendamise Komisjon tegi palgakõrgendamise otsused, tõusis töölise tunniteenistus keskmiselt meestöölisel 4% ja naistöölisel 3,3%.

Peab märkima, et tööstustöölise üldine palgatõus oli m. a. märgatavalt suurem. Võrreldes 1937. a. tõusis töölise tunniteenistus suurtööstuses 1938. a. meestel 5,7% ja naistel 4,3%. Töötülid Lahendamise Komisjoni näiliselt tagasihoidlikke otsuseid on põhjastanud peamiselt kaks tegurit. Esiteks, suuremate ettevõtete töölise suhtes, kus m. a. leidsid aset palgatülid, tegi komisjon palgakõrgenduse otsused juba eelmisel aastail. Seda eriti suuremate tekstiil- ja mäetööstusettevõtete osas. Teiseks, palgatööstmist pidurdavaiks tegureiks osutusid nähtavasti mõningate kaupade turustamise alal m. a. välisurgudel tekkinud raskused.

Kõigi töötülid lahendamiseks tuli komisjonil 1938. a. pidada 49 koosolekut. Kohapealset ekspertiisi korraldati 1938. a. töötülid lahendamise puhul kolmel korral, nimelt Narvas, Pärnus ja Virumaal ölkivi-kaevanduste rajoonis, Sillamäel.

Töötülide Lahendamise Komisjoni otsused 1938. a.
Décisions de la commission d'arbitrage des conflits du travail.

	Töölise arv N. des ouv.	Palga suhtes Concern. des salaires		Kokkuleppe või otsuse kehtimisaeg Date ou durée	Muud komisjoni otsused tööliste nõudmistele puhul:
		tööliste nõudmised Demande des ouv.	komisjoni otsus Décision		
1. A/S. A. M. Luther . . .	1 597	20%	— ¹⁾	31. I — 31. XII 38	1) Komisjon ühines käitise juhatuse pakkumisega, mille järgi 1938. a. äripäevadele langevate pühade eest maketakse meestele 2,5 kr ja naistele 2 kr päevas. 2) Komisjon otsustas teises koosseisus tösta palka ajatööl meestel 6%, naistel — 2% ja tükitööl — 6%. 3) Komisjon otsustas asjatoimetuse lõpetada T. L. S. § 12 põhjal. Otsus kinnitati, kusjuures töölistele jäeti streigivabatus. 4) Tööliste nõudis 16% palgakõrgendust ja minimaalpalgade määramist mees-ostustöölistele 40 s ja lihttöölistele 28 s ning naistöölistele 18, 25 ja 28 s tunnis. Komisjon otsustas tagada tükitöölistel põhjalpalk ja palgakõrgendust 8%. Minimaalpalgakadets mees-ostustööliste 30 s, lihttöölistele 25 s ning naistöölistele 21 ja 25 s tunnis. 5) Komisjoni otsus naistööliste minimaalpalgaks 20 s tunnis. 6) Komisjoni teise koosseisu otsust ei kinnitatud, vaid jäeti töölistele streigivabadus. 7) Komisjon määras minimaalpalgaks meestele 24 s ja naistele 20 s tunnis. 8) Komisjoni teise koosseisu otsus. 9) Tööliste nõudis palga tõstmist 10% ja tükitööl ajatöö palga tagamist. Komisjon otsustas teises koosseisus palgu mitte kõrgendada. 10) Tööliste nõudis palga tõstmist nalle, kelle palk 14—20 s tunnis 3 s võrra, ning kelle palk üle selle 2 s tunnis. Alammääraks meestele 23 ja naistele 16 s tunnis. Komisjon otsustas: tösta palka 3 s tunnis nalle, kelle palk on 14—20 s ja üle 20 s — 2 s tunnis. Alammääraks meestele 23 s ja naistele 16 s tunnis. 11) Komisjon otsustas panna maksma palga alammäärad 25—28 s tunnis. Muus osas jätta endised palgad. 12) Komisjon otsustas tööliste nõudmised jätta rahuldamata. Otsus kinnitati. 13) Komisjoni otsus ei ole kehtiv aravoormeeste, hidaaabitööliste, praktikantide ja nõrgajõuliste kohta. 14) Komisjon otsustas panna kehtima enne 15. X 1938. a. kehtinud tükitöönormid. 15) Komisjon otsustas tööliste nõudmise jätta rahuldamata. 16) Komisjoni otsus: tösta 1. IV 38 põhjalpalka 10% ja garanteerida tükitöölistel nende tööde puhul, millelised ei esine tööinspektori poolt kinnitatud tükitöö hinnakirjas, põhjalpalka 15% lisa.
2. Kreenholmi Puuvilltasaduste M-ri O/Ü . . .	2 542	+10—13 snt tunnis	2—6% ²⁾	16. III — 30. XI 38	
3. Narva Linaketramise Manufaktuuri Ühisus . . .	1 374	+7 snt tunnis	3,5%	16. III — 30. XI 38	
4. A/S. „Kreenbalt“ kirjukudumise osak . . .	231	25%	— ³⁾	—	
5. O. Saare metallitööstus . . .	67	— ⁴⁾	— ⁴⁾	1. IV 38 — 1. IV 39	
6. A/S. „Kütte-Jõud“ . . .	320	14%	5—8% ⁵⁾	1. IV — 31. XII 38	
7. A/S. Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabrik . . .	1 273	20—25%	6% ⁶⁾	16. IV — 31. XII 38	
8. A/S. „Vill“ . . .	180	+1—7 snt tunnis	6% ⁷⁾	16. IV — 30. XI 38	
9. A/S. Esimene Eesti Põlevkivitööstus . . .	1 600	15%	5% ⁸⁾	15. V — 15. VII 38	
10. Sokolaaditehas „Kave“ . . .	433	10% ⁹⁾	— ⁹⁾	1. V — 31. XII 38	
11. Pärnu sadamätööliste . . .	104	25—35%	20%	5. V 38 — 5. V 39	
12. M. Kaplani rätsepatööst. . .	3	10%	10%	16. V 38 — 15. V 39	
13. S. Kaplani . . .	5	10%	10%	16. V 38 — 15. V 39	
14. F. Kaplani . . .	4	10%	10%	16. V 38 — 15. V 39	
15. Alumiiniumivab. „TAV“ . . .	77	— ¹⁰⁾	— ¹⁰⁾	1. VII — 31. XII 38	
16. J. Kollist'i nahatööstus . . .	28	10%	— ¹¹⁾	1. VII 38 — 1. V 39	
17. A/S. „Port-Kunda“ Tsemendi vabr. . .	500	25%	— ¹²⁾	—	
18. Tallinna Linna Ehituse-ettevõtted . . .	360	30%	6% ¹³⁾	16. VII 38 — 31. III 39	
19. Eestimaa Õlikonsortsiumi Viitikonna kaevandus . . .	182	25%	— ¹⁴⁾	16. XI 38 — 30. IV 39	
20. Tallinna Linna Gaasivabrik . . .	170	20%	— ¹⁵⁾	21. XI 38 — 30. IV 39	
21. A/S. „Ühiselu“ Trükkoda . . .	100	20%	2,5%	1. I — 30. IX 39	
22. A/S. „Imarine“ . . .	311	—	— ¹⁶⁾	1. VI 38 — 31. V 39	

2. Streikide ja streikijate arv.
Nombre des grèves et grévistes.

Tallinnas 1938. a. 6 streiki, neist 3 streiki a/s. Franz Krull'i tehases. Ent streikijate arvu järgi streikide

Kuigi suur enamus töötülide lahendati Töötülide Lahendamise Komisjoni poolt sundvahekohtu korras, puhkes siiski

ulatus oli 1938. a. eelmise aasta omast 153% suurem, mis on seletatav sellega, et paar streiki puhkes suuremääris käitises. Streigist puudutatud ettevõtete töölise arvust võttis streigist osa 1938. a. 49,3% eelmise aasta 29,7% vastu.

Üldandmed streikide kohta 1934—38. a. — Grèves de 1934—38.

2.	Streikide arv Nombre de grèves	Streigist puudutatud ettevõtete arv Nombre des entreprises affectées par des grèves	Streikijate arv (keskmise) Nombre d'ouvriers grévistes (moyenne)		Kaotsiläinud tööpäevad N. de journées perdues		Kaotsiläinud palgatumma (kr) Somme perdue (kr)		
			Üldse Total	Tööliste üldarvust Au nombre total des ouvriers	Üldse Total	Streigist osavõtnud töölise kohta Moyenne par gréviste	Üldse Total	Streigist osavõtnud töölise kohta Moyenne par gréviste	
									%
1938 . . .	6	6	1 593	3,7	40,3	2 850	1,8	8 442	5,3
1937 . . .	5	13	629	1,2	29,7	1 109	1,8	3 448	5,5
1936 . . .	16	59 ¹⁾	2 539 ¹⁾	.	58,5	14 822 ¹⁾	5,8	35 228 ¹⁾	13,9
1935 . . .	27	423 ²⁾	5 043 ²⁾	.	78,6	45 000 ²⁾	8,9	89 030 ²⁾	17,7
1934 . . .	10	12	1 369	1,7 ³⁾	53,8	2 207	1,7	5 597	4,2

¹⁾ Arvestamata transpordi ja avalike tööde töölisi — *Ouvriers des transports et des travaux publics non compris.*
²⁾ Arvestamata Tartu, Narva, Pärnu, Viljandi ja Rakvere kingsepatööliste streigid.
³⁾ Arvestamata Narva kingsepatööliste streik.
⁴⁾ Arvestamata Narva rätsepatööliste streik.

3. Streikide kestus ja raskusmäär.

Durée et portée des grèves.

Ulatuse ja raskuse poolest olid 1938. a. streigid lühiajalised ja võrdlemisi kerge iseloomuga peale a/s. Franz Krull'i ühe üldstreigi, mis lõppes käitise ajutise sulgemise ja tööliste vallandamisega. Streikide läbi 1937. a. kaotsiläänud 1 109 tööpäeva vastu läks 1938. a. kaotsi 2 859 tööpäeva, kuna streikijail kaotsiläänud palgsumma oli vastavalt 3,4 tuh. kr ja 8,4 tuh. kr. Keskmiselt kaotas iga streigist osavõtnud tööline 1,8 tööpäeva ja selle jooksul teenimata jäänud palgsumma oli streikija kohta keskmiselt 5,3 kr. Tegelikult oli aga tööliste kaotsiläänud tööaja ja palgsumma palju suurem, kuna a/s. Franz Krull'i käitise sulgemise ja uuesti töö algamise vahemikul töölised kaotasid veel 5 634 tööpäeva ning selle aja jooksul jäi teenimata 16,3 tuh. kr.

4. Streikide põhjused.

Causes de grèves.

Kõik 1938. a. streigid olid tingitud majanduslikest põhjustist. Palgakõrgendamise nõue põhjustas 1938. a. 3 streiki 1 391 streikijaga ehk 87,3% streikijate üldarvust. Kõik need 3 streiki puhkesid ühes ja samas käitises (a/s. Franz Krull) lühikeste vaheaegade järele. Korratu palgamaksmine andis põhjust ühele streigile 12 streikijaga ehk 0,8% streikijate üldarvust. A/s. Franz Krull'i tööliste vallandamise puhul puhkes kaks solidaarsusstreiki 190 streikijaga, mis on 11,9% streikijate üldarvust.

Streikide põhjused — Causes de grèves.

3.	Palgandumised	Korratu palgamaksmine	Muud	Kokku	%			Tead
					Heldamaton voor la karus des salaires	Paiement irrégulier des salaires	Autres	
1938 . . .	3	1	2	6	50,0	16,7	33,3	100
1937 . . .	3	—	2	5	60,0	—	40,0	100
1936 . . .	10	2	2	16	62,5	12,5	25,0	100
1935 . . .	24	—	2	27	88,9	—	11,1	100
1934 . . .	8	1	1	10	80,0	10,0	10,0	100

5. Streikide tagajärjed.

Conséquences des grèves.

Kõik 1938. a. streigid lõppesid tagajärjetult peale ühe, kus töölised nõudsid korratu palgamaksmise puhul palga väljamaksmist ja kus streikijate nõudmine rahuldati. Raskusi tekkis osal vallandatud a/s. Franz Krull'i töölistel, kes küll hiljem võeti enamjaolt tööle, kuid osa siiski kaotas töökoha.

Streiginõudmiste rahuldatusmäär (%).

Conséquences des grèves (en %).

4.	Nõudmised rahuldatud <i>Réclamations ont été satisfaites</i>		
	täielikult <i>entièrement</i>	osaliselt <i>partiellement</i>	rahuldumata <i>non satisfaites</i>
1938 . . .	0,8	—	99,2
1937 . . .	40,0	40,0	20,0
1936 . . .	2,0	81,4	16,0
1935 . . .	25,3	42,8	28,9
1934 . . .	25,3	71,7	3,0

Keskbüroo väljaandeks streikide kohta ennen Hinnud:

Töödülid ja streigid tööstuses 1936. ja 1937. a., R. Sõrmus, E. Stat. nr. 197(4) 1938. a., lk. 175—179.
Streigid tööstuses 1936. a., B. Kikkerist, E. Stat. nr. 184(3) 1937. a., lk. 151—152.
Streigid tööstuses 1935. a., B. Kikkerist, E. Stat. nr. 178(9) 1936. a., lk. 475—479.
Streigid tööstuses 1934. a., B. Kikkerist, E. Stat. nr. 182(5) 1935. a., lk. 233—235.

F. Sõdi.

KANAPIDAMISE TASUVUS 1938. a.

RENTABILITÉ de l'ÉLEVAGE des POULES en 1938.

Sisu: 1. Andmete päritolu, lk. 186. 2. Vaatluskapidamiste kapitalid ja lindude arv, lk. 186. 3. Kogusaak, lk. 187. 4. Käitiskulutus, lk. 188. 5. Tootmisikulud, lk. 191. 6. Puhtasaak, lk. 192. 7. Tulu, lk. 192. Kokkuvõte, lk. 192.

1. Andmete päritolu.

Caractères des données.

Kanapidamise tasuvuse andmed on pärit Eesti Linnukasvatajate Seltsi poolt korraldatavast kanapidamisvõistlusist osa võtnud majapidamistest. Võistlusaasta kestis 1. XI 1937 — 31. X 1938 ja valiti välja 70 võistleva kanapidamise hulgast 50 kanapidamise andmed. Andmete läbitöötamine toimus Põllumajanduslikus Kaamatupidamiskollegiumis. Ülevaatlilikuse mõttes on kanapidamise andmed ositatud 2 rühma: I rühma on koondatud kanapidamised, kus munatoodang ühe munemisvõimeise kana kohta on üle 160 muna aastas ja II rühma kanapidamised, kus munatoodang kana kohta on alla 160 muna aastas. I rühmas oli 27 ja II — 23 kanapidamist.

2. Vaatluskapidamiste kapitalid ja lindude arv.

Capitaux et nombre de volailles des exploitations d'élevage.

Kanapidamise tasuvuse ja tuluolude selgitamiseks otstarbel on tehtud kindlaks need kapitalid, s. t. varanduste ja nende osade väärtus, millised vajalikud kanapidamisel. Vaatlustalundeis, kus kanapidamine kõrvalharuks, on kanapidamise arvel eraldatud need kapitalid, millised tegelikult kuuluvad selle haru kasutamisele. Kapitalide hindamist ja arvepidamise

kontrolli teostasid koha peal E. Linnukasvatavate Selti konsulendid. Majapidamises, kus teostatakse kogu talundi kohta üksikasjalik arvepidamine, oli see hõlpsasti läbiviidav, ülejäänud vaatlustalundeis on eraldatud selle haru kasutamisel olevad kapitalid hindamisi.

Maakapitali all on hinnatud see osa maad, mis on kanapidamise erihoonete ja kanaaedade all; kus erihooned ei olnud, arvati hoonete all olevast pinnast vastav % selle järele, milline osa hoonest langes kanadele. Ehitused ja riistad on hinnatud soetamisväärtuse järgi, linnud ostu-müügi hindadega. Neis majapidamises, kus söödatagavara üksikasjaliselt eraldamata, arvati tagavaraks aasta lõpul ca $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$ kogu aastasest söödakulust — see vahetult tuleb majapidamiste andmeid, kus tagavarad on täpsalt registreeritud ja hinnatud.

Ühe vaatluskanapidamise kohta tuli 1938. a. kapitali keskmiselt 1 172 kr, eelmisel aastal 1 019 kr. Kapitalide suurenemine on ühelt poolt tingitud vaatlustalundite koosseisu muutusest ja teiselt poolt seni arvepidamist teostanud majapidamistes kapitalide täiendamisest. See suurenemine on toimunud ehitus- ja masin-riistkapitalide arvel. Kanapidamiste kapitalide koosseisu suurema osa moodustavad ehitised ja lindude väärtus — nii langeb ehitistele 62%, lindudele 22% kogu kapitali väärtusest. Aktivkapitali ühe linnu kohta tuli kõigi kanapidamiste keskmiselt 12,06 kr, eelmisel aastal 11,53 kr. Kõrgema munatoodanguga I rühmas 12,35 kr, II rühmas 11,73 kr. Ehituskapitali ühe linnu kohta tuli keskmiselt 7,44 kr, I rühmas 7,28 kr, II rühmas 7,04 kr. Mõlemad rühmad on varustatud ehituskapitalidega võrdset; kui I rühmas tuli ehituskapitali ühe linnu kohta 0,36 kr võrra vähem, on see tingitud väiksemast lindude arvust selles rühmas. Talundeis, kus peetakse 15—25 kana, ei ole tavaliselt lindudele eriehitisi, neile on kas veiselaudast või tallidest eraldatud vastav ruum või nad liiguvad seal vabalt ringi. Neil juhtudel on ehituskapitali koormis väike, mistõttu ei etenda kuludes nimetamisväärses osas. Olemasolevad hooned kasutatakse säärase juhtudel kanapidamise kaudu otstarbekamalt.

Enamik vaatluskanapidamisist on meie suuremad ja paremini korraldatud sugulavad, kus hooned ja

jooksuaiad on eeskujulikud, mistõttu ka ehituskapitalide koormis ühe linnu kohta on kõrge.

Lindude arv vaatlusmajapidamises oli keskmiselt 88 lindu — 4,4 kukke ja 83,6 kana, I rühmas 85 lindu — 4,5 kukke ja 80,5 kana, II rühmas 91 lindu — 4 kukke ja 87 kana. Lindude kapitali tuli vaatlusmajapidamiste keskmiselt ühe kanapidamise kohta 255 kr. Vaatamata sellele, et I rühmas oli lindude arv väiksem, tuli lindude kapitali kanapidamise kohta rohkem, kuid tingitud on see sellest, et I rühmas on kõrgema toodanguvõimega linnud, mistõttu need on ka kallimalt hinnatud. Maakapitali väärtus mõlemas rühmas on ühtlane.

3. Kogusaak. Rendement brut.

Kanapidamise kogusaak koosneb kanapidamissaaduste müügist saadud sissetulekuist, majapidamises ja väljaspool ainetena tarvitatud saaduste väärtusest ning inventari väärtuse suurenemisest aasta lõpul. Kogusaak sõltub kanapidamise toodangust ja selle kvaliteedist ning toodete realiseerimishinnast. Valdava osa kogusaagist moodustab munade kogusaak, mistõttu munatoodang ning selle hind on peamisiks tegureiks kogusaagi kujunemisel.

Munatoodang vaatlusmajapidamises on järjekindlalt aastast aastasse tõusnud, arvatud välja 1936. a., mil toodang jäi eelmise aasta tasemele. 1938. a. oli keskmine munatoodang 166 muna, I rühmas 185 ja II rühmas 144 muna, 1937. a. 162 ja 1929. a. ainult 120 muna kana kohta. Munatoodang sõltub suurel määral tootmisoludest — sööda koostisest ja kogusest, kuid peale selle on rida teisi tegureid, millised suuremal või väiksemal määral mõjustavad toodangu kujunemist; tähtsamad neist on kanade vanuslik koostis, pidamine ja kanade eluruum — kanali, selle sisustus ning ilmastikuolud. 1937/38. a. oli vaatluskanapidamises kõrgem munatoodang 215 muna kana kohta 27 kana keskmiselt, eelmisel aastal oli kõrgem toodang 226 muna kana kohta. On pandud tähele, et majapidamises, kus söötmisolud võrreldes eelmise aastaga on paranenud, on ka munatoodang kana kohta tõusnud, ka ei puudu vastupidiseid nähtusi.

Munanoteeringute keskmine hind 1938. a. oli kõrgem mullusest, ulatudes 90 s kg, eelmisel aastal oli noteeritud hind 83 s ja kindlustatud hind 73 s. On

Kapitalide jaotus kanapidamistes — Répartition des capitaux pour l'élevage des poules.

1.	Aktiva- kapital kokku Capital actif	Sellest — Dont				Tagavarad	
		Maakapital Terrain	Ehitis- kapital Cap. de bâtiments	Masin- riistkapital Cap. d'appar.	Lindude kapital Cap. de volaille	Munad Oeufs	Söödad Fourrage
I rühm üle 160 munatoodanguga % koostis	1 198,18 100	36,16 3,02	725,01 60,58	68,16 5,69	269,34 22,48	26,25 2,11	73,36 6,12
II rühm alla 160 munatoodanguga % koostis	1 142,02 100	30,75 2,69	729,43 63,87	108,80 9,49	237,07 20,76	27,82 2,44	8,56 0,75
Keskmiselt 1938.	1 172,35	33,67	727,53	66,67	254,50	26,43	43,55
% koostis	100	2,87	62,06	7,39	21,71	2,25	3,72
1937	1 019,47	58,81	542,88	84,83	238,44	40,00	54,51
1936	1 089,62	65,26	557,27	95,07	271,06	37,44	43,52
10 a. keskmiselt	978,07	—	—	—	—	—	—

oluline märkida, et vaatlusaastal noteeringute keskmine hind oli ühel tasemel keskmiste kindlustatud hindadega. Kanamunade hind on meil kindlustatud alates 1933. a., milline asjaolu on tekitanud arvamise, et selle aja vältel on teostatud riigikassast kanamunadele juurdemaksu. Tegelikult ei ole aga seesugust juurdemaksu olnud, küll on aga kanamunade hinna kindlustamisfondi summad kasvanud ca 140 000 kr-le. Fondisummad on moodustatud kanakasvatavate enestepoolt. Teatavasti sügis- ja talvekuul, mil kanamunade hinnad ületavad riigi poolt kindlustatud hinnataseme, arvatakse see osa hinnast fondi, mille võrra kevad- ja suvekuul on kindlustatud hinnad olnud kõrgemad tegelikust turuhinnast. 1937/38. p.-a. oli noteeritud hind madalam vaid aprillis, kõigil teistel kuul ületas see kindlustatud hinna tunduvalt või oli samal tasemel. Siit selgub, mil viisil on fondisummade moodustamine toimunud ja millisel määral on fondist juurdemakse teostatud.

Kanamunade hinnad I. XI 1937 — I. XI 1938 kr kg.
Prix des oeufs (kr par kg).

	Tallinna noteering (Eksport)	
	1 kg eksportmune franko sortimispunkt	1 kg eksportmune franko sortimispunkt — kindlustatud hind
November	1,19	1,19
Detsember	1,25	1,23
Jaanuar	1,13	1,13
Veebruar	1,05	1,05
Märts	0,70	0,65
Aprill	0,43	0,65
Mai	0,66	0,65
Juuni	0,67	0,65
Juuli	0,77	0,75
August	0,84	0,80
September	1,00	0,88
Oktoober	1,11	1,10
Keskmiselt — Moyenne	0,90	0,90

Nagu munahindade liikumisest nähtub, on hinnad madalamad munatoodangu peahooaegadel. Sõltuvalt suurest munatoodangust kevad- ja suvekuul langevad sel ajal kanamunade hinnad siseturul madalale, seevastu talvekuul, mil toodang on madal, tõusevad hinnad kõrgele. Tingitud sellest, ei saa kanapidajad munadest seda tulu, mida oleks võimalik saada keskmiste hindade alusel, sest kaalutud hind on tunduvalt madalam keskmisest hinnast. See on tingitud sellest, et enamasti toodangust saadakse munahindade madalseisua ajal, kuna talvekuul, mil hinnad kõrged, ei ole mune tarvilisel määral müüa.

Kanakasvatuse hoogsam areng võib toimuda meil vaid siis, kui kanamunade sesoonihinnad vastavad tootmiskulude tasemele. Suvel on tootmiskulud madalamad, talvel aga kõrgemad. Vastavalt tootmiskuludele peavad ka suve- ja talvesesooni hinnad eri tasemele kindlustatama — talvine kõrgem hind õhutab rohkem talvemune tootma, mis tähtis välis- turude varustamisel ühtlase kogusega aasta ringi ja mis ei jäta mõjustamata ka üldise hinnataseme kujunemist välisturu kui ka siseturu osas. Mida suurem

väljaveokogus, mida kõrgem selle hind, ning mida ühtlasem aastane munatoodang, seda kõrgem on munade hind ka siseturul. Kahjuks peame märkima, et väljaveokogus ei ole meil terve rea aastate jooksul tõusnud, vaid üksikuid aastaid isegi langenud. See nähtus on tingitud mitmest väga olulisest tegurist, kuid üks olulisemaid on kindlasti munade hind, mis ei ole vastanud nende tootmiskuludele. 1935. a. kogu munatoodang oli 108,6 milj. muna, sellest veeti välja 47,4 milj., s. o. 43,6% kogutoodangust, 2,66 milj. kr väärtuses. Väljaveetud munade keskmine raskus 60,3 gr, kg hind 92 s. 1936. a. oli kogu munatoodang 111,3 milj. muna, sellest veeti välja 43,7 milj., s. o. 39,2% kogutoodangust, 2,47 milj. kr väärtuses. Väljaveetud munade keskmine raskus oli 59,6 gr, kg hind 95 s. 1937. a. oli kogu munatoodang 157,5 milj. muna, sellest veeti välja 40,4 milj., s. o. 25,7% kogutoodangust, 2,02 milj. kr väärtuses. Väljaveetud munade keskmine raskus oli 59,5 gr, kg hind 109 s. 1938. a. oli munatoodang 148,2 milj. muna, sellest veeti välja 40,9 milj., s. o. 27,6% kogutoodangust, 2,74 milj. kr väärtuses. Eelmise aastaga võrreldes on väljavedu tõusnud ca 0,5 milj. muna võrra. Suurim oli kanamunade väljavedu 1935. a. — 48,0 milj. muna; m. a. väljavedu oli ca 7 milj. muna võrra väiksem. Toodud andmeist nähtub, et kanamunade eksport ei ole läinud tõusu teed. Samal ajal, kui kõigis teisis maades on see ala teinud suuri edusamme nii kogutoodangu kui ka ekspordi suurenemise alal, seisab meie munaeksport ühel-samal tasemel, kusjuures vahetevahel on tagasimineku tunduvalt.

Kuid nüüd, kus munade hind on kindlustatud talvekuul 1,80 kr ja suvekuul 0,70 kr kg, s. t. vastavalt sesoonide tegelikele tootmiskuludele, võib loota, et olukorras tuleb muutus, mis avaldub juba kindlasti ligemate aastate tulemusis, kui lisaks hinnakindlustusele loodakse celdusi ka teiste tootmist soodustavate tegurite tõhusaks rakendamiseks.

Vaatlusmajapidamiste keskmiselt oli kogusaak 1 177,10 kr kanapidamise ehk 12,48 kr linnu kohta, millest munade kogusaak oli 779,10 kr ehk 66,2%, linnumüük 275,30 kr ehk 23,4%, muu kogusaak 40,78 kr ehk 3,4% ja lindude ning munade väärtuse suurenemine 81,02 kr ehk 7%. Kõrgema munatoodanguga rühmas oli kogusaak linnu kohta 14,15 kr ja II rühmas 10,58 kr. Eelmise aastaga võrreldes on kogusaak linnu kohta 1,15 kr ehk 10,2% suurenenud. Kui eraldada erakorralisest olustikust tingitud kogusaak, mis saadud sugumunade, tõulindude ja päevaste tibude müügist, jääb kogusaak linnu kohta vaatlusalundite keskmiselt 10,36 kr, mis vastab ligikaudu meie paremate talundite kanapidamise kogusaagile, kus munatoodang linnu kohta aastas on ca 150 muna. Riigi keskmine munatoodang kana kohta 1938. a. oli 108,9 muna. Kogusaak üleriigilise toodangu ja pidamiskulude alusel oli linnu kohta 7,76 kr, s. o. I rühma kogusaagist 6,30 kr ja II rühma kogusaagist 2,77 kr võrra madalam. Kanapidamise seisukorra

Kanapidamise kogusaak — Rendement brut de l'élevage des poules.

2.	Kanapidamise kapital—Capital actif de l'élev.		Kogusaak lindudest — Rendement de volaille																			
	Aktiivkapital Total kr	Sellest lindude vääratus Donc valeur de volaille kr	Lindude arv—Nombre de volailles Muna-toodang nümbrisõlmelise kana kohta*)	Kanapidamise kogusaak Rendement brut total kr	Müüdnud tõulinde Vente de vol. de race				Müüdnud tapalinde Vente pour gibier				Kodus toiduks tarvitatud — Pour aliment. propre				Ära- kingitud Cédés gratuitem.		Kokku Total			
					Vanu		Päevaseid poegi		Vanu Oiseaux		Poegi Poussins		Vanu		Poegi		Kokku kr	Tk. kr	Kokku kr	Tk. kr	Kokku kr	Tk. kr
					Kokku kr	Tk. kr	Total kr	Par sh kr	Kokku kr	Tk. kr	Kokku kr	Tk. kr	Kokku kr	Tk. kr	Kokku kr	Tk. kr						
A. Ühe kanapidamise kohta.																						
I rühm (üle 160 muna- naatood.) 27 kanap.	1 198,18	269,34	85	—	1 320,71	104,90	3,00	125,13	0,43	27,05	1,56	22,05	0,75	16,23	1,08	9,33	0,48	3,06	0,65	308,35	0,75	
II rühm (alla 160 muna- naatood.) 23 kanap.	1 142,02	237,07	92	—	1 008,71	120,53	4,28	58,62	0,55	22,20	0,92	7,03	0,50	12,37	0,95	6,20	0,67	0,65	0,83	236,09	1,19	
Keskmiselt 1938	1 172,35	254,50	88	—	1 177,19	116,24	3,55	94,53	0,46	25,18	1,22	15,15	0,68	14,45	1,02	7,89	0,53	1,95	0,67	275,39	0,88	
1937	1 019,47	238,42	84	—	1 017,54	63,41	3,03	61,20	0,31	24,04	1,04	40,08	0,73	12,04	1,01	5,72	0,41	2,89	1,21	209,39	0,65	
1936	1 089,62	271,06	86	—	937,14	60,68	2,54	25,73	0,36	29,51	1,08	23,60	0,57	9,46	0,99	6,38	0,45	0,32	0,80	154,67	0,83	
10 a. keskmiselt	978,67	—	73	—	770,88	44,05	2,65	30,42	0,44	24,09	1,20	14,27	0,52	12,72	1,11	6,10	0,48	1,63	1,17	133,28	0,86	
B. Ühe linnu kohta.																						
I rühm	12,35	3,08	—	185	14,15	1,16	—	0,92	—	0,36	—	0,15	—	0,21	—	0,13	—	0,04	—	2,97	—	
II rühm	11,73	2,50	—	144	10,53	1,27	—	0,30	—	0,23	—	0,00	—	0,16	—	0,07	—	0,02	—	2,14	—	
Keskmiselt 1938	12,06	2,84	—	166	12,48	1,50	—	0,64	—	0,30	—	0,13	—	0,19	—	0,10	—	0,03	—	2,59	—	
1937	11,53	2,81	—	162	11,33	0,84	—	0,66	—	0,31	—	0,20	—	0,16	—	0,08	—	0,04	—	2,33	—	
1936	11,72	2,92	—	155	10,15	0,82	—	0,21	—	0,29	—	0,21	—	0,13	—	0,00	—	0,01	—	1,76	—	
10 a. keskmiselt	13,56	—	—	146	10,10	0,58	—	0,30	—	0,32	—	0,17	—	0,19	—	0,00	—	0,03	—	1,68	—	

(Tab. 2 — järg)

A. Par une basse-cour.	Kogusaak muna-dest — Rendement des oeufs										Muu kogusaak Autre rendement				
	Müüdnud sugumuna Oeufs de race vendus		Müüdnud tarvitamis- munne Oeufs pour consomm. vendus		Kodus toiduks tarvitatud Oeufs consommés		Välja- kingitud Cédés gratuitement		Kokku Total		Inventari ja sõbainete väärtused				
	Kokku kr	Tk. smt	Total kr	Päce smt	Kokku kr	Tk. smt	Kokku kr	Tk. smt	Üldse Gr. tot. kr	Tk. smt	Inventari ja sõbainete väärtused	Inventari tüür kr Loyer de l'incub. kr	Linnusõnniku vääratus kr Valeur de l'engr. rest. kr	Kokku muna- sissetule- kut kr — Autres kr	Inventari vääratuse suurenenimine kr — Augmentation de valeur de l'incub. kr
I grupe (27 basse-cours avec rendem. moyen excédant 160 oeufs par poule et par an) . . .	85,26	17	716,49	6	70,06	5	3,76	8	875,57	6	5,28	1,39	38,40	45,08	91,71
II grupe (23 basse-cours avec rendem. moyen moins 160 oeufs par poule et par an) . . .	63,39	16	531,20	5	69,00	5	2,07	5	605,84	5	0,07	—	35,08	35,75	70,48
Moyenne 1938	75,20	14	631,30	6	69,03	5	2,98	6	779,10	6	2,85	0,73	37,18	40,78	81,99
1937	88,94	13	606,40	6	46,10	5	3,52	5	745,02	6	1,53	0,39	25,72	27,64	35,40
1936	65,20	12	583,15	5	51,39	5	1,05	4	701,39	5,5	0,25	1,92	28,12	30,20	50,70
Moyenne de 10 a. . . .	46,00	13	452,50	11	50,76	5	1,60	6	551,84	6	3,02	0,63	26,49	29,14	56,02
B. Par un ciseau.															
I grupe	1,04	—	7,60	—	1,15	—	0,03	—	9,82	—	0,02	—	0,49	0,52	0,84
II grupe	0,59	—	5,20	—	1,27	—	0,04	—	7,10	—	—	—	0,42	0,42	0,87
Moyenne 1938	0,83	—	6,50	—	1,20	—	0,04	—	8,57	—	0,01	—	0,45	0,47	0,85
1937	0,94	—	6,31	—	0,77	—	0,05	—	8,07	—	0,02	—	0,31	0,34	0,54
1936	0,88	—	5,48	—	0,92	—	0,04	—	7,30	—	0,01	—	0,36	0,39	0,70
Moyenne de 10 a. . . .	0,64	—	5,60	—	0,96	—	0,03	—	7,23	—	0,05	—	0,36	0,42	0,83

selgitamisel üleriigilises ulatuses tuleb arvestada madalama kogusaagiga, kuna vaatlusmajapidamiste muna-toodang on tunduvalt kõrgem.

Puhtrahaline sissetulek vaatlusmajapidamisis oli keskmiselt ca 958 kr ja linnu kohta 9,60 kr. Sellest tõulindude müük 210,77 kr ehk 22%, tapalindude müük 40,33 kr ehk 4%, sugumunade müük 75,20 kr ehk 8%, tarvitamismunade müük 631,30 kr ehk 66%. Kanapidamise kogusaagist, mis vaatluskanapidamise

kohta 1 177 kr, on puhtrahaline sissetulek 81%, kuna 19% kogusaagist koosneb kodus toiduks tarvitatud linnupidamissaaduste väärtusest, inventari tüürist, inventari väärtuse suurenenemisest ja linnusõnniku väärtusest. Kanapidamise kogusaak kui ka rahaline sissetulek on viimastel aastatel pidevalt suurenenud, see on tingitud kanapidamissaaduste kõrgemast hinnatasemest ja suuremast toodangust. Tõulindude müük on suurenenud tunduvalt. Nõudmine tõumaterjali

*) Rendement des oeufs par poule. *) Revente de l'incubateur et du fourrage kr.

alal tõendab seda, et kanakasvatuse on arenemas. Tõulindude müügist saadi: vaatlusaastral 3,55 kr tükist, e. a. oli tüki hind 3,03 kr ja 1935. a. 2,24 kr. Päevaste tibude tükist saadi 46 *sent*, e. a. 31 *sent*. Tapalindude realiseerimishind jäi väikese tõusuga e. a. tasemele, kuid tunduvalt tõusid hinnas sugumunad — e. a. 13 sendilt 17 sendile. Tarvitamismunade realiseerimishind jäi e. a. tasemele, kuid mis on tunduvalt kõrgem aasta keskmisest noteeritud ja kindlustatud hinnast. Vaatlustahundid realiseerisid mune 6 *sent* tükki, s. o. pro *kg ca* 1 kr, keskmine noteeritud hind pro *kg* 90 *sent* ja kaalutud hind üleriikliku toodangu alusel 79 *sent*. Kõrgemat hinda munade eest said vaaklusemajapidamised seetõttu, et toodang neis majapidamises oli aasta läbi ühtlasem. Kuna munade hind on talvekuul *ca* 100% kõrgem kevad- ja suvekuude hinnast, kujunes keskmine hind kõrgemaks noteeritud hinnast. Kanamunade minemi väärtusest on *ca* 10% sugumunade müük, 81% tarvitamismunade müük ja 9% kodustarvitus. Mnu kogusaak koosneb inventari ja söötade jällemüügist, inventari üürist ja kanasõnniku väärtusest. Valdava osa muust kogusaagist moodustab sõnniku väärtus, mis on arvestatud kanadele antud sööda koguse ja koosseisu alusel ja mis teeb keskmiselt 45 *sent* linnu kohta ehk 7% sööda väärtusest. Inventari üür ja söötade jällemüügid on juhulikud ja ei etenda nimetamisväärtust osa kogusaagis. Inventari väärtus on suurenenud lindude ja munade arvel, suurenemine kanapidamise kohta oli 81,02 kr ja linnu kohta 85 *sent*.

Eeltoodust nähtub, et kanapidamine talundite rahaliste sissetulekute suurenemise seisukohalt väärib erilist tähelepanu, sest raharingkäik on siin võrdlemisi kiire. Väiketalundis võib see ala kujuneda otsustavaks korrasel peamiseks rahalise sissetuleku allikaks.

4. Käitiskulutus. Kanapidamise käitiskulutus *Frais d'exploitation.* hõlmab kõiki kanapidamisega seoses olevaid kulusid, võmata arvesse kapitali presentindõudust. Käitiskulutus keskmiselt kanapidamise kohta oli 974 kr, sellest lindude ja haudumismunade juurdeost 13 kr ehk 1%, söödakulud 596 kr ehk 61%, töökulu juhatamistasuga 244 kr ehk 25%, inventari väärtuse vähenemine aasta lõpuks 56 kr ehk 6% ja muud kulud, mis koosnevad pakkimise ja veo-, kütte- ja valgustuskuludest, maksudest, arstimistest jne. 64 kr ehk 7%. Käitiskulud ühe linnu kohta olid vaatlustahundite keskmiselt 10,74 kr, I rühmas 11,45 kr ja II rühmas 9,02 kr. Võrreldes e. a. on kulud linnu kohta suurenenud 1,07, I rühmas 1,85 ja II rühmas 2,10 kr. Kulude suurenemine on tingitud tööpalkade kallinemisest ja söödahindade tõusust.

Söödakulu linnu kohta oli 6,11 kr, I rühmas 6,96 kr ja II rühmas 5,75 kr. Võrreldes e. a. on söödakulud tõusnud 1,36 kr ehk 27%, I rühmas 1,33 kr ehk 23,6%, II rühmas 1,42 kr ehk 32,7%. Säärane suur tõus söödakulude osas on tingitud üksikute söötainete hinna tõusust ja söötade enamtarvitusest. Nagu tab. 4 toodud andmeist nähtub, on keskmiselt ühe linnu kohta tarvitatud 48,7 *sü*, e. a. 44 *sü*, tõus 11%, I rühmas 51 *sü*, e. a. 47 *sü*, tõus 11% ja II rühmas 46 *sü*, e. a. 39 *sü*, tõus 12%. Söötade koostises on suurenenud jõusöötade, piima ja kartuli osatähtsus, ka on sööda koosseisus tunduvalt erinevus toodangurühmade järgi. Vaatlusaastral on söödud linnule tera- ja kaunvilja 22 *sü* ehk 45%, muud jõusööte (kliid, soojatangud ja lihajahu) 14 *sü* ehk 28,0%, piimasaadusi 3,4 *sü* ehk 7,1%, kartulit ja juurvilja 6,3 *sü* ehk 12,8% ja haljas- ja koresööta 3,2 *sü* ehk 6,5%. Kui muud jõusöödad arvata ka tera- ja kaunviljale juurde, siis on jõusööte söödud 36 *sü* ehk 73,6%, jõusööda väärtus 5,17 kr ehk 81% kogu sööda-

Kanapidamise käitiskulutus ja puhtsaak (kr) — *Frais d'exploitation de l'élevage des poules et rendement net (kr).*

8.	Kokku käitiskulutus <i>Total</i>	S e i l l e s t — D o n t										Puhtsaak <i>Rendement net</i>				
		Juureostud <i>Achats</i>		Söödakulu <i>Frais d'alimentation.</i>	Töökulu <i>Coût de travail</i>	Inventari väärtuse vähenemine — <i>Dépréciation de la valeur de l'inventaire.</i>	Muu kulu — <i>Autres frais</i>					Kokku muud kulud <i>Total</i>	Kokku puhtsaak <i>Total</i>	% aktiivkap. (kaant.) — <i>% au cap. actif (pond.)</i>	% aktiivkap. (arvitat.) — <i>% au capital actif</i>	
		Lände <i>Oiseaux</i>	Sugumune <i>Oeufs de race</i>				Pakkimise- ja veo- kulu — <i>Emballage et transport</i>	Kütte ja valgustus <i>Chauff. et éclair.</i>	Maksud, kindlustus- sed — <i>Impôts, assurances</i>	Arstirahud <i>Médecaments</i>	Alusõhk — <i>Paille</i>					Kokku puhtsaak <i>Total</i>
A. Ühe kanapidamise kohta.																
I rühm (üle 160 muna- toodanguga)	1 028,78	12,69	3,15	639,08	241,00	58,19	12,53	25,55	24,32	0,92	10,50	73,82	291,08	24,37	26,14	
II rühm (alla 160 muna- toodanguga)	910,88	7,03	3,48	546,13	247,39	54,27	2,07	18,61	10,73	1,59	9,48	52,38	98,03	8,58	9,55	
Keskmiselt 1938	974,43	10,03	3,30	596,33	244,42	56,39	8,13	22,36	22,31	1,23	10,03	63,96	202,76	17,30	18,51	
1937	738,96	3,21	1,39	443,91	181,75	52,26	11,31	18,64	18,09	0,59	7,37	56,60	273,53	27,33	25,22	
1936	861,31	5,00	3,48	385,42	151,67	70,59	3,37	13,32	18,64	0,21	9,61	45,15	275,83	25,70	22,66	
10 a. keskmiselt	831,16	5,88	3,08	306,51	136,95	80,51	5,17	12,02	14,38	0,86	6,08	38,44	199,73	13,94	13,12	
B. Ühe linnu kohta.																
<i>Par un oiseau.</i>																
I grupe	11,45	0,14	0,05	6,96	2,80	0,70	0,12	0,25	0,28	0,01	0,14	0,80	2,70	—	—	
II grupe	9,02	0,06	0,08	5,75	2,68	0,74	0,04	0,28	0,20	0,02	0,10	0,64	0,61	—	—	
Moyenne 1938	10,74	0,09	0,06	6,41	2,74	0,72	0,08	0,27	0,24	0,01	0,12	0,72	1,74	—	—	
1937	8,77	0,05	0,03	5,05	2,33	0,70	0,11	0,18	0,22	0,01	0,09	0,61	2,56	—	—	
1936	7,27	0,08	0,04	4,45	1,92	0,39	0,04	0,14	0,22	0,01	0,11	0,52	2,28	—	—	
Moyenne de 10 a.	8,69	0,09	0,05	4,96	1,90	1,17	0,07	0,17	0,19	0,01	0,08	0,62	1,47	—	—	

kulust. Kõrgema toodanguga rühmas oli söötmine tugevam, kogu söödatarvitus linnu kohta oli 51 sü, sellest jõusööt 39 sü ehk 76%, II rühmas oli kogu söödatarvitus linnu kohta 46 sü, sellest jõusööt 32 sü ehk 70%. Kõrgema toodanguga rühmas on lind saanud 7 sü jõusöötta enam ja 1 sü kartuleid ja kore- ning haljassöötta vähem. Vastavalt söödatarvitus suurenemisele, koosseisu muutusele ja üksikute söötade hinnatõusule, tõusis kogu sööda sü hind e. a. 11,5 sendilt 13,2 sendile ehk 15%.

Töökulud olid aastas talundite keskmiselt ühe linnu kohta 2,74 kr. Töökulude hulgas on arvestatud peale kehalise töö ka juhatusel lisatasu. Kanapidamine nõuab peale tavalise kehalise töö veel erilist hoold ja tähelepanu, mille tasuna on töökulude hulgas juhatamislisatasu. Juhatusel lisatasu suuruse määramise aluseks oli ühelt poolt kassa läbikäik ja teiselt poolt kanapidamise investeeritud kapital. Töökulud on alates 1935. a. pidevalt tõusnud. 1935. a. olid töökulud linnu kohta 1,42 kr, 1936. a. 1,92 kr, 1937. a. 2,33 kr ja 1938. a. 2,74 kr. Tõus, võrreldes eelmise aastaga, 17,5% ja võrreldes 1935. a. 93%. Säärane

suur tõus on tingitud ühelt poolt tööpalga tõusust ning teiselt poolt tõonõudluse ja juhatusel lisatasu suurenemisest. Tõonõudlus linnu kohta suurenes seetõttu, et vaatlusmajapidamisest võrdlemise suur osa arendas tibude haudumist senisest suuremal määral. Juhatusel lisatasu suurenes vaatlustalundite rahaliste läbikäikude suurenemise ja suuremate kapitalidega majapidamiste juurdetuleku tõttu.

Inventari väärtuse vähenemine, s. o. lindude, ehitiste ja masinriistade amortisatsioon linnu kohta oli 72 snt, sellest lindude amortisatsioon 12 snt ja ehitiste ning masinriistade amortisatsioon 60 snt. Lindude amortisatsioon ja riisiko oli 4%, ehitiste ning masinriistade amortisatsioon 5% vastavast kapitalist. Muud kulud, milliste all on arvestatud pakkimismaterjali- ja veokulu, juhulikul makstud inventari üür, kütte, valgustus, maksude, kindlustuse, arsti-rohtude ja aluspõhu kulud, olid linnu kohta 72 snt. Muud kulud on eelmise aastaga võrreldes tõusnud 18%, mis tingitud kütte, valgustuse ja aluspõhu kulude suurenemisest.

Tarvitatud söötainete kogus ja väärtus — *Quantité et valeur des produits employés pour affouragement des poules.*

4.	Ühe kanapidamise kohta <i>Par une basse-cour</i>						Ühe linnu kohta <i>Par un oiseau</i>					
	I rühm		II rühm		Keskmiselt		I rühm		II rühm		Keskmiselt	
	kg	kr	kg	kr	kg	kr	kg	kr	kg	kr	kg	kr
Teru- ja kaunviljad¹⁾ — Céréales et légumineuses	2 160	337,28	2 088	305,09	2 127	322,47	23,12	3,50	20,18	2,83	21,17	3,20
Nisu — <i>Froment</i>	647	100,52	236	44,08	458	74,83	4,75	0,74	2,42	0,20	3,08	0,53
Oder (jahnu, tangud) — <i>Orge</i>	301	46,30	502	67,72	394	56,16	4,11	0,63	5,00	0,68	4,52	0,66
Kaer, segavili, kaunviljad — <i>Avoine, v. d. m. d.</i>	1 594	190,40	1 073	192,00	1 630	191,49	17,24	2,13	16,25	1,80	16,78	2,01
Muud jõusöödad¹⁾ — Autres fourrages concentrés	1 386	199,94	901	125,87	1 163	165,88	15,86	2,28	11,73	1,62	13,96	1,97
Kliid, sojatangud — <i>Sons et gruaux de soya</i>	800	05,50	429	53,71	630	76,82	8,58	1,03	6,18	0,77	7,48	0,91
Liha ja kala (toores) — <i>V viande et poisson</i>	138	5,50	114	2,74	127	4,27	1,02	0,07	1,78	0,02	1,09	0,05
Liha ja kalajahu (kuiv) — <i>Farine de viande et poisson</i>	237	40,83	171	27,91	206	39,75	2,48	0,50	2,02	0,35	2,27	0,43
Muud — <i>Autres</i>	304	48,05	300	41,51	302	45,04	4,34	0,68	3,65	0,47	4,02	0,58
Piim¹⁾ — Lait	272	22,64	296	33,84	283	27,79	3,32	0,30	3,56	0,39	3,43	0,34
Tüüspilm — <i>Lait naturel</i>	23	1,83	75	4,70	47	2,95	0,20	0,02	0,70	0,05	0,48	0,03
Kooritud piim — <i>Lait stérilisé</i>	1 016	21,26	1 514	29,05	1 569	24,84	19,63	0,28	16,90	0,34	18,37	0,31
Kartul ja juurvili¹⁾ — Pommes de terre et légumes	538	58,06	604	58,02	568	58,04	5,91	0,61	6,73	0,64	6,28	0,63
Kartul — <i>Pommes de terre</i>	1 045	44,15	2 024	42,00	1 981	43,18	21,00	0,48	22,58	0,47	21,73	0,48
Juurviljad — <i>Légumes</i>	705	13,91	1 155	16,02	912	14,88	7,35	0,13	18,74	0,17	10,20	0,15
Haljas- ja kõrsööd¹⁾ — Herbes, fourrages secs	188	9,35	332	13,60	254	11,31	2,74	0,12	3,75	0,16	3,21	0,14
Kõrsööd — <i>Fourrages secs</i>	70	4,70	37	1,52	55	3,29	0,62	0,04	0,40	0,02	0,52	0,03
Haljassööt — <i>Herbes</i>	18	0,54	59	1,60	37	1,02	0,44	0,01	0,62	0,02	0,52	0,02
Karjamaa ¹⁾ — <i>Pâturage</i>	152	4,02	313	10,48	226	6,00	2,41	0,07	3,53	0,12	2,92	0,09
Muud söödad¹⁾ — Autres	—	11,81	—	9,71	—	10,84	—	0,15	—	0,11	—	0,13
Mineraalsööt — <i>Fourrage minéral</i>	140	11,81	122	9,71	131	10,84	1,74	0,15	1,16	0,11	1,48	0,13
Kokku kõik söödad¹⁾ — Total pour tous les produits	4 544	639,08	4 221	546,13	4 395	596,33	50,95	6,96	45,95	5,75	48,65	6,41
1938	4 470	548,22	2 778	315,05	3 713	443,91	47	5,63	30	4,33	44	5,05
1936	5 228	540,33	2 430	238,66	3 791	385,42	45	4,60	43	4,31	44	4,45
10 a. keskmiselt	3 873	436,53	2 891	291,35	3 397	366,51	50	5,45	43	4,43	47	4,96

5. Tootmiskulud. Vaatlustalundite keskmiselt tuli tootmiskulu linnu kohta

11,46 kr. Arvates maha tootmiskuludest muu kogusaagi, mis koosneb lindude kogusaagist, inventari ja söötainete jällemüügist, linnusõnniku väärtusest ja inventari väärtuse suurenemisest lindude ja sugumunade osas, vastavalt munade ja muu kogusaagi vahekorrale, saame munade tootmiskulud linnu kohta.

Vaatlustalundite keskmiselt, kus munatoodang linnu kohta 166 muna, oli munade tootmiskulu linnu kohta 7,92 kr ja kg munade kohta 81,1 snt. Kõrgema munatoodanguga rühmas vastavalt 8,55 kr ja 78,6 snt, II rühmas 7,13 kr ja 84,7 snt. Eelmisel aastal oli munade tootmiskulu linnu kohta 6,77 kr, toodang 162 muna ja kg munade tootmiskulu 71,0 snt. Võrreldes e. a. on tootmiskulu kg munade kohta tõusnud

¹⁾ Kokkuvõttes kg asemel sü, üksikainel kg.

ca 10 snt ehk 14%. Kuna vaatlustalundid on meie paremad kanapidamised, kus munatoodang kana kohta aastast on ca 56 muna võrra kõrgem üleriiklikust toodangust, on tõenäoline, et üleriikliku toodangutaseme juures maksab kg munade tootmine tunduvalt enam. See nähtus, et meie kanakasvatuse areng on toimunud aeglaselt, on tingitud peamiselt sellest, et munade hind on olnud kogu aja madalam tootmiskuludest. Kanakasvatus on iseloomult ala, millist arendatakse vaid siis, kui see end vähegi tasub, kuna veiste juures ei saa tasuvust sellisel määral jälgida, sest selle pidamine on lahutamata osa talundi majandamisest.

6. Puhtsaak. Rendement net.

Kogusaagi ja käitiskulude vahe näitab, palju kanapidajale on jäänud kanapidamisse mahutatud kapitalide tasuks, kui kõik ulud, mis kogusaagi saavutamiseks tehtud, kaetud. Vaatlusaluste kanapidamiste keskmiselt saavutati puhtsaaki kanapidamise kohta 202,76 kr ja tihelinnu kohta 1,74 kr, mis tasus investeeritud kapitali 17,30%. Kõrgema toodanguga rühmas oli puhtsaak majapidamise kohta 291,08 kr, linnu kohta 2,70 kr ja tasuvus 24,37%; II rühmas oli puhtsaak majapidamise kohta 98,03 kr ja linnu kohta 0,61 kr, tasuvus 8,58%. Võrreldes eelmise aastaga, on puhtsaak vaatlustalundis linnu kohta vähenenud 0,22 kr, I rühmas 1,30 kr ja II rühmas 0,14 kr. I rühma alla on koondatud meie paremad kanapidamised, kus munatoodang tunduvalt kõrgem ja kus pidamine kõigiti ratsionaalsem. Peagu eranditult kõik selle rühma kanapidamised müüsid tõulinde, päevaseid kanapoegi ja sugumune kõrgema päevahinnaga. Neist asjaoludest on tingitud ka selle rühma kanapidamiste kõrgem tasuvus. II rühma on koondatud madalama toodanguga majapidamised, kus linnupidamisega ei ole jõutud eelmise rühma tasemele, kuid kes siiski on jõudnud tunduvalt ette meie linnupidamise üleriiklikust seisundist; selle rühma munatoodang linnu kohta oli 144 muna, üleriiklik toodang oli vaid 109 muna linnu kohta aastas. Üksiktalundite andmeist selgub, et kanapidamise arendamiseks on veel suured võimalused, pidamist ratsionaliseerides on võimalik selle ala ulatust tunduvalt laiendada. Eranditult kõik need majapidamised, kus talvemunade toodang kõrgem, on saavutanud parema tasuvuse. See on ka mõistetav, sest talvemunade hinnad on 100% kõrgemad suvemunade hindadest. Kuigi talvemunade tootmiseelduste loomine on seotud teatavate kuludega (kanalad), tasuvad selle hinnavahest saadud enamtulud.

7. Tulu. Revenu.

Kanapidamine otstarbekohase korrastuse juures võib kujuneda meie talundite tähtsaks kõrvalharuks ja väike- talundis tähtsamaks tootmisalaks, kus eriti tähtis on kanapidamine tööjõu otstarbekama kasutamise ning töötajate täielikumalt töölerakendamise seisukohalt. Tõõnõudlus kanakasvatuse alal on aasta läbi ühtlane. Meie väiketalundis leiduv tööjõud praegu ei ole rakendatud täielikult, siin kanakasvatuse arendamine võib olukorda ses suhtes tunduvalt parandada, mille

tulemuseks on tulu tõus töötaja kohta. Lähtudes sellest seisukohast on tulu onanikul juhtudel kujunemaks kanapidamise tasuvuse mõõdupuuk. Tulu, mis koosneb kapitali ja töötulust, oli vaatluskanapidamiste keskmiselt 447,18 kr ja linnu kohta 4,48 kr. Kõrgema toodanguga rühmas oli tulu kanapidamise kohta 533,88 kr ja linnu kohta 5,50 kr, II rühmas 345,42 kr ja linnu kohta 3,29 kr. Säärasel juhul kujuneb kanapidamise tulu veelgi suuremaks, kui võtta arvesse, et söötade hulgas arvestatud karjamaa-söödakulu ei tingi suure osa kanapidajate juures öieti mingit kulu, kuna kanad kasustavad mahavarisenud teri ja söövad rohtu, mis muidu oleks jäänud kasutamata. Kui jätta arvestamata kahjud, mis kanad vabalt liikudes tekitavad ja kui kanade karjamaa erilist kulu ei nõua, siis kujuneb kanapidamise tulu veelgi suuremaks. Tabel annab ülevaate tuludest kanapidamises, kui see ei ole eritööjõudu nõudvaks taluharuks.

Tulu kanapidamisest vaatlusmajapidamistes 1937/38.
Revenu de l'élevage des poules 1937/38.

5.	Tulu Revenu		Tulu, kui karjamaa- sööt ei ole kulma arvestatud Revenu sans frais de fourrage de pâturage	
	Ühe kana- pidamise kohta kr Par une basse-cour	1 linnu kohta kr Par 1 oisenu	1 kana- pidamise kohta kr Par une basse-cour	1 linnu kohta kr Par 1 oisenu
I rühma	533,88	5,50	537,90	5,57
II rühm	345,42	3,29	355,90	3,41
Keskmiselt 1938	447,18	4,48	454,17	4,57
Moyenne 1937	460,33	4,89	478,82	5,11
1936	427,50	4,20	435,39	4,31
10 a. keskmiselt .	276,68	3,37	294,51	3,05

8. Kokkuvõte. Résumé.

Kanakasvatuse arendamiseks meil on olemas kõik loomulikud eeldused, ka ekspordi alal ei ole seni tehtud takistusi importmaade poolt ja ei ole tendemärke, mis laseksid järeldada, et see ligemas tulevikus aset leiaks. Nagu toodud andmeist nähtus, on see ala õige ja otstarbekohase korrastuse juures tasuvam tootmisala. Tähtsaks kõrvalharuks on ta kõigile talundele, eriti väike- majapidamistes peab see ala kujunema üheks peamiseks tootmisalaks. Sellest tingitult peab kanakasvatus juba ligemas tulevikus kujunema meie talundis veise- ja seakasvatuse kõrval tõhusaks ja võimsaks tootmisalaks. Sel teel suurendame talundite rahalisi läbikäike ja tulusid, aga kasustame ühtlasi otstarbekamalt talundi kapitali ja tööjõudu, mille lõpptulemuseks on töötajate töötulu ja elatistaseme tõus.

Kuigi kanapidamine ei nõua suurt kapitalide investeerimist, tavaliselt ka mitte liiatööjõude, ei tõsta talundi majandamise põhikulusid jne., ei ole see ala meil siiski saanud jalgu alla. Samal ajal kui teised maad on tõstnud sel alal kogutoodangu nelja-, viie- ja enamkordseks, ei ole meil areng nii silmapaistev; ekspord seisab neli-viis aastat ühel ja samal tasemel. Kanakasvatuse arengut pidurdav põhjus

peitub peamiselt madalates munahindades. Madal hind ei ole ergutanud kanakasvatatajaid toodangu tõstmisele ega ka turutoodangu suurendamisele. Neis mais, kus kanakasvatus viimastel aastatel on teinud suuri edusamme, on munade hind kindlustatud tasemele, mis vastab tootmiskuludele. Lisaks munahindade kindlustamisele on antud kanakasvatatajale tööloomade ja haudumismunade ostmiseks ning kanalate ehitamiseks ja olemasolevate hoonete kanakasvatuse otstarbeks korrastamiseks preemiaid. Nüüd kus munade hind on kindlustatud vastavalt tootmiskulude tasemele, olles kõrgem talve- ja madalam suvekuul, on kõrvaldatud tähtsam kanakasvatuse arengut pidurdav tegur. Teiseks oluliseks teguriks, mis selle ala ulatuslikumat arengut pidurdanud, on vastavate ruumide puudumine või nende otstarbetu kasutamine. Seetõttu on esmajärguliseks nõudeks, et kanadele vastavad ruumid olemasolevates hoonetes nõuete kohaselt sisustataks või võimaluse ja tarviduse korral kanalad ehitataks. Põllumajanduse tootmisreservide

rakendamisel peaks kanade arv meil tõusma ca 3,3 milj. ja munade kogutoodang ca 400 milj., kogutoodangu väärtus ulatuks seega 20 milj. kr-le. Kuigi need arvud tunduvad esialgsel vaatlusel suurtena, ei ole siin liialdatud, sest ühe talundi kohta tuleks sel korral ca 25 kana. Säärase kanaarvu juures oleme veelgi tunduvalt taga kõrgekultuuriga põllumajandusmaist. Sellise seisundini jõudmiseks tulevad rakendada kõik võimalikud abinõud; laialdane tootjaskond peab ise asuma aktiivselt asja juurde, riigivõimu kaudu peab loodama eeldusi olemasolevate võimaluste piires ja vastavalt arendatava ala rahvamajanduslikule osatähtsusele; turustamisorganisatsioon peab rahuldama tootjaskonna huve ja töötama sellega käsikäes.

Kuna vastavad sammud munahindade kindlustamise, kanalate premeerimise, munakaubanduse korraldamise näol on astunud, jääb soovida, et need linnukasvatuse arengut soodustavad eeldused püsiksid ja et tootjaskond asuks vastavat ala korraldama täie tõsidusega.

Kanapidamise tasuvuse kohta varem ilmunud:

- Kanapidamise tasuvus 1937. a. — F. Sõöt, Eesti Statistika nr. 195(2), lk. 77.
 Kanapidamise tasuvus 1936. a. — F. Sõöt, Eesti Statistika nr. 183(2), lk. 74.
 Kanapidamise tasuvus 1935. a. — T. Kind, Eesti Statistika nr. 17(2), lk. 70.
 Kanapidamise tasuvus 1934. a. — T. Kind, Eesti Statistika nr. 150(2), lk. 85.
 Kanapidamise tasuvus 1933. a. — T. Kind, Eesti Statistika nr. 147(2), lk. 79.

K. Rumma.

IMIKUTE SUREMUS 1937. a.

MORTALITÉ des NOURRISSONS en 1937.

Sisu: 1. Imikute suremusest üldse, lk. 193. 2. Imikute suremus sündimise järjekorra järgi, lk. 194. 3. Imikute suremus linnades ja maal, lk. 194. 4. Imikute suremus vanuse järgi, lk. 195. 5. Imikute surmapõhjused, lk. 196. 6. Imikute suremus veerandaastate järgi, lk. 198.

I. Imikute suremusest üldse.

Mortalité des nourrissons en générale.

1937. a. suri 1 649 imikut ehk arvatud 1 000 samal aastal elussündinule 90,7 ning 1 000 samal ja eelmisel aastal elussündinule — 90,6.

Võrreldes eelmise aastaga on esimene koefitsient suurenenud 1,6%, teine aga näitab tõusu vaid 0,6%.

Võrreldes 1930—34. a. keskmisega on 1937. a. koefitsient 1 000 samal ja eelmisel aastal elussündinu kohta vähenenud 5,9% ja võrreldes 1925—29. a. sama koefitsiendiga vähenenud 15,4%.

Sama koefitsient perekonnaseisu järgi näitab 1937. a. abielussündinud lastel vähenemist võrreldes 1936. a. 0,8%, võrreldes 1930—34. a. 5,8% ning 1925—29. a. — 16,5%. Vallaslaste hulgas aga esineb 1937. a. suremuskoefitsiendi vähenemine võrreldes

1930—34. a. 3,8% ja 1925—29. a. — 13,5%; kuid võrreldes 1936. a. näeme suurenenemist 7,0%.

Imikute suremuskoefitsiendid vaadatud sooliselt näitavad tunduvalt erinevust. Nii oli 1937. a. üldine poeglase suremuskoefitsient 99,1 ja tütarlaste — 81,7, seega oli poeglase suremus suurem tütarlastest 21,8%. Abielussündinute hulgas oli poeglase suremuskoefitsient suurem tütarlastest 23,0% ja vallaslaste seas 10,6%. Võrreldes eelmise aastaga on poeglase seas suremus vähenenud nii üldse, kui ka abielussündinuil ja vallaslastel. Üldkoefitsiendi vähenemine oli 3,2%, abielussündinuil ja vallaslastel 3,0%. Tütarlastel oli see aga ümberpöörduvalt. Nii suri tütarlapsi üldse enam eelmisest aastast 6,2%, abielussündinuid 3,7% ja vallaslapsi 23,2%. Ehkki üldine suremus on 1937. a. võrreldud eelmise aastaga 5,6% vähenenud, ei saa seda öelda imikute kohta. Imikute suremus on läinud

Imikute suremus — Mortalité des nourrissons.

1.	Elussündinute üldarv Naissoos tütared	Surnud imikute üldarv Mortalité des nourrissons	Imikute suremus 1 000 sama aasta elussündinu kohta — Pour 1000 enf. nés-vivants dur. la même a.	1 000 samal ja eelmisel aastal elussündinu kohta Pour 1000 enf. nés-vivants durant la même année et l'année précédente		
				Üldse Total	Abielus Légitim.	V. abielu Illégitim.
1937 . . .	18 190	1 649	90,65	90,57	84,76	148,82
P. — G. . .	9 200	922	99,25	99,09	93,30	156,00
T. — F. . .	8 900	727	81,60	81,68	75,86	141,00
1936 . . .	18 222	1 626	89,23	90,05	84,09	139,05
1935 . . .	17 891	1 598	89,32	90,31	85,52	140,74
1934 . . .	17 305	1 576	91,07	88,75	82,83	141,35
1933 . . .	18 208	1 711	93,97	90,17	83,50	146,84
1930—34 . . .	18 847	1 631	97,15	96,23	89,96	154,64
1925—29 . . .	19 860	2 152	108,30	107,10	101,49	171,93
1922—24 . . .	22 014	2 621	119,06	118,07	111,99	207,09

tagasi küll abielussündinute hulgas, kuid suurenenud vallaslastel. Sellest järeldub, et imikute eest hoolitsemine ei ole paranenud, vaid isegi halvenenud ja seda eriti vallaslaste seas.

2. Imikute suremus sündimise järjekorra järgi. Sündimise järjekorra suhtes on imikute suremuskoefitsient (1 000 samal ja eelmisel aastal elussündinu kohta) kõige suurem kuendana ja rohkemana sündinuil — üldse 13,7, poeglastel 14,9 ja tütarlastel 12,4. Järgmisel kohal olid viiendana sündinud — üldse 11,9, poeglastel 13,1 ja tütarlapsed 10,5, siis neljandana sündinud — üldse 9,6, poeglastel 9,7 ja tütarlapsed 9,6. Esimesena, teisena ja kolmandana sündinuil on suremus väiksem nii üldse kui ka tütarlaste seas ja neist eriti väike kolmandana sündinuil üldse ning poeglastel ja teisena

Imikute suremus sündimise järjekorra järgi 1930—37. a. (100 samal ja eelmisel aastal elussündinu kohta).
L'ordre de naissance des nourrissons en 1930—37 (pour 100 enf. nés-vivants durant la même année et l'année précédente).

2.	I	II	III	IV	V	VI ja enam et plus	Teadmata Inconnu	Kokku Total
Sündinute üldarv — Naissoos tütared								
1937. a. . .	6 804	4 713	2 664	1 562	933	1 504	10	18 190
M.	3 509	2 422	1 323	709	467	764	6	9 200
N.	3 295	2 291	1 341	703	466	740	4	8 900
1936. a. . .	6 759	4 502	2 706	1 031	989	1 537	8	18 222
M.	3 474	2 317	1 396	811	523	792	7	9 320
N.	3 285	2 275	1 310	820	466	745	1	8 902
Imikute suremus — Mortalité des nourrissons:								
1937. a. . .	568	336	188	143	106	194	114	1 649
M.	319	192	101	72	60	107	71	922
N.	249	144	87	71	46	87	43	727
1936. a. . .	498	350	222	140	81	196	139	1 626
M.	306	201	128	85	42	117	74	953
N.	192	149	94	55	39	79	65	673
100 elussünd. kohta — Pour 100 enf. nés-vivants:								
1937. a. . .	8,09	7,76	7,52	9,64	11,80	13,68	—	9,06
M.	9,87	8,77	8,08	9,08	13,13	14,01	—	9,91
N.	8,05	6,70	6,94	9,61	10,52	12,38	—	8,17
1936. a. . .	8,18	8,48	9,07	9,44	8,84	13,84	—	9,00
M.	9,57	9,45	9,95	11,40	8,70	16,54	—	10,24
N.	6,59	7,48	8,11	7,45	8,88	11,93	—	7,69
1935. a. . .	8,83	7,44	8,01	8,97	11,83	13,94	—	9,08
1934. . . .	8,18	7,92	8,62	10,13	12,03	11,46	—	8,88
1933. . . .	8,64	8,25	7,94	9,97	9,49	13,06	—	9,02
1930—34. a. . .	9,10	8,38	8,74	11,07	11,66	13,50	—	9,62

sündinud tütarlastel. Sarnane järjestus peab paika ka 1930—34. a. surnud imikute sündimise järjekorras. Eeltoodust näeme, et imikute sündimise järjekorra suurenedes suureneb ka teatud määral nende suremus. See on aga kehtiv ainult neljandana sündinulist alates, kuna siit peale muutub järjestus kuni esimesina sündinuteni.

3. Imikute suremus linnades ja maal. Imikute suremuskoefitsient 1937. a. (1 000 samal ja eelmisel aastal elussündinu kohta) linnades oli 80,3 ja maal 93,4. Võrreldes eelmise aastaga näeme suurenenist linnades

5,0%, maal aga vähenemist 0,1%. Tallinnas oli 1937. a. imikute suremuskoefitsient 56,2, suurenenud 13,2%. Teistes linnades rahvastikuarvuga 10 000—100 000 elanikuga oli imikute suremuskoefitsient 101,9 ja suurenenud 4,0% ning linnades alla 10 000 elanikuga oli suremuskoefitsient 80,3 ja vähenenud 2,6%. Maal oli imikute suremuskoefitsient kõige suurem Petseri (180,8) ja Saaremaal (100,2) ning kõige väiksem Pärnu (64,1) ja Võrumaal (70,2). Eelmise aastaga kõrvutades on imikute suremus suurenenud kõige rohkem Järvamaal (15,9%) ja vähenenud kõige enam Harjumaal (9,1%).

Imikute suremus linnades ja maades 1936—37. a. — Répartition géographique de la mortalité des nourrissons en 1936—37.

3.	Surnud imikute arv 1937 Mortalité des nourrissons en 1937		1 000 samal ja eelmisel aastal sünd. kohta Pour 1 000 enf. nés-vivants durant la même année et l'année précédente		
			1937		1936
	33 linna	19 linna	33 linna	19 linna	19 linna
Linnad — Villes	367	324	83,01	80,58	76,72
Üle 100 000 elaniku — Plus de 100 000 habit.	92	92	56,17	56,17	40,03
10 000—100 000 elan. — 10 000—100 000 habit.	192	192	101,86	101,86	97,92
Alla 10 000 elan. — Moins de 10 000 habit.	83	40	92,43	80,32	82,45
Maad — Arrondissements	1 282	1 325	93,00	93,41	93,53
Viru	171	170	87,92	88,00	88,02
Järva	74	74	80,81	80,81	77,48
Harju	101	105	74,59	76,70	84,35
Lääne	97	97	88,30	84,79	88,11
Saare	97	97	100,21	100,21	89,40
Pärnu	78	86	82,20	84,08	58,08
Viljandi	70	72	75,08	75,08	72,08
Tartu	175	197	87,85	91,71	90,10
Valga	42	42	90,52	90,52	92,47
Võru	98	100	70,40	70,22	69,88
Petseri	270	279	180,82	180,82	105,62
Kokku — Total	1 649	1 649	90,57	90,57	90,05

4. Imikute suremus vanuse järgi.

Age des nourrissons décédés.

1937. a. imikute suremus ea järgi (1 000 samal ja eelmisel aastal elussündinu suhtes) üle riigi oli kõige suurem kuni ühekuistel, nimelt 37,2. Kuid ühekuistel oli suremuskoefitsient juba 9,1, s. t. neli korda väiksem alla ühekuistest. Siit peale väheneb imikute suremuskoefit-

sient pidevalt imiku ea suurenemisega. Nii näeme, et 11-kuiste imikute suremuskoefitsient oli vaid 1,8. Võrreldes eelmise aastaga on 1937. a. imikute üldsuremuskoefitsient suurenenud kuni ühekuiste seas (10,5%), siis seitsmekuistel (8,2%), viiekuistel (7,7%), ühekuistel (6,7%), kahekuistel (4,8%) ning kuuekuistel (4,0%). Suremus on vähenenud kõige rohkem üheksa-

Imikute suremus vanuse ja vanemate perekonnaseln järgi 1937. a.
Mortalité des nourrissons par jours et mois d'âge, selon le sexe et la légitimité en 1937.

4.	Poisid	Tüdrukud	Kokku	Abielus sünd.	Vp. abielu sünd.	1 000 samal a. elussündinu kohta Pour 1 000 nés-vivants durant la même année				
						P. Garçons	T. Filles	Kokku Total	Abiel. sünd. Légit.	Vp. ab. sünd. Ilégit.
Vanus päevades. Jours d'âge.										
0	68	58	126	106	20	7,32	6,52	6,93	6,30	12,41
1	33	33	66	52	14	3,55	3,71	3,63	3,14	8,60
2	25	16	41	35	6	2,69	1,80	2,25	2,11	3,72
3	14	14	33	27	6	2,05	1,57	1,81	1,63	3,72
4	13	12	25	10	6	1,40	1,35	1,37	1,15	3,72
5	16	16	32	20	3	1,72	1,80	1,76	1,75	1,86
6	13	11	24	23	1	1,40	1,24	1,32	1,30	0,62
7	11	7	18	17	1	1,18	0,79	0,99	1,03	0,62
8	14	8	22	18	4	1,51	0,90	1,21	1,09	2,48
9	9	9	12	21	1	0,97	1,35	1,15	1,21	0,02
10	4	6	10	8	2	0,43	0,67	0,55	0,48	1,24
11	10	9	19	10	—	1,08	1,01	1,04	1,15	—
12	8	3	11	10	1	0,86	0,34	0,60	0,00	0,02
13	9	5	14	13	1	0,97	0,50	0,77	0,78	0,62
14	13	8	21	18	3	1,40	0,90	1,15	1,09	1,86
0—4	158	133	291	239	52	17,01	14,94	16,00	14,42	32,28
5—9	63	54	117	107	10	6,78	6,07	6,43	6,45	6,21
10—14	44	31	75	68	7	4,74	3,48	4,12	4,10	4,35
15—19	53	44	97	82	15	5,71	4,94	5,33	4,95	9,31
20—24	29	21	50	45	5	3,12	2,36	2,75	2,71	3,10
25—29	26	20	46	30	7	2,80	2,25	2,53	2,35	4,35
Vanus kuudes. Mois d'âge.										
0	373	303	676	580	96	40,15	34,05	37,16	34,98	59,59
1	91	75	166	139	27	9,80	8,43	9,13	8,38	16,76
2	92	48	140	114	26	9,90	5,90	7,70	6,88	16,14
3	75	55	130	108	22	8,07	6,18	7,15	6,51	13,66
4	50	39	95	82	13	6,03	4,38	5,22	4,66	8,07
5	50	43	99	83	16	6,03	4,83	5,44	5,01	9,93
6	40	40	80	66	14	4,31	4,49	4,40	3,98	8,60
7	41	41	82	71	11	4,41	4,61	4,51	4,28	6,83
8	31	24	55	52	3	3,34	2,70	3,02	3,14	1,86
9	24	23	47	42	5	2,68	2,58	2,58	2,53	2,10
10	27	19	46	40	6	2,91	2,13	2,53	2,41	3,72
11	16	17	33	26	7	1,72	1,91	1,81	1,57	4,35
Kokku — Total	922	727	1 649	1 403	246	99,25	81,69	90,65	84,63	152,70

Imikute suremus vanemate tööala järgi 1935—37. a. iga 100 vastavas rühmas samal ja eelmisel aastal sündinu kohta.
Profession des parents des nourrissons décédés pour 100 enfants nés-vivant en 1935—37.

5.	1937	1936	1935
Vanemate tööala — <i>Occupation des parents:</i>			
Põllumajandus — <i>Agriculture</i>	7,80	8,17	8,02
Tööstus — <i>Industrie</i>	5,42	4,98	5,51
Sellest — <i>Dont:</i>			
Linnades — <i>Villes</i>	5,09	5,14	4,64
Maal — <i>Arrondissements</i>	4,85	4,85	6,28
Kaubandus — <i>Commerce</i>	4,51	4,67	3,08
Riigi- ja omaval. teenistus — <i>Emplois à l'Etat et des adm. locales</i>	3,88	4,86	3,00
Ühiskondlikul alal tegevad — <i>Service public</i>	4,21	2,08	2,22
Teenijad — <i>Service domestique</i>	7,32	8,82	9,90

kuistel (26,5%), siis neljakuistel (18,7%), üheteistkuistel (17,7%), kaheksakuistel (16,0%), kümnekuistel (14,5%) ja kolmekuistel (4,9%). Imikute suremuskoeffitsient ea järgi eraldi poeglaste ja tütarlaste seas näitab sama järjestust kui see oli üldiselt. Kui aga kõrvutada neid eelmise aasta koeffitsientidega, siis selgub, et poeglaste seas oli suremus suurem eelmisest aastast kõige enam kahekuistel (16,8%), järgnesid ühekuised (8,8%), viiekuised (6,0%) ja kuni ühekuised (3,4%). Vähenemine eelmisest aastast oli üheksa- (38,3%), kuue- (22,8%), kaheksa- (22,1%), nelja- (18,5%), üheteist- (10,9%), seitsme- (10,7%), kolme- (8,3%) ja kümnekuistel (6,4%). Tütarlastel oli suremus suurem eelmisest aastast kuue- (59,8%), seitsme- (36,8%) ja kuni ühekuistel (20,7%); siis viie- (10,3%) ning ühekuistel (4,2%). Vähenemist nende seas võime panna tähele eelmisest aastast kümne- (24,2%), üheteist- (22,7%), nelja- (18,7%), kahe- (12,8%), üheksa- (8,2%) ja kaheksakuistel (7,5%). Kuna võrdselt eelmise aastaga suri tütarlapsi kolmekuises eas.

Suremus 1937. a. (100 vastavas rühmas samal ja eelmisel aastal sündinu kohta) oli suurem nende imikute hulgas, kellede vanemad tegutsesid põllumajanduses (7,8), teenijatena (7,8) ja töölisena (5,4) ning viimastest linnas töötajail (6,0) ja maal (4,9). Võrreldes eelmise aastaga on suremus vähenenud kõige rohkem nende imikute seas, kellede vanemad tegutsesid teenijatena, suurenemist võime märkida ühiskondlikul alal töötajail.

Imikute suremus sündimise järjekorral ja surmapõhjuste järgi 1937. a. (1 000 vast. järjek. samal ja eelmisel aastal sündinu kohta).
L'ordre de naissance et causes de décès des nourrissons (pour 1 000 enf. nés-vivant dans chaque groupe durant la même année et l'année précédente).

6.	Kaas-sündinud nõrkus ja kehvad <i>Anomalie congénitale et morbi neonatorum</i>	Nakkushaigused <i>Morbi infectios</i>	Hingamiselundkonna haigused <i>Morbi organorum respiratoris</i>	Seedimiselundkonna haigused <i>Morbi organorum digestivis</i>	Krambid <i>Convulsiones infantum</i>	Õnnetu surm <i>Mors violenta et accidentalis</i>	Eraldi nimetatamata <i>Mulieres non spécifiées</i>	Andmed puuduvad <i>Causae mortis incertae</i>	Kokku — <i>Total</i>
I	21,22	8,55	13,85	15,33	10,02	0,44	9,78	10,76	89,90
II	20,84	8,38	12,89	12,46	6,06	0,43	7,09	8,81	77,55
III	22,70	7,07	12,65	11,91	6,33	—	7,07	7,44	75,18
IV	20,04	13,16	13,15	16,91	11,90	1,25	9,39	10,64	96,43
V	31,22	16,65	20,81	19,77	8,12	1,04	11,45	14,56	118,63
VI ja enam — <i>et plus</i>	28,27	15,12	25,64	21,04	10,52	0,66	9,86	25,64	136,75
Kokku — Total	22,36	9,67	14,72	14,94	8,46	0,49	8,73	11,21	90,57

5. Imikute surmapõhjused.

Causes des décès des nourrissons.

Koeffitsient 1 000 samal ja eelmisel aastal elus-sündinu kohta 1937. a. surmapõhjuste järgi üle riigi näitab suuremat imi-

kute suremust kaasasündinud arenemishäireisse ja imikute haigusisse (23,9) ning selles rühmas oli suremus suurem kaasasündinud nõrkuse — 13,1. Nendele järgnesid hingamiselundkonna haigused (15,1), millisest olid esikohal peamiselt bronchopneumonia ja kopsupõletik (13,1); järgnesid seedimiselundkonna haigused (14,9), kus esinesid sagedamini kõhulahtisus ja sooltepõletik (13,5). Neljandal kohal olid imikute suremuses erikonna- ja meelte-elundite haigused (13,0); selles rühmas olid esikohal krambid (8,5). Viimase suurema rühmana esinesid nakkus- ja parasiitaarsed haigused (9,9); siin oli suremus suurem läkakõhasse (4,0).

Kaasasündinud arenemishäired ja imikute haigused esinesid linnades 30,6 ja maal 22,0; neist kaasasündinud debiilsus oli pea võrdne nii linnades (12,2) kui maal (13,4). Linnades oli esikohal suremus hingamiselundkonna-haigusisse (15,9) ning neist suri rohkem kopsupõletikku ja bronhiiti (14,7), maal oli suremus suurem hingamiselundkonna-haigusisse (14,5) ja neist kopsupõletikku ning bronhiiti (12,0). Suremus seedimiselundkonna-haigusisse oli suurem maal 15,3, kuna linnades oli see 13,7. Neist suri kõhulahtisusse ja sooltepõletikku maal 13,8 ja linnades 12,7. Suurem oli ka suremus maal erikonna- ja meelte-elundite haigusisse (15,0), kusjuures linnades need esinesid 5,7. Nimetatud rühmas olid sagedamad krambid ja nimelt maal 10,2, linnades 2,2. Nakkushaigused surmapõhjustena esinesid sagedamini linnades, nimelt 12,2, kuna maal need esinesid 9,3.

Imikute surmapõhjuste koeffitsiendid 1937. a. võrreldud eelmise aastaga näitavad suurenemist nakkushaiguste rühmas 12,8%, siis hingamiselundkonna-haigustes 12,8%, naha- ja rakuskoc- ning luu- ja liikumisorganite haigustes 12,8% ning kaasasündinud arenemishäirete ja imikute haiguste rühmas 21,5%. Kõigis ülejäänud rühmis näeme vähenemist eelmisest aastast.

Imikute suremus surmapõhjuste ja elukoha järgi 1936. ja 1937. n.
Causes des décès des nourrissons d'après les villes et arrondissements en 1936 et 1937.

7.	Täiel nomen. jär. nr. X. numér. de la nom. dét.	Arv Nombre									1 000 samal ja eelm. a. klassifindim kohta Pour 1 000 rés-vivants durant la même année											
		1937						1936			1937						1936					
		Linnad (33)	Maad	Kokku	Linnad (19)	Maad ühes 14 linnaga (endiste alvitega)		Kokku	Linnad (19)	Maad ühes 14 linnaga (endiste alvitega)		Kokku	Linnad (33)	Maad	Linnad (19)	Maad ühes 14 linnaga (endiste alvitega)		Kokku	Linnad (19)	Maad ühes 14 linnaga (endiste alvitega)		Kokku
						Maad ühes 14 linnaga (endiste alvitega)	Kokku			Maad ühes 14 linnaga (endiste alvitega)	Kokku					Maad ühes 14 linnaga (endiste alvitega)	Kokku					
I. Nakkus- ja parasi- taarsed haigused		65	126	181	40	132	181	37	122	159	12,44	9,14	12,10	9,31	9,04	0,80	3,52	3,81				
Sellest:																						
Läkakõha	0	12	61	73	9	64	73	1	16	17	2,71	4,43	3,24	4,51	4,01	0,27	1,12	0,94				
Gripp ehk influentsa	11	14	31	46	13	32	45	18	43	61	3,17	2,25	3,33	2,26	2,47	4,81	3,00	3,38				
Tuberkuloos	23—32	15	7	22	14	8	22	7	10	23	3,39	0,51	3,48	0,56	1,21	1,87	1,72	1,27				
II. Cancer ja teised kas- vajad		—	1	1	—	1	1	1	0	7	—	0,07	—	0,07	0,05	0,27	0,42	0,39				
III. Reumaatilised, toitu- muse, sisesekretsiooni ja teised üldised haigused		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
IV. Vere ja vereloome- elundite haigused		1	7	8	—	8	8	6	7	13	0,23	0,51	—	0,56	0,44	1,60	0,49	0,72				
V. Kroonilised mürgis- tused ja äkilised in- toksikatsioonid . . .		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
VI. Erkkonna ja meelte- elundite haigused		28	208	236	23	213	236	25	234	250	6,33	15,00	5,72	15,02	12,00	6,68	16,35	14,34				
Sellest:																						
Lühine ajukelme põ- letik	70	14	17	31	12	19	31	8	23	31	3,17	1,23	2,98	1,34	1,70	2,14	1,61	1,72				
Krambid lastel alla 5 aasta	86	11	143	154	9	145	154	12	160	178	2,49	10,37	2,24	10,22	8,46	3,21	11,60	9,86				
VII. Vereringe-elund. haig.		3	7	10	3	7	10	4	12	16	0,08	0,51	0,75	0,49	0,55	1,07	0,84	0,89				
VIII. Hingamis-elund. haig.		69	205	274	64	210	274	55	187	242	15,61	14,87	15,92	14,80	15,03	14,70	13,00	13,40				
Sellest:																						
Kopsutoru põletik, bronhiit	106	6	24	30	4	26	30	—	17	17	1,36	1,74	0,99	1,83	1,63	—	1,19	0,94				
Bronho-pneumonia, kaasa arvatud kapil- laarne bronhiit, labo- raalne kopsupõletik ja eristamata kopsupõl.	107—109	62	176	238	59	179	238	55	165	220	14,02	12,77	14,07	12,62	13,07	14,70	11,53	12,13				
IX. Seedimis-elund. haig.		61	211	272	55	217	272	60	303	363	13,80	15,31	13,68	15,30	14,04	16,04	21,17	20,10				
Sellest:																						
Kõhulahtisus ja sool- tepõletik (alla 2 a. vanustel)	119	57	189	246	51	195	246	59	282	341	12,89	13,71	12,68	13,75	13,51	15,77	19,70	18,88				
X. Kuse- ja suguelund- konna haigused		—	3	3	—	3	3	—	3	3	—	0,22	—	0,21	0,16	—	0,21	0,17				
XII. Naha- ja rakusoo- haigused		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
XIII. Lun- ja liikumis- organite haigused		7	9	16	4	12	16	8	6	14	1,58	0,65	0,99	0,85	0,88	2,14	0,42	0,78				
XIV. Kaasastündinud are- nemishäired		139	206	435	123	312	435	83	272	355	31,44	21,47	30,50	22,00	23,89	22,19	18,00	19,66				
XV. Imikute haigused																						
Sellest:																						
Kaasastündinud are- nemispõuded	157	17	17	34	14	20	34	6	12	18	3,85	1,23	3,48	1,41	1,87	1,60	0,84	1,00				
Kaasastünd. debiilsus	158	57	182	239	49	190	239	35	151	186	12,89	13,20	12,10	13,39	13,13	9,36	10,59	10,30				
Enneaegne sünditus (surnult sünd. kaasa arvamata)	159	42	62	104	41	63	104	29	65	94	9,50	4,50	10,20	4,44	5,71	7,75	4,54	5,21				
Sünnituse tagajärjed (surnultsünd. maha arvatud)	160	14	16	30	14	16	30	6	25	31	3,17	1,16	3,48	1,13	1,65	1,60	1,75	1,72				
Teised erilised haigu- sed varajases lapseus- es	161	9	19	28	5	23	28	7	10	20	2,04	1,38	1,24	1,62	1,54	1,87	1,33	1,44				
XVII. Vägivaltne ja õnno- tusjuhuiline surm . . .		1	8	9	1	8	9	0	12	18	0,23	0,58	0,25	0,56	0,49	1,60	0,84	1,00				
XVIII. Surm teadmata põh- jusil		3	201	204	2	202	204	2	175	177	0,08	14,58	0,50	14,24	11,21	0,63	12,22	9,80				
Sellest:																						
Mund ja märkimata põhjused		2	162	164	2	162	164	1	142	143	0,45	11,75	0,50	11,42	9,01	0,27	9,92	7,92				
Kokku — Total		367	1 283	1 649	324	1 325	1 649	297	1 339	1 636	83,01	93,00	80,58	93,41	90,37	76,72	93,53	90,05				

Imikute suremus 1937. a. kuni ühekuistel oli kõige suurem kaasastündinud nõrkuse (10,7), mis oli peaaegu võrdne poeglastel (10,8) ja tütarlastel (11,1). Kuna 1—12-kuistel oli suremus suurim kopsupõle-

tikku (10,7) ning kõhulahtisusse ja sooltepõletikku (10,3), poeglastel oli suremus suurem tütarlastest kopsupõletikku 34,6% ja kõhulahtisusse ja sooltepõle- tikku 50,7%. Kaasastündinud nõrkuse ja kehavigade

surnapõhjuste rühmas olid sündimise järjekorra suhtes esikohal viiendana sündinud (31,2); seedimiselundkonna-haiguste rühmas oli kuundana ja enam sündinutel suurem kõige suurem (21,0). Hingamiselundkonna-haiguste rühmas esines suurem sagedamini kuundana ja enam sündinute seas (25,0).

6. Imikute suurem veerandaastate järgi.

Causes des décès des nourrissons par trimestres.

Nakkushaigused esinesid sagedamini II (11,3) ja III (10,8) v.-a. Erkkonna- ja meelte-elundite haigused

Üldine imikute suuremkoefitsient 1937. a. oli suurem II veerandaastal, nimelt 118,1 ja väiksem IV v.-a. (76,8).

olid rohkem esiplaanil II (16,7) v.-a. ja nimelt kram-pidega (11,9). Samuti esinesid II v.-a. suuremana hingamiselundkonna-haigused (31,3); sellest bronhiidid (3,2) ja kopsupõletikud (27,9). Kuna seedimiselundkonna-haigused esinesid sagedamini III v.-a. (19,4) ja siis II v.-a. (16,7).

Imikute suurem ema rahvuse järgi 1000 samal ja eelmisel aastal elussündimü kohta 1937. a. näitab suuremat suuremest peamiselt lätlastel (175,0), siis venelastel (140,2), kuna väiksemana esineb saklastel (42,9). Eestlastel oli 1937. a. imikute suuremkoefitsient 84,7, mis eelmise aasta vastu on suurenenud 3,0%.

Imikute suuremuse kohta ennem Keskbüroo väljaandis ilmuunud artiklid ja andmed:

Imikute suurem 1936. a., K. Rumma, Eesti Statistika nr. 197(4) 1938. a., lk. 192—197.
Imikute suurem 1935. a., K. Rumma, Eesti Statistika nr. 184(3) 1937. a., lk. 123—127.

V. Feldman.

TULEKAHJUD 1938. a. INCENDIES en 1938.

Sisuu: 1. Üldarvu liikumine, lk. 198. 2. Tulekahjud aastaegade järgi, lk. 199. 3. Tulekahjude põhjused, lk. 199. 4. Tekitatud kahjud, lk. 200.

1. Üldarvu liikumine.

Mouvement du nombre général.

Võrreldes eelmise aastaga sagedasid 1938. a. tulekahjud maal ja linnas. Tulekahjude arv, ilma riigimetsa tulekahjudeta, ulatus 827. Neist tekitasid ainelist kahju 738 ehk 89,2% ja oli kahjutuid 89 ehk 10,8%. Tulekahjude sagedamine toimus kahjustanud (+19,0%) ja kahjutute arvel (+12,7%), olles võrdlemisi suur esimesil ja tagasihoidlikum viimaseil. Kahjutute tulekahjude arv paisus maal 35-lt 1937. a. 48-le 1938. a. ja linnus ning alevs langes 44-lt 41-le. Tingitult eeskätt paremaist registreerimisvõimalusist osutusid kahjutud tulekahjud linnus endiselt sagedamaiks (suhteliselt).

Tulekahjude arv.

	1938	1937
Maal	600	520
Sellest kahjuga	552	485
Linnus ja alevs	227	179
Sellest kahjuga	186	135
Mokku	827	699
Sellest kahjuga	738	620

Ainelist kahju tekitanud tulekahjusid, milliseid järgnevas peamiselt vaadeldakse, registreeriti maal 552 (1937. a. 485) ja linnas 186 (1937. a. 135).

10 000 maaelaniku kohta oli 1938. a. keskmiselt 7,2 tulekahju (1937. a. 6,3) ja üksikuis mais 4,5—11,2 tulekahju. Väiksem arv langes Tartu- ja suurim arv Valgamaale. Keskmisest suuremaks osutus arv veel Pärnu- (10,8), Petseri- (10,4), Viljandi- (9,6) ja Saaremaal (7,8). Nimetatud maad on tulekahjude rohkusest ka varemil aastail paistnud silma. Võrreldes eelmise aastaga harvenesid tulekahjud Pärnu- ja Petseri- ning sagedasid teisis mais. Petserimaa, asudes 1937. a. tulekahjurohkusest esikohal, omas 1938. a. ses suhtes kolmandat kohta. Linnust seisid tulekahjurohkusest esikohal Saare- ja Pärnumaal asuvad (11,2 tulek. 10 000 elan. kohta).

1932. a. alanud tulekahjude harvenemine sai alguse tulekindlustuse-tingimuste muutmisest maal. Püsivamalt mõjutas aga tulekahjude arengut järgnenud majandusolude paranemine. Kahjustanud tulekahjude arv maal ja linnas kokku oli eritulekahju-teatelehtede järgi 1931. a. 1 115, 1932. a. 1 023, 1933. a. 964, 1934. a. 826, 1935. a. 695 ja 1936. a. 613 (maal 483; linnas 130). Suunamuutuse sellesse arengusse tõi 1937. a., mis avaldus tagasihoidlikus tulekahjude arvu kasvus. Kasv jätkus 1938. a., kuid juba hoogsalt.

Tallinnas registreeriti 1938. a. 78 tulekahju, neist kahjuga 57 ja kahjuta 21, mis moodustab lin-

nade tulekahjude arvust vastavalt 34,4%, 30,6% ja 51,2%. Tulekahjude läbi tekkinud aeline kahju ulatus Tallinnas 477 tuh. kr ehk 34,4% linnade üldsummast (1937. a. 66 tulekahju, neist kahjuga 45, kahjusumma 312 tuh. kr). Põhjuseks oli 36 juhul (kahjuga) hooletus.

2. Tulekahjud aasta- aegade järgi.

*Incendies d'après les
saisons.*

1938. a. kujunes ilmastikut nagu eelminegi, enam-vähem normaalseks. Võrreldes eelmise aastaga osutus märgatavamaks erinevuseks sademete vähenemine, eriti kevadel ja eelkevad. Maal, kus tulekahjude sagedus sõltub suurel määral ilmastikust, eeskätt vabas loo-

duses asetleidvate ja piksetulekahjude suure osatähtsuse tõttu, rohkenesid tulekahjud tunduvalt kevadel. Teisel aasta-aegadel sagesid tulekahjud väiksemal määral. Võrreldes eelneva aastaga suurenes tulekahjude arv kevadel 43, suvel 16, talvel 6 ja sügisel 2 võrra. Aasta-aegade järjekord tulekahjude rohkuselt kujunes järgnevaks (alanevas suunas): suvi (191), kevad (151), sügis (122) ja talv (88). Suvi, nagu tavaliseltki, ületas suuromääriliselt teisi aasta-aegu. Talv püsis tulekahjurohkuselt kindlalt viimasel kohal. Kevad eelmise aasta kolmandalt kohalt asetis teisele ja sügis teiselt kolmandale kohale. Ühtlasi suurenes nendevaheline tavaliselt väike erinevus.

Sulitarve tulekahjustest — Nombres relatifs sur les incendies.

	Maad — Arrondissements				Linnad ja alevid Villes et bourgs				Kokku — Total			
	1938		1937		1938		1937		1938		1937	
	Üldse	Kahjuga	Tõel	Causant dommage	Üldse	Kahjuga	Üldse	Kahjuga	Üldse	Kahjuga	Üldse	Kahjuga
Arv 10 000 elaniku kohta — Par 10 000 habitants.												
Viru	7,8	7,2	5,0	4,7	4,6	4,4	3,1	2,6	7,0	6,4	4,5	4,1
Järva	0,3	5,3	4,3	4,1	2,0	2,0	5,0	4,0	5,6	4,7	4,4	4,1
Härju	5,4	6,0	4,9	4,5	0,3	4,8	5,2	3,6	0,0	4,0	5,1	3,9
Lääne	6,1	5,7	5,4	4,5	6,6	3,3	4,9	1,0	6,1	5,5	5,3	4,3
Saare	8,8	7,8	7,0	6,6	13,4	11,2	4,5	4,5	9,1	8,1	6,8	6,4
Pärnu	12,6	10,8	12,1	11,0	13,5	11,2	7,0	6,2	12,9	10,9	10,7	9,7
Vihjandi	10,4	9,6	7,5	7,2	3,7	3,7	2,4	2,4	8,9	8,3	6,4	6,1
Tartu	4,8	4,5	5,0	4,2	6,2	5,0	6,0	4,3	5,3	4,7	5,4	4,2
Valga	12,0	11,2	8,1	8,1	7,4	6,7	1,5	1,5	10,4	9,7	5,9	5,9
Yõru	7,1	7,0	5,4	5,3	4,1	4,1	3,2	3,2	6,9	6,7	5,7	5,5
Petseri	10,4	10,4	13,0	13,7	9,4	9,4	11,7	11,7	10,4	10,4	13,8	13,6
Kokku — Total	7,8	7,2	6,8	6,3	6,5	5,3	5,1	3,9	7,4	6,6	6,3	5,5
100 tulekahjust oli:												
Talvel — <i>En hiver</i>	16,0	15,9	16,7	16,9	30,1	32,8	40,2	37,8	21,5	20,2	22,7	21,5
Kevadel — <i>Au printemps</i>	20,5	27,4	21,9	22,3	24,7	20,4	20,6	21,5	26,0	27,1	21,6	23,1
Suvel — <i>En été</i>	35,8	34,0	37,3	36,1	16,7	17,7	19,6	19,2	30,6	30,3	33,2	32,4
Sügisel — <i>En automne</i>	21,7	22,1	23,5	24,7	22,5	23,1	19,6	21,6	21,9	22,4	22,5	24,0
100 tulekahjust tekitasid:												
Hooletus — <i>Imprudenee</i>	49,7	47,1	46,9	46,0	57,3	55,4	61,4	63,7	51,7	49,2	50,7	49,5
Korratud tuleasemed — <i>Desordre des cheminées</i>	12,8	13,2	18,1	18,6	7,5	8,1	11,7	12,6	11,4	11,9	16,5	17,3
Sademed ja tahma põlemine — <i>Éincelles, suite enflammée</i>	7,0	6,9	8,5	8,2	6,1	3,2	8,4	3,0	6,8	6,0	8,4	7,1
Pilne — <i>Foudre</i>	8,7	9,4	10,9	11,5	1,3	1,6	1,7	2,2	6,6	7,4	8,6	9,5
Süütamine — <i>Incendie volontaire</i>	7,3	7,0	5,0	4,7	5,3	5,0	2,8	3,0	6,8	7,2	4,4	4,3
Arvatav süütamine — <i>Incendie volontaire pré- sumé</i>	0,8	7,4	5,0	5,4	3,1	3,8	1,7	2,2	5,8	6,5	4,1	4,7
Teadmata ja muud — <i>Inconnu</i>	7,7	8,4	5,6	6,0	19,4	22,0	12,8	13,3	10,9	11,8	7,3	7,6
Kokku — Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Linnas, kus vabas looduses asetleidvate tulekahjude arv on minimaalne, ei avalda sademed märgatavat mõju tulekahjude sagedusele. Kuid tunduvad mõju avaldab õhusoojuse määr, tingides suuri erinevusi tulekollekte kasutamises üksikül aastaaegadel (tulekollekte kasutamine, mis on sagedamaid tuletekkimise põhjusi, toimub maal üksikul aasta-aegadel ühtlasemalt). Linnas oli, nagu tavaliselt, tulekahjude sagedus suurim talvel. Sellele järgnesid kevad, sügis ja suvi. Linnas olid tulekahjud suhteliselt harvemad kui maal kevadel, suvel ja sügisel ning sagedamad talvel. 10 000 elaniku kohta tuli tulekahjusid 1938. a. maal 7,2, linnas 5,3, talvel maal 1,1, linnas 1,8, kevadel maal 2,0, linnas 1,4, suvel maal 2,5, linnas 0,9 ja sügisel maal 1,6, linnas 1,2.

3. Tulekahjude põhjused.

Causes des incendies.

Üksikute tuletekkimise põhjuste järgi kõikus tulekahjude arv 10 000 elaniku kohta maal 0,5—3,4 ja linnas 0,1—2,9. Maade arv oli ülekaalus kõigi põhjuste järgi, arvatud välja teadmatul ja muil põhjusil alanud tulekahjud. Viimased olid sagedamad (suhteliselt) linnas, andes seal üldse 41 ja 10 000 elaniku kohta 1,2 juhta, 46 ja 0,6 juhu vastu maal.

Suurima rühmana esinesid endiselt hooletusest tekkinud tulekahjud — üldse 363, maal 260 ja linnas 103 juhuga, mis moodustab tulekahjude üldarvust vastavalt 49,2%, maal 47,1% ja linnas 55,4%. Võrreldes eelmise aastaga sagesid nimetatud tulekahjud maal ja linnas, kuna nende osatähtsus suu-

renes maal ja vähenes linnas. Hooletus avaldus puudulikus järelevalves kütmisel 76 juhul, sellest maal 59 ja linnas 17 juhul, liigkütmisses vastavalt 31, 21 ja 10 juhul, laste tulega mängimises ja hooletult käitumises 34, 28 ja 6 juhul ning maul viisil tulega ja tulekardetavate ainetega hooletult käitumises 224, 154 ja 70 juhul. Kuna korratuist tuleasemeist, sädemest, tahmapõlemisest jne. alanud tulekahjude algpõhjuseks oli osalt samuti hooletus, siis on hooletuse osatähtsus tulekahju põhjusena tegelikult veelgi suurem.

Korratud tuleasemed põhjustasid üldse 88, maal 73 ja linnas 15 tulekahju, mis on vastavalt 11,9%, 13,2% ja 8,1% üldarvust. Tähenstatud tulekahjud arvult kui ka osatähtsusest vähenesid 1938. a. märksa linnas ja maal. Petsrimaal, vaatamata suurele vähenemisele võrreldes eelmise aastaga (1938. a. 16, 1937. a. 24), olid need tulekahjud endiselt rohkearvulisemad, moodustades üle 1/3 seda liiki tulekahjude üldarvust maal (1937. a. üle 1/4).

Sädemest ja tahmapõlemisest said alguse üldse 44, maal 38 ja linnas 6 tulekahju ehk 6,0%, 6,0% ja 3,2% tulekahjude üldarvust. Nimetatud tulekahjud üldarvult püsisid, maal vähenesid ja linnas kasvasid kahe võrra, kuna osatähtsusest koondusid üldse ja maal ning veidi paisusid linnas võrreldes eelmise aastaga. Maal koondus valdav osa neist tulekahjust kevadele ning suvele.

Möödunud aasta suvi, nagu eelminegi, kujunes äikeserohkeks ja piksetulekahjude arv püsis suurena. Pikne tekitas maal 52 ja linnas 3 tulekahju, mis valdavas osas koondusid suvekuile. Võrreldes eelmise aastaga vähenesid tulekahjud osatähtsusest maal ja linnas, arvult aga vaid maal (-4), kuna linnas püsisid endisena.

Süütamiste ja arvatavate süütamiste arv paisus järsult, ulatudes üldse 101, maal 83 ja linnas 18, eelmise aasta 56, 49 ja 7 vastu. Tulekahjude üldarvust oli süütamisest tekkinud üldse 13,7%, maal 15,0% ja linnas 9,7%, misjuures kõik arvud osutuvad tunduvalt suureneviks võrreldes eelmise aastaga. Arvukamad olid süütamistulekahjud Võru- (21), Tartu- (9), Pärnu- (9), Lääne- (8) ja Petsrimaal (8).

Mitmesuguseil muil ja kindlakstegemata põhjusil alanud tulekahjusid märgiti üldse 87, maal 46 ja linnas 41 ehk vastavalt 11,8%, 8,4% ning 22,0% tulekahjude üldarvust. Võrreldes eelmise aastaga kasvas arv üldse 40, maal 17 ja linnas 23 võrra. Tunduvalt paisus samuti nimetatud tulekahjude osatähtsus. Muude hulgas arvestati töötamisel, peamiselt tööstusettevõtteis tekkinud (maal 26, linnas 16), elektrihtmeist (maal 1, linnas 14), isestütmisest

(maal 4, linnas 5) ja plahvatuses (maal 2, linnas 3) alanud tulekahjud.

4. Tekitatud kahjud.

Domnages causés.

Ühes tulekahjude sagenemisega paisus tunduvalt neist tekitatud aineskahjusumma 1938. a.

Kahjusumma ulatus üldse 2 572 tuh. kr, sellest maal 1 187 tuh. kr ja linnas 1 385 tuh. kr, olles suurenenud üldse 28,8% ja linnas 135,0% ning vähenenud maal 15,8% võrreldes eelmise aastaga. Keskmise kahjusumma paisus suuremääriliselt linnas ja koondus

Tulekahju keskmine kahjusumma (1 000 kr).

	Maad		Linnad ja alevid		Kokku	
	1938	1937	1938	1937	1938	1937
Viru	1,09	1,46	4,48	0,38	2,20	1,28
Järva	1,98	0,23	4,43	0,69	2,16	5,31
Harju	2,92	1,05	0,71	0,01	5,31	4,19
Lääne	2,44	3,07	0,87	1,35	2,81	3,02
Saare	1,73	4,53	8,57	0,20	2,40	4,20
Pärnu	2,45	3,12	15,35	7,11	0,09	3,82
Viljandi	2,62	4,40	23,41	1,33	4,63	4,23
Tartu	1,94	2,12	3,66	2,54	2,63	2,38
Valga	1,63	2,57	1,23	1,08	1,64	2,44
Võru	2,72	3,27	2,87	5,48	2,73	3,56
Petseri	1,48	2,23	1,07	2,56	1,45	2,25
Kokku	2,15	2,91	7,45	4,35	3,49	3,22

tagasihoidlikult maal. Kahjusumma muutus, s. o. vähenemine maal ja suurenemine linnas, toimus peamiselt suurtulekahjude arvel (kahjusumma üle 10 000 kr). Tulekahjusid kahjusummaga üle 10 000 kr registreeriti üldse 39, maal 19 ja linnas 20, kahjuüldsummaga vastavalt 1 567 tuh. kr, 356 tuh. kr ja 1 211 tuh. kr. Suuremad tulekahjud leidsid aset tööstusettevõtteis, nagu A. M. Lutheri vabr. (238 tuh. kr), Sindi Tekatiltööstuses (257 tuh. kr), Viljandi linavabrikus (132 tuh. kr) ja Seileri metallitööstuses Pärnus (144 tuh. kr).

Suurtulekahjude arv ja summa.

	Maad		Linnad ja alevid	
	Arv	Kahju 1 000 kr	Arv	Kahju 1 000 kr
Viru	2	24	1	70
Järva	1	20	—	—
Harju	3	67	9	425
Lääne	1	14	1	19
Saare	—	—	1	41
Pärnu	2	25	4	424
Viljandi	3	32	1	132
Tartu	2	35	3	100
Valga	1	14	—	—
Võru	2	52	—	—
Petseri	2	23	—	—
Kokku	19	356	20	1 211
1937. a.	26	692	8	481

Toodud tabelis arvestati erametsapõlemised, mitte aga riigimetsapõlemised. Riigi metsamajandusbüroo andmeil oli 1938. a. 175 riigimetsa-tulekahju. Need leidsid aset ajavahemikul aprillist oktoobrini, nimelt aprillis 6, mais 56, juunis 36, juulis 9, augustis 38, septembris 24 ja oktoobris 6 tulekahju. Põlemise põhjusena märgiti: tule üle metsapiiri tungimist

Kahjusumma 1 000 kr.

	1938	1937
	Maad	1 187
Linnad ja alevid	1 385	567
Kokku	2 572	1 977

11, raudteevedurist 3, tulega hooltult käitumist 38, kuritahtlikku süüitamist 6 ja pikselööki 1 juhu. 116 tulekahju tekkimise põhjus jäi selgitamata. Metsapõlemisest tekkis riigile kahju 45 265 kr ja kustutamiskulu 4 334 kr ehk kokku 49 599 kr (1937. a. oli 166 riigimetsatulekahju, tekkis kahju 32 198 kr ja kustutamiskulu 2 394 kr).

Tulehävitussjõu erinevust hoonete alal, sõltuvalt tarvitatud ehitusmaterjali liigist, selgitavad järgnevad andmed: tule läbi kannatanud hoonete arv ulatus maal 601, neist olid 43 kivi-, 60 sega- ja 498 puu-

ehitised. Põlemisest tekkinud kahjusumma oli 57 tuhat kr kivi-, 98 tuh. kr sega- ja 451 tuh. kr puuehitiste alal. Linnas hävitati ja rikuti tulest üldse 160 hoonet, neist 47 kivist, 19 segaehitusmaterjalist ja 94 puust, vastavalt 263 tuh. kr, 60 tuh. kr ja 89 tuh. kr suuruses summas. Tule läbi kaotasid omast väärtusest: kivehitised maal 4,1%, linnas 6,6%; segaehitised maal 62,3%, linnas 16,0% ja puuehitised maal 76,4%, linnas 15,6%.

Tulekahjude puhul said 1938. a. vigastada maal 39 ja linnas 9 isikut ning surma maal 3 ja linnas 3 isikut.

Andmeid põlenud varanduste, nende omanike ja varanduste tule vastu kindlustamise kohta.

	1938	1937	1936	1935		1938	1937	1936	1935
Tule läbi kannatanud hoonete oman. arv	637	586	554	631	Tulekahju läbi sai hoonete omanik keskmiselt kahju kr:				
Neist maal	476	481	452	511	Maal	1 271	1 516	1 263	984
Kannatanud hoonete arv	701	733	638	727	Linnus ja alevs	2 559	2 562	1 902	2 350
Neist maal	601	622	541	601	Hooned kaotasid tule läbi keskmiselt oma väärtusest %:				
Hoonete väärtus enne tulekahju 1 000 kr	7 013	3 675	3 084	3 767	Maal	28,5	78,5	71,3	56,0
Sellest maal	2 124	929	801	899	Linnus ja alevs	8,4	9,8	8,5	9,8
Hoonete põlemisest saadud kahju 1 000 kr	1 017	998	785	785	Hoonete omanikest olid hooned tule vastu kindlust. %:				
Sellest maal	605	729	571	503	Maal	67,2	68,0	68,6	66,9
Kindlustuste arv (tule vastu)	440	423	393	444	Linnus ja alevs	80,1	88,6	61,4	85,0
Neist maal	320	330	310	342	Hoonete väärtuse üldsummast oli tule vastu kindlustatud %:				
Kindlustuste summa 1 000 kr	5 585	2 186	1 758	2 546	Maal	82,4	57,2	62,5	59,3
Sellest maal	1 750	531	501	533	Linnus ja alevs	78,4	60,2	55,0	70,2
Muu varandus:					Põlenud muu vara omaniku keskmine kahju kr:				
Tule läbi kannatanud muu vara oman. arv	891	711	699	865	Maal	845	1 164	556	539
Neist maal	692	585	581	671	Linnus ja alevs	4 894	2 516	1 754	1 938
Muu vara põlemisest saadud kahju 1 000 kr	1 559	998	530	738	Muu vara omanikest olid vara tule vastu kindlustatud %:				
Sellest maal	585	681	323	382	Maal	11,3	10,9	9,5	4,9
Kindlustuste arv (tule vastu)	139	102	95	81	Linnus ja alevs	30,7	30,2	33,9	24,7
Neist maal	78	64	55	33					

Tulekahjude kohta Keskbüroo väljaandels enim ilmunud artiklid ja andmed:

Tulekahjud 1937. a., V. Feldman, Eesti Statistika nr. 197(4) 1938. a., lk. 187—192.
Tulekahjud 1936. a., V. Feldman, Eesti Statistika nr. 185(4) 1937. a., lk. 182—187.
Tulekahjud 1935. a., V. Feldman, Eesti Statistika nr. 173(4) 1936. a., lk. 200—205.
Tulekahjud 1934. a., V. Feldman, Eesti Statistika nr. 161(4) 1935. a., lk. 201—205.

K. Raid.

LIIKLUSÕNNETUSED 1938. a.
ACCIDENTS de la CIRCULATION en 1938.

81 su: Tänavaliiklusõnnetused: 1. Õnnetuste arv ja sagedus, lk. 204. 2. Õnnetuskoht, lk. 205. 3. Õnnetuste neg, lk. 206. 4. Õnnetuste iseloom, lk. 207. 5. Õnnetusosallised liiklejad, lk. 207. 6. Õnnetustel kannatanud isikud, lk. 209. 7. Õnnetuste põhjused, lk. 209. Õnnetused raudteel, lk. 211.

1938. a. osutus meie liiklusalal korralduses töörohkeks. Liikluseeskirjade ajakohastamise kõrval kõvendati liiklusjärelevalvet ja jõuvankrite kontrolli, omistades erilist tähelepanu üha kiiremini motoriseeruva liikluse julgestamisele. Liikluse heakorra parandamiseks alustati Maanteede Talituses 1. II 1938 hoogsat propagandat. Märkimisväärseks ürituseks sel alal kujunes esimene üleriigiline liiklusnädal, mil

vastava selgitustööga ja kõvendatud järelevalvega taotleti liiklusdistsipliini sisendamist laiematesse hulkadesse.

Liiklusõnnetuste senisest ulatuslikum käsitus on võimalik tegevusaastal tarvitusele võetud nute rahvusvahelise statistika nõuetele kohandatud politseiliste teatelehtede kaudu.

TÄNAVLIIKLUSÕNNETUSED — ACCIDENTS de la CIRCULATION ROUTIÈRE.

1. Õnnetuste arv ja sagedus.

Nombre et fréquence des accidents.

Vaatamata liiklusküsimuste otstarbekamale korraldusele ja selgitustööle, tõusis liiklusõnnetuste arv 1938. a. üllatavalt kõrgele. 1 172 registreeritud tänavliiklusõnnetusest moodustasid 937 jõuvankriõnnetust 79,9%, 235 muud õnnetusjuhtu aga 20,1%. Teedel, tänavail, väljakuil jne. toimunud õnnetusjuhtude kõrval on arvestatud tänavliiklusõnnetustena ka 40 ülesõidukohtadel juhtunud õnnetust raudtee veerevkoosseadu osavõtul (3,4% üldarvust).

Laiemapiiriline liiklusõnnetuste statistika algab, nagu juba üleval öeldud, 1938. a.-ga. Tõsi, juba 1937 oli üleminekuastaks, mil koos jõuvankriõnnetustega käsitleti ka õnnetusi jalgratastega, jalakäijatega jne.; viimast liiki õnnetusjuhtude alal olid aga 1937. a. andmed ilmselt ebataielikud (ainult 70 juhtu). Seoses uute teatelehtede tarvituselevõtuga on tõusnud õnnetuste registreerimise intensiivsus, seda arvatavasti ka tagajärgedelt kergemate jõuvankriõnnetuste arvel. Neil asjaoludel oleks pealiskaudne iseloomustada 1938. a. olukorda ainult eelmise aasta õnnetuste üldarvu enam kui kahekordistumisega (1 172:514).

Täpsama pildi saamiseks jätame kõrvale muud õnnetused, mille arv registratsiooni laiendamise tõttu 1938. a. on ca 3,4 korda kõrgem 1937. a. omast, ning vaatleme järgnevalt jõuvankriõnnetuste (incl. jõuvankreist põhjustatud hobuse löhkumised) arvu ja sageduse kujunemist:

	Arv	Keskmiselt 1 000 jõuvankri kohta
1938	937	115,0
1937	444	66,3
1936	513	92,4
1935	700	150,1
1934	648	159,5
1933	501	128,2
1932	604	155,1
1931	700	185,7
1930	898	271,2

Näeme, et 1938. a. on õnnetusrohkeim kõigist aastaist, millede kohta andmeid kogutud. Võrreldes 1937. a. on jõuvankriõnnetuste arv tõusnud 493 võrra ehk 111,0%. Kuna liiklusõnnetuste arv on sõltuv liikluse elavusest, s. t. liikvelolevate sõidukite arvust, siis osutub suhteliselt jõuvankrite arvule tuletatud õnnetuste sagedus absoluutarvust märksa iseloomustavamaks. Tabelist nähtub, et 1930—37. a. on liikluse julgeoleku alal toimunud suur edu: jõuvankriõnnetuste sagedus 1 000 liikveloleva jõuvankri kohta on vähenenud enam kui 4 korda. 1938. a. seevastu kasvav õnnetuste arv aga jõuvankrite arvust palju suuremal määral, mistõttu õnnetuste sagedus 1 000 jõuvankri kohta tõusis 66,3-lt 115,0-le, s. o. 73,5%.

Kuigi tagajärgedelt kergemate tänavliiklusõnnetuste arv on täielikuma registreerimise tõttu tõusnud

kiiremini raskemate omast, ei saa ometi jätta märkimata ka õnnetusel surma- ja vigasaanute arvu suurt kasvu. Nagu tab. 1 nähtub, on suurenenud surma põhjustanud tänavliiklusõnnetuste arv võrreldes 1937. a. 116,7% (65:30), kehavigastusi tekitanud õnnetuste arv 95,5% (438:224), surma ega vigastusi mitte tekitanud õnnetuste arv aga 157,3% (669:260). Seevastu on inimohvriga tänavliiklusõnnetuste osatähtsus üldarvus eelmise aastaga võrreldes langenud: surmaga lõppenud õnnetuste osatähtsus 5,2%, vigastusi tekitanud õnnetuste oma isegi 14,2%. Seda raskemate õnnetuste osatähtsuse langust tasakaalustab vigastusi mittetekitanud õnnetuste osatähtsuse 12,3%-line kasv.

Õnnetuste arvu suhe rahvastikuarvuga peegeldab viimase püsiva iseloomu tõttu samasugust liikumist kui õnnetuste absoluutarvudegi jälgimine. Nii tuli 1938. a. 1 000 elaniku kohta 1,0 tänavliiklusõnnetus 1937. a. 0,5 vastu.

Meie liikluse ohtlikkusest õigema ülevaate saamiseks katsume kõrvutada olukorda Eestis ja mõningais välisriigis. Kuigi kõik alamaltoodud andmed ei ole täpsalt omavahel võrreldavad, valgustavad nad üldist liikluse heakorda küllaltki rahuldaval määral.

Suhteliselt rahvastikuarvuga ei ole meil liiklusõnnetuste arv sugugi kõrge. Nii tuli 1 000 elaniku kohta tänavliiklusõnnetusi:

Šveitsis	1937	5,1
Hollandis	1936	5,1
Belgias	1937	3,7
Taanis	1937	3,6
Saksas	1938	3,6
Ungaris	1936	1,2
Eestis	1938	1,0
Itaalias	1937	0,8

Ainult jõuvankriõnnetusi langes 1 000 elanikule:

Saksas	1938	3,2
Rootsis	1937	2,2
Soomes	1937	1,8
Eestis	1938	0,8

Inimohvritega tänavliiklusõnnetusi oli 1 000 elaniku kohta:

USA-s	1936	6,7
Inglis	1937	4,1
Saksas	1938	2,0
Eestis	1938	0,4

Olgu aga tähendatud, et liiklusõnnetuste sagedusele suhteliselt rahvastikuarvuga ei saa anda suurt kaalu, sest siit ei kajastu õnnetuste arvuline vahekind liikvelolevate sõidukitega. Pilt muutub oluliselt, kui võrdleme liiklusõnnetuste arvu jõuvankrite, kui õnnetusohhtikumate sõidukite, arvuga. Kuna mootor-
rataste arvu kohta ei ole andmeid käepärast, näitavad

järgnevad arvud tänaviiklusõnnetuste sagedust 1 000 registreeritud auto kohta vastava aasta lõpul:

Ungaris	1936	591
Hollandis	1936	311
Šveitsis	1937	231
Eestis	1938	198
Saksas	1938	165
Belgias	1937	138
Taanis	1937	90
Itaalias	1937	80

Inimohvritega tänaviiklusõnnetusi 1 000 auto kohta:

Saksas	1938	90
Eestis	1938	85
Inglises	1937	81
USA-s	1936	81

Veelgi ebasoodsamas valguses paistab meie liikluse julgeolek õnnetuste tagajärgede vaatlusest. Nii tekitas 1938. a. registreeritud õnnetusist 5,5% surma, 37,4% aga kehavigastusi. 1 000 registreeritud autole langes tänaviiklusõnnetusel surma- ja vigasaanuid:

Ainult jõuvankriõnnetusi langes 1 000 registreeritud autole:

Soomes	1937	164
Eestis	1938	158
Saksas	1938	146
Rootsis	1937	73

	Surmasaanuid	Vigastatuid
Ungaris	13,0	270,3
Eestis	11,2	92,8
Portugalis	8,0	124,5
Šveitsis	6,5	132,0
Itaalias	6,2	92,5
Hollandis	5,6	101,6
Saksas	4,5	109,4
Belgias	2,8	51,7
Inglises	2,7	93,6
Taanis	1,9	49,7

Tänaviiklusõnnetused õnnetuskoha järgi 1938. a. *Accidents de la circulation routière d'après le lieu de l'accident en 1938.*

1.	Õnnetused, mis tekitasid — <i>Accidents</i>			Õnnetused ilma kehavigastuseta — <i>Accidents n'ayant entraîné des lésions corporelles</i>	Uudse Grand total	1 000 elaniku kohta <i>Per 1 000 habitants</i>
	surma <i>mortelles</i>	kehavigastuse egaant <i>entraîné des lésions corporelles</i>	Kokku <i>Total</i>			
Linnad — Villes	24	259	283	468	751	2,0
Tallinn	12	134	146	270	416	2,9
Haapsalu	—	1	1	1	2	0,4
Jõgeva	—	1	1	1	2	1,5
Jõhvi	1	3	4	4	8	3,3
Kallaste	—	3	3	3	6	3,2
Killingi-Nõmme	—	2	2	2	4	2,6
Kuressaare	1	3	4	3	7	1,4
Mustvee	—	1	1	2	3	1,2
Narva	—	8	8	7	15	0,6
<i>Sell.: N.-Jõeoru</i>	—	—	—	1	1	0,5
Nõmme	2	6	8	11	19	0,9
Paide	—	—	—	2	2	0,6
Põltsamaa	—	—	—	3	3	1,0
Pärnu	1	17	18	30	48	2,2
Rakvere	—	2	2	3	5	0,5
Suure-Jaani	—	—	—	1	1	0,9
Tapa	—	1	1	2	3	0,8
Tartu	4	59	63	96	159	2,7
Tõrva	—	2	2	—	2	0,7
Türi	—	—	—	1	1	0,3
Valga	—	6	6	9	15	1,5
Viljandi	3	9	12	18	30	2,4
Võru	—	1	1	—	1	0,2
Maad — Arrondiss.	41	179	220	201	421	0,5
Viru	4	35	39	37	76	0,7
Järva	3	11	14	6	20	0,4
Harju	11	18	29	49	78	0,9
Lääne	3	16	19	16	35	0,4
Saare	6	22	28	16	44	0,9
Pärnu	4	17	21	17	38	0,6
Viljandi	2	26	28	23	51	0,9
Tartu	7	14	21	24	45	0,4
Valga	1	12	13	10	23	0,9
Võru	—	6	6	1	7	0,1
Petseri	—	2	2	2	4	0,1
Kokku — Total 1938	65	438	503	669	1 172	1,0
1937	30	224	254	260	514	0,5
						%
Linnad — Villes	3,2	34,5	37,7	62,3	100	—
Maad — Arrondiss.	9,8	42,5	52,3	47,7	100	—
Kokku — Total 1938	5,5	37,4	42,9	57,1	100	—
1937	5,8	43,6	49,4	50,6	100	—

2. **Õnnetuskoht.** Tab. 1 annab ülevalte liikluse-õnnetuste paiknemisest üksiku

haldusüksusis. Näeme, et registreeritud õnnetusist on toimunud linnus 751 ehk 64,1%, maal aga 421 ehk 35,9%. Eraldades linnadest 1938. a. linnaõigused saanud alevid, kujuneb õnnetuste arvuline suhe linna ja maa vahel 1,6:1 linnade kasuks 1937. a. 2:1 vastu. Sõltuvalt elavamast liiklusest osutus õnnetuste sagedus 1 000 elaniku kohta 1938. a. linnus 4 korda kõrgemaks kui maal (2,0:0,5); 1937. a. võrreldes on keskmine sagedus maal tõusnud ca 2,5 korda, linnus aga vähem kui 2 korda. Vaadeldes eraldi raskemaid ja kergemaid õnnetusi, selgub, et surmaga või kehavigastusega lõppenud õnnetusist langeb maa arvele palju suurem % kui kergemaist. Nii toimus 1938. a. maal surmaga lõppenud õnnetusist 63,1%, vigastusi tekitanud õnnetusist 40,6%, inimohvrita õnnetusist aga ainult 30,0%. 1937. a. võrreldes on surmaga lõppenud ja inimohvrita õnnetuste alal maa osatähtsus tõusnud, linnade oma langenud, vigastuse tekitanud õnnetuste alal aga ümberpöördukt. Absoluutarvuliselt on maal 1937. a. võrreldes väga suurel määral sagenenud surma põhjustanud õnnetused — ca 2,5 korda, veelgi rohkem aga inimohvrita õnnetused, mille arv on kasvanud ligi 3,8 kordseks.

Kuna maal, täielikumast registreerimisest hoolimata, osa kergemaid õnnetusi tõenäoliselt ikkagi veel jääb arvestamata, on väljaspool linnu toimunud õnnetused keskmiselt palju raskemate tagajärgedega kui õnnetused linnades. 1938. a. moodustasid inimohvrita õnnetused üldarvust: maal 52,3% (9,8% tekitas surma, 42,5% — kehavigastuse), linnus aga ainult 37,7% (3,2% tekitas surma, 34,5% — kehavigastuse). 1937. a. võrreldes on osatähtsus langenud: surmaga lõppenud õnnetustel linnus üle 15%, maal ainult 1%,

vigastuse tekitanud õnnetustel aga maal 28,3% ning linnus 3,4%; inimohvrita õnnetuste osatähtsus on eriti kõrgel määral tõusnud maal — 54,4%, linnus — 3,0%. Saksas, näiteks, on inimohvrita õnnetuste osatähtsus kõrgem kui meil (1938. a. linnalistes asulates 54,6%, maal 65,7%).

Võttes kokku käsitletut selgub, et liiklusõnnetuste arv on 1938. a. kasvanud nii maal kui linnas, maal siiski tunduvalt kõrgemal määral. Vigastusi tekitanud õnnetuste arvilisest kasvust langeb suurem osa linnadele, maal on aga eriti suures ulatuses sagenenud raskeimad — surmaga lõppenud — ja kerged — inimohvrita — õnnetused, viimased osalt täielikuma registreerimise tõttu.

Üksikuid linnust oli õnnetusrikkaimaks muidugi Tallinn, kus toimus 1938. a. 416 õnnetust, s. t. rohkem kui $\frac{1}{3}$ üldarvust. Absoluutselt suurema õnnetuste arvuga järgnesid: Tartu — 159 (13,6% üldarvust), Pärnu — 48 (4,1%), Viljandi — 30 (2,6%) ja Nõmme — 19 (1,6%); kahes viimasel oli surmaga lõppenud õnnetuste osatähtsus linnade keskmisest ca 3 korda kõrgem. Suhteliselt rahvastikuarvuga oli õnnetuste sagedus 1938. a. kõrgeim uutes linnades — Jõhvis ($3,9\%$) ja Kallastel ($3,2\%$); järgnesid keskmisest kõrgema sagedusega Tallinn ($2,9\%$), Tartu ($2,7\%$), Kilingi-Nõmme ($2,6\%$), Viljandi ($2,4\%$) ja Pärnu ($2,2\%$). 11 väiksemas linnas õnnetusi ei registreeritud.

Maadest olid õnnetusrohkemaks Harju- (78), Viru- (76), Viljandi- (51) ja Tartumaa (45), kusjuures surmajuhtumite osatähtsus oli keskmisest kõrgem Tartu-, Järva-, Harju- ja Saaremaal. 1 000 elanikule langes õnnetusi kõige rohkem Harju-, Viljandi-, Saare- ja Valgamaal ($0,9\%$), järgnesid Viru- ($0,7\%$) ning Pärnumaa ($0,6\%$).

Huvitava tööga avastame, tuletades meie kahe suurema linna tänavaliiklusõnnetuste sageduse suhteliselt neis linnas aasta lõpul registreeritud jõuvankrite arvuga. Selgub nimelt, et Tartu on õnnetusohklikum (218%) Tallinnast (137%), seda rohkem raskemate kui kergete õnnetuste alal.

Ümarguselt 55% õnnetusist on toimunud sirgel teel, ca 25% rist- ja haruteedel (ülekaalukalt linnus), 15% kurvidel ja 5% raudtee-ülesõidukohtadel. Võrdluseks olgu märgitud, et Soomes 1935. a. autoõnnetusist toimus sirgel teel 46%, ristteedel — 31%, kurvidel, süvendites jne., kus väljavaade takistatud — 21% ja ülesõidukohtadel 2%; Saksas 1938. a. rist- ja haruteedel keskmiselt 40%, linnus isegi 50% üldarvust. Sõidutee pinnast meil on 1938. a. 84,2% juhtudel iseloomustatud kuivana, 8,1% — porisena ning 7,7% — jäätnuna ja lumistununa.

3. Õnnetuste aeg.
Accidents d'après les mois, les jours de la semaine et les heures de jour.

Tänavaliiklusõnnetuste sagedus üksikul kuul osutus 1938. a. järgmiselt:

	Aasta keskmine = 100
Jaanuar	28
Veebruar	46
Märts	58
Aprill	87
Mai	113
Juuni	135
Juuli	138
August	152
September	146
Oktoober	111
November	102
Detsember	85
Keskmine	100

Liikluse suurema tiheduse tõttu on õnnetusrikkaimaks aastaajaks suvi — maist septembrini incl., kusjuures 1938. a. kõrgseis, nagu eelmise aastagi oma, langes augustile. Õnnetusohklikust tõstab kindlasti suvine kõrgem temperatuur, mis soodustab kiiremat väsimist ja tähelepanu nõrgenemist; ei saa eitada ka pikema tööpäeva ning puhkeaja ebaratsionaalse kasutamise mõju üldisele psüühilisele erksusele. Jaanuari ülimald õnnetuste arv järgnevate kuudega võrreldes seletub osalt tuisanud teede tõttu jõuvankri-liikluse soikumisega väljaspool linnu, teisalt aga uute teatelehtede tarvituselevõtuga I. II alates, millega laienes vastava statistika ulatus, ja, nagu juba tähendatud, täienes kergemate õnnetuste arvestamine. Osalt samal põhjusel tundub ka kevadtalvel ning kevadel registreeritud õnnetuste arv sügiskuudega võrreldes liiga väikesena.

Nädalapäeviti ositusid liiklusõnnetused 1938. a.:

	%
Pühapäev	13,9
Esmaspäev	14,2
Teisipäev	13,8
Kesknädal	12,2
Neljapäev	13,7
Reede	14,3
Laupäev	17,9
Kokku 100	

Tundub, et vähemalt senini kasustadaolevad andmed ei võimalda liiklusõnnetuste suhtes rakendada tööstustööstiste tööõnnetuste alal vaieldamatult teostatud suureneva tööväsimusega kaasuvat sageduse kasvu nädala lõpupoole. Tõsi, laupäev osutub 1938. a. kaugelt liiklusõnnetusrikkamaks teisist nädalapäevist (ka Soomes 1935. a.), siin on aga mõõduandvad teistlaadi asjaolud (suurem kiirustamine, ohtram alkoholitartvitus jne.). Peale tunduvalt madalama õnnetuste arvuga kesknädala on aga õnnetuste sagedus ülejäänud 5 nädalapäeval 1938. a. nii vähe erinev, et siin vaevalt võib teha juttu mingist tendentsist.

Õöpäeva vältel ositusid 1938. a. liiklusõnnetused järgmiselt:

	%		%
0—1	2,0	12—13	11,5
2—3	1,8	14—15	15,9
4—5	1,9	16—17	16,3
6—7	5,6	18—19	11,2
8—9	10,1	20—21	8,6
10—11	10,9	22—23	4,2

Liiklusõnnetuste sageduse sõltuvust liiklustihedusest kinnitab juba varemalt nenditud õnnetuste suurem kuhjumine keskpäevastele ja pärastlõunastele tundidele. Nii toimus 1938. a. õnnetusi kõige arvukamalt kella 16—17, järgnevas kardetavamaks kellaaajaks oli 14—15; sellest kõrgseisust langeb ööpäevane sageduskõver mõlemas suunas, hommikupoole esitsa aeglasemalt, õhtupoole aga kiiremalt. Kõige väiksema õnnetuste arvuga olid tunnid 2—3. Võrdluseks olgu tähendatud, et Soomes oli 1935. a. autoõnnetuste suhtes kardetavam ajavahemik samuti 14—15; ohutuim aga 4—5.

Ümarguselt 78% õnnetusist toimus hea nähtavuse juures, 8% poolpimedal ning 14% pimedal ajal. Ilm oli kuiv 85%, udune 6,5% ning sajune ja tormine 8,5% juhtudel.

Õnnetuste iseloom (%) 1938. a. — Nature des accidents (%) en 1938.

2.	Õnnetusi Accidents			Kannatanud isikuid Personnes tuées ou blessées				
	summa või kehavigastusega mortelles et ayant entraîné des lésions corp.	ilma kehavigastusteta n'ayant entraîné des lésions corporelles	Kokku — Total	Surnud — Tués	Vigastatud Blessés			Üldse — Gr. total
					Raskesti Grèvement	Kergesti Légerment	Kokku — Total	
Liikuvate sõidukite kokkupõrge — Collision entre véhicules en marche	35,2	58,4	48,5	37,9	23,1	37,8	35,3	35,6
Sõiduki pealesõit seisvale esemele (ka seisvale sõidukile) — Collision entre un véhicule et un obstacle (incl. véhicules en stationnement)	4,9	22,3	14,8	4,5	4,3	8,0	7,1	0,8
Pealesõit jalakäijale — Collision entre un véhicule et piéton	36,0	3,0	17,5	37,9	22,7	32,7	30,4	31,2
Pealesõit loomale — Collision entre un véhicule et animal	0,6	2,4	1,0	—	1,4	0,7	0,9	0,8
Õnnetused kokkupõrketa Accidents ne comportant pas de collision	19,3	12,3	15,3	15,2	30,7	18,1	22,8	22,0
Hobuse lõhkumine — Emportement de cheval	4,0	1,0	2,3	4,5	5,8	2,7	3,5	3,0
Kokku — Total	100	100	100	100	100	100	100	100

4. Õnnetuste iseloom.

Nature des accidents.

Tab. 2 näeme, et 48,5% registreeritud õnnetusist moodustasid liikuvate sõidukite kokkupõrked, 17,5% pealesõidud jalakäijatele, 15,3% mitmesugused õnnetused kokkupõrketa (kraavisõidud, libisemised, kukkumised jne.), 14,8% sõiduki pealesõidud seisvale esemele, 2,3% hobuse lõhkumised ja 1,6% pealesõidud loomadele. Võrreldes 1937. a. on üksikute rühmade järjestus jäänud endiseks, peale jalakäijatele pealesõitude, mis on kolmandalt kohalt platseerunud teiseks arvukamaks õnnetusliigiks. Liikuvate sõidukite kokkupõrgete, kokkupõrketa õnnetuste ja hobuse lõhkumiste arvu aeglasema kasvu tõttu on

nende osatähtsus langenud, viimane eriti rõõmustaval määral (üle 50%), tõusnud seevastu on eeskätt esemele, kuid ka jalakäijatele ja loomadele pealesõitude osatähtsus, kuna nende absoluutarvuline sagenemine on suurem. Võib veel tähendada, et kokkupõrgete osatähtsus on kõrgem linnus, kokkupõrketa õnnetuste oma aga maal.

Surma või kehavigastuse tekitanud õnnetusist on arvuliselt esikohal pealesõidud jalakäijatele (36,0%), mille osatähtsus siin on kaks korda kõrgem kui õnnetuste koguarvus; järgnevad liikuvate sõidukite kokkupõrked (35,2%), kuid madalama osatähtsusega kui õnnetuste üldises koostises. Raskemate tagajärgedega õnnetusliike on veel kokkupõrketa õnnetused ja hobuse lõhkumised, mille osatähtsus inimohvritega õnnetuste hulgas on vastavalt 19,3% ja 4,0%, s. o. märksa kõrgem kui vigastusi mittetekitanud õnnetuste hulgas. Seisvale esemele pealesõite tuleb aga tagajärgedelt lugeda võrdlemisi kergeiks.

1937. a. võrreldes on inimohvriga õnnetuste koostises langenud kokkupõrketa õnnetuste ja hobuse lõhkumiste osatähtsus, tõusnud aga teiste õnnetusliikide oma.

Õnnetusliikide raskust iseloomustab ka tab. 2 teine osa. Näeme, et surmasaanuist on 37,9% langenud ohvriks liikuvate sõidukite kokkupõrkele kui ka jalakäijatele pealesõitudele, 15,2% kokkupõrketa õnnetusile, 4,5% esemele pealesõitudele ning samal ajal hobuse lõhkumisele; vigastatuist sai kannatada 35,3% liikuvate sõidukite kokkupõrkeil, 30,4% jalakäijatele pealesõitudeil ning 22,8% kokkupõrketa õnnetusil. Kuigi inimohvriga õnnetuste hulgas olid arvuliselt esikohal jalakäijatele pealesõidud, on kannatanud isikute arv suurim liikuvate õnnetuste kokkupõrkeil (35,6%), kus sagedasti saab korraga kannatada mitu inimest; 31,2% kannatanuist langes ohvriks jalakäijatele pealesõitudele, 22,0% kokkupõrketa õnnetusile. Viimane liik õnnetusi, muide, tekitab kõige arvukamalt raskemaid vigastusi.

1937. a. võrreldes on kannatanute koostises vähenenud jalakäijatele pealesõitude ja hobuse lõhkumistel surma- ja vigasaanute osatähtsus, tõusnud aga teist liiki õnnetusil kannatanute oma.

5. Õnnetusosalised liiklejad.

Circulants impliqués dans l'accident.

Kordamata 1938. a.¹⁾ toodud õnnetusosalise liikleja mõiste määrangut, märgime vaid, et enamikul juhtudel esineb 2 õnnetusosalist liiklejat. Tervel real juhtudel, nagu esemele pealesõitude, libisemistel, kraavisõitude, sõiduki lagunemistel jne., on aga tegemist ainult ühe õnnetusosalise liiklejaga; 1938. a. moodustasid sellised õnnetused 31,3% üldarvust, 1937. a. 27,0% vastu. Teisalt esineb ka üksikuid õnnetusi, kus osalisi on rohkem kui 2 (1938. a. 4 juhtu).

Teatelehe täitjad määravad 2 ja rohkema osalisega õnnetuste puhul liiklejaist suurema süüdlase,

¹⁾ Besti Statistika nr. 197(4), lk. 171.

Õnnetusosalised liiklejad 1938. a. — Circulants impliqués dans l'accident en 1938.

3.	Teine õnnetusosaline liikleja — Autres circulants impliqués dans l'accident														%				
	Õnnetused sinisa osalisega Accidents à son participation	Erasõiduauto Automobile privée	Üüriauto Taxi	Mootorratas Motocyclette		Veoauto Camion		Autobus Omnibus	Tramm Tramway	Raudtee veerukoossead Convoi de chemin de fer	Traktor Tracteur	Jalggratas Bicyclette	Hobusõiduk Véhicule à tract. anim.			Kokku — Total			
				Küljekorvita Sans side-car	Küljekorviga Avec side-car	Järelvankrita Sans remorque	Järelvankriga Avec remorque						Linnast Urbain	Maalt Rural			Käskäru Charrette	Jalakäija Piéton	Loom Animal
Peasüüdlane õnnetusosaline: Circulant impliqué en premier lieu dans l'accident:																			
Erasõiduauto — Automobile privée	54	11	13	8	1	8	1	8	2	2	—	11	2	11	2	16	3	153	13,0
Üüriauto — Taxi	30	0	12	4	1	9	1	11	3	—	—	11	7	0	—	8	1	110	9,4
Mootorratas — Motocyclette	30	7	10	1	1	6	—	5	—	—	—	7	1	5	—	11	1	85	7,2
a) küljekorvita — sans side-car	28	0	9	1	1	5	—	3	—	—	—	7	1	4	—	11	1	77	6,5
b) küljekorviga — avec side-car	2	1	1	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	8	0,7
Veoauto — Camion	128	13	8	7	1	20	4	18	0	10	1	19	11	30	1	11	6	309	26,4
a) järelvankrita — sans remorque	120	13	8	7	1	20	2	14	0	9	1	18	11	35	1	10	5	287	24,5
b) järelvankriga — avec remorque	8	—	—	—	—	3	2	4	—	1	—	1	—	1	—	1	1	22	1,9
Autobus — Omnibus	23	3	4	—	—	5	1	8	3	—	—	4	2	1	2	2	—	68	4,9
Tramm — Tramway	2	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	6	0,5
Raudtee veerukoossead — Convoi de chemin de fer	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	0,1
Traktor — Tracteur	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	0,1
Jalggratas — Bicyclette	25	10	14	7	1	17	1	5	—	—	—	26	—	1	—	38	—	151	12,9
Hobusõiduk — Véhicule à traction animale	62	10	10	4	4	6	1	9	4	17	—	8	2	9	1	13	—	100	13,7
a) linnast — urbain	18	7	5	2	4	—	—	3	1	4	—	3	1	1	1	—	—	49	4,2
b) maalt — rural	44	9	5	2	—	6	1	6	3	13	—	5	1	8	—	8	—	111	9,5
Käskäru — Charrette	2	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	0,5
Jalakäija — Piéton	14	18	23	11	1	10	1	8	4	10	—	18	1	—	—	—	—	125	10,7
Loom — Animal	—	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	0,6
Kokku — Total	372	86	97	43	11	97	11	74	24	39	1	104	26	69	6	101	111	172	100
%	31,8	7,3	8,3	3,7	0,9	8,3	0,9	6,3	2,1	3,3	0,1	8,9	2,2	5,9	0,5	8,6	0,9	100	—

nagu see selgub esialgselt vaatlusest. Tab. 3 annabki ülevaate õnnetusosaliste liiklejate kombinatsioonidest. Selgub, et peasüüdlaste liiklejate hulgas on 1938. a. esikohal veoautod (26,4%), järgnevad sõiduautod

(22,4%), hobusõidukid (13,7%), jalgrattad (12,9%), jalakäijad (10,7%), mootorrattad (7,2%) ning autobused (4,9%). 1937. a. võrreldes on peasüüdlaste koostises suurimal määral kasvanud jalgrataste osatähtsus (ca 70%), seejärel autobuste ja veoautode oma; sõiduautode ja mootorrattaste osatähtsus on aga langenud, eriti esimene. Jalakäijad olid peasüüdlaseks ümarguselt igal kümnendal õnnetusel (1938. a. 10,7%, 1937. a. 11,1%).

Kannatanud isikud õnnetuses peasüüdlase liiklusosalise järgi 1938. a. Personnes tuées ou blessées d'après le circulant impliqué en premier lieu dans l'accident en 1938.

4.	Surind Tués	Vigastatud Blessés		Kokku Total
		Raskesti Grèvement	Kergesti Légerement	
Kannatanute arv — Nombre des personnes tuées ou blessées	66	139	410	615
Õnnetuses peasüüdlane liiklusosaline (%) — Circulant impliqué en premier lieu dans l'accident (%)				
Erasõiduauto — Autom. priv.	3,0	11,5	16,1	13,6
Üüriauto — Taxi	4,5	5,8	5,9	5,7
Mootorratas — Motocyclette	7,8	14,4	8,3	9,6
Veoauto — Camion	16,7	21,6	17,3	18,2
Autobus — Omnibus	—	0,7	1,7	1,3
Tramm — Tramway	—	—	0,7	0,5
Traktor — Tracteur	—	0,7	—	0,2
Jalggratas — Bicyclette	9,1	12,9	19,8	17,1
Hobusõiduk — Véhic. à tract. animale	27,3	11,5	12,9	14,1
Käskäru — Charrette	—	—	0,2	0,2
Jalakäija — Piéton	31,8	20,2	16,6	19,0
Loom — Animal	—	0,7	0,5	0,6
Kokku — Total	100	100	100	100

Tab. 4 nähtub, et arvukamalt sai kannatada isikuid õnnetusel, kus alanevas järjestuses peasüüdlaseks sõiduautod (19,3%), jalakäijad (19,0%), veoautod (18,2%), jalgrattad (17,1%) ja hobusõidukid (14,1%). Surmaohvreiga õnnetusel olid sagedaimalt peasüüdlaseks jalakäijad, siis hobusõidukid ja veoautod. Asjaolu, et jalakäijad on sagedaimalt peasüüdlaseks surmaga ja raske vigastusega lõppenud õnnetusel, näitab kujukalt nende hooletuse ohtlike tagajärgi.

Jõuvankreid oli 1938. a. õnnetusosalisteks 1134, s. t. keskmiselt iga kaheksa 31. XII registreeritud jõuvankreist esines kord aastas õnnetusosalisena. Liikide järgi ositusid õnnetusosalised jõuvankrid järgmiselt: 39,3% sõiduautod, 36,8% veoautod, 12,3% mootorrattad ja 11,6% autobused.

Kõrvutades eriliiki jõuvankrite esinemissagedust õnnetusel seda liiki sõidukite arvuga, selgub, et ohtlikemaiks jõuvankreiks on autobused (470⁰/₁₀₀), järgnevad üüritavad sõiduautod (273⁰/₁₀₀), veoautod (181⁰/₁₀₀), erasõiduautod (98⁰/₁₀₀), korviga — (92⁰/₁₀₀) ning korvita mootorrattad (43⁰/₁₀₀). Väärrib märkimist, et ajal, mil teiste jõuvankri liikide suhteline õnnetusohlikkus on ca 2 korda tõusnud, mootorrattaste oma on jäänud 1937. a. tasemele.

Peale jõuvankrite oli 1938. a. teisi õnnetusosalisi liiklejaid 838, neist 30,4% jalgrattad, 30,4% hobusõidukid, 27,0% jalakäijad, 4,8% raudtee ja 3,8% trammi veerevkoosseadud ning 3,8% muud.

6. Õnnetustel kannatanud isikud.

Personnes tuées ou blessées dans l'accident.

1938. a. tänavliiklusõnnetusel sai surma 66 (10,7%), raskesti vigastada 139 (22,6%) ning kergesti vigastada 410 inimest (66,7% kannatanute üldarvust). Seega ületab kannatanute arv (615) eelmise aasta oma (300) enam kui kahekordselt. Suurimal määral on kasvanud kergesti vigastatute arv (138,4%), siis surmasaanute (112,9%), kõige väiksemas proportsioonis aga raskesti vigastatute arv (43,3%). Sõltuvalt sellest on kannatanute koostises suurelt tõusnud kergelt vigastatute, väiksemal määral ka surmasaanute osatähtsus, raskesti vigastatute osatähtsus aga on tõhusalt langenud. Surma-

Õnnetustel kannatanud isikud 1938. a. — Personnes tuées ou blessées dans l'accident en 1938.

5.	Surnud Tuées			Vigastatud — Blessés									Üldse Gr. total			%
				Raskesti Grièvement			Kergesti Légèrement			Kokku Total						
	Mehi	Naisi	Kokku	Hommes	Femmes	Total	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	Mehi	Naisi	Kokku	
Jõuvankrite (excl. mootorratturid), rongi- ja trammijuhid — Conducteurs de véhicules à moteur (excl. motocyclistes)	—	—	—	4	—	4	31	1	32	35	1	36	35	1	36	5,8
Mootorratturid — Motocyclistes	6	—	6	20	—	20	30	—	30	50	—	50	56	—	56	9,1
Hobusõidukite juhid — Conducteurs de véhicules à traction animale	11	3	14	9	5	14	26	18	44	35	23	58	46	28	72	11,7
Jalgratturid — Cyclistes	7	1	8	11	5	16	72	6	78	83	11	94	90	12	102	16,6
Reisijad — Passagers	5	5	10	20	18	38	49	41	90	69	57	126	74	62	136	22,1
Jalakäijad — Piétons	16	9	25	18	23	46	63	65	128	81	93	174	97	102	199	32,4
Muud — Autres	3	—	3	2	1	3	5	3	8	7	4	11	10	4	14	2,3
Kokku — Total 1938	48	18	66	84	55	139	276	134	410	360	189	549	408	207	615	100
1937	24	7	31	72	25	97	137	35	172	209	60	269	233	87	300	—
	%															
1938	7,8	2,9	10,7	13,6	9,0	22,6	44,9	21,8	66,7	58,5	30,8	89,3	66,3	33,7	100	—
1937	8,0	2,2	10,3	24,0	8,3	32,3	45,7	11,7	57,4	69,7	20,0	89,7	77,7	22,3	100	—

ohvrest 78,8% suri 24 tunni, 21,2% aga järgneva 30 päeva jooksul.

Arvukaimaks kannatanute rühmaks 1938. a. olid jalakäijad (32,4%), järgnevad reisijad (22,1%), jalgratturid (16,6%), hobusõidukite juhid (11,7%), mootorratturid (9,1%), jõuvankrijuhid (5,8%) ning muud isikud (2,3%). 1937. a. võrreldes on jalakäijate, hobusõiduki- ning jõuvankrijuhtide osatähtsus kannatanute koostises langenud, mootor- ja jalgratturite oma aga tõusnud. Surmasaanuist olid 1938. a. tervelt 37,8% jalakäijad; ka hobusõidukijuhid esinesid siin palju kõrgema osatähtsusega (21,2%) kui vigastatute hulgas. Võrdluseks olgu tähendatud, et Saksas 1938. a. tänavliiklusõnnetusel moodustasid jalakäijad surmasaanuist 28,1%, vigastatuist aga 22,4%, Soomes 1935. a. autoõnnetusel vastavalt 38,8% ja 30,7%.

Kannatanute soolises koostises oli 1938. a. mehi ümarguselt 2 korda rohkem kui naisi; 1937. a. võrreldes on naiste osatähtsus väga suurel määral tõusnud. Naisi esineb meestest arvukamalt ainult vigastatud jalakäijate hulgas.

Kannatanute vanusrühmist pakuvad erilist huvi noored ja raugaalised. 1938. a. sai tänavliiklusõnnetusel surma 7 alaealist (üle 10% surmasaanuist),

neist 1 alla 7 a., 2 is. 7—14 a. ja 4 is. 15—19 a.; vigastada aga 76 alaealist (15% vigastatuist), neist 12 alla 7 a., 28 is. 7—14 a. ning 36 is. 15—19 a. Nii suur eelkoolialiste ja koolialiste ohvrite hulk, kes enamikus saanud kannatada jalakäijaina, kohustab nii kooli kui kodu õpetama noorile hädaohutut liiklemist. Veelgi rohkem oli 1938. a. õnnetusohvrite seas üle 60 a. rauku: surmasaanute hulgas 19 ehk 29,7% ja vigastatute hulgas 77 ehk 15,2%. Suuremat inimohvrite arvu vanemaalaste jalakäijate hulgas põhjustab osalt vist nende väiksem tähelepanelikkus (mõnikord nõrgenenud meeltetegevusest), ohumomendil külmavere kaotamine jne. Huvitav, et näit. Soomes 1935. a. autoõnnetustel oli —14 a. laste osatähtsus surmaohvrite hulgas palju kõrgem kui meil (19,1%), raukade oma aga madalam (12,9%).

Umbes 70% 1938. a. surmasaanuist ning 55% vigastatuist kuulus peasüüdlase õnnetusosalise liikleja juurde või oli seda ise (jalakäijad).

7. Õnnetuste põhjused.

Causes des accidents.

Õnnetuste põhjuste selgitamine on liiklusõnnetuste statistikas suurima praktilise tähtsusega. Kahjuks aga just siin võib objektivne tõde sage-

daimalt jääda kõrvaliste asjaolude varju. Nii määrab teatelehte täitev ametnik õnnetuse põhjuse oma isikliku hinnangu ja mulje põhjal; kuid on teada, kui erinevad võivad olla isiklikud muljed ühe ja sama sündmuse kohta: kõnelemata asjaoludest, võivad hinnangut mõjustada teatavad sümptaadid ja antipaatiad. Sageli on väga raske eraldada pea- ja kõrvalpõhjusi, nii et kausaalketi viimane, kuid mitte mõõduandvaim, liili märgitakse peapõhjuse. Neile üldistele puudustele lisandub vast meie olukorras veel teatav süvenematus statistilise teatelehe täitmisel, sedaanam, et põhjuste nomenklatuur on üsna pikk ja alles uudne. Sellele vaatamata on aga olevad andmed vististi tööle üsna lähedal.

Tab. 6 annab üksikasjalise ülevaate õnnetuste põhjustest 1938. a., kusjuures neid iga õnnetuse puhul on arvestatud ainult üks — nimelt peapõhjus. Näeme, et 75,4% õnnetusist on märgitud sõidukijuhist, 10,2% jalakäijast, 6,0% teeludest, 3,8% sõidukist ning 4,6% muist asjaoludest tingituks. Seega sõltuvad õnnetuste põhjused ülekaalukalt liiklusosalist isikuist, kuna välised asjaolud on suures vähemuses. Kuigi jõuvankrijuhtide distsipliinitunne oletavasti on paranenud, osalt liiklusalala üleastumiste administratiivkorras karistamise tõttu, on sõidukijuhist põhjustatud õnnetuste osatähtsus 1937. a. võrreldes tõusnud, teiste rühmade oma aga langenud. Jalakäijast tingitud põhjused moodustasid Saksas 1938. a. tänavaliiklusõnnetusil üldarvust samuti ca 10%, umbes sama määra on märgitud ka Venes (1932); seevastu Inglises ja Prantsuses 1935—36. a. on jalakäijast põhjustatud 25—30% õnnetusist.

Sõidukijuhist tingitud põhjusist oli 1938. a. suurima osatähtsusega purjusolek — 10,8% õnnetuste üldarvust. Teatavasti juba väike annus alkoholi aeglustab meeltetegevust ning nõrgestab tähelepanu, toob kaasa vastutustunde languse, suurema hoolimatuse ja oma võimete ülehindamise. Alkoholi tarvitavate hulk õnnetusosaliste jõuvankrijuhtide hulgas on tõenäoliselt veelgi suurem kui 10%; niipaljudel juhtudel on purjusolek vist ilmselt selge. Et aga loetletud alkoholitoimed tulevad ilmsiks juba enne kui purjusoleku välised tunnused, on uuemal ajal alkoholi tarvitamist hakatud määrama uute võtetega. Nii võeti Saksas 1936. a. septembris õnnetusosaliste sõidukijuhtide suhtes üldiselt tarvitusele nn. Widmarki mikromeetod, millega objektiivselt määratakse alkoholisaldus veres; sama meetod on leidnud rakendamist ka juba Skandinaavia riiges.

Põhjariiges on purjusoleku osatähtsus õnnetuste põhjuste hulgas ümarguselt:

Soomes	1935	10%
Norras	1935	9 „
Rootsis	1935/36	5—6 „
Taanis	1935	3 „

Juhist tingitud asjaoludest olid 1938. a. veel suurema osatähtsusega: tähelepanematus ja hajameelsus (10,1%), ülikiire sõit (9,8%), sõitmise sõidutee vales pool (7,8%), eesõigustatud läbisõidu mitte-tähelepanek (7,5%), ettevaatamatud pöörded ja lähisõit ristteedel (5,4%), vilumatus (4,9%), määrustevastane mõõdasõit (4,5%), ettevaatamatu suunast kõrvalpöördumine (4,3%).

Jalakäijast sõltuvaist põhjusist on esikohal kõndimine, seismine ja sõidutee ületamine liiklust jälgimata (4,2%) ning mõistelt sellele lähedane — ettevaatamatu või liigjuge minek sõiduteele (3,6%), välistest asjaoludest aga libe sõidutee (3,1%) ja sõiduki halb seisukord (1,8%). Kartlik ja lõhkuv hobune põhjustas 3,4% õnnetusist.

Tuleb märkida, et maal on sõidukijuhist ja teeloludest tingitud põhjuste osatähtsus ainult vähe, jalakäijast tingitud põhjuste oma aga väga palju madalam kui linnus; seevastu sõidukist ja muist asjaoludest, eeskätt loomadest, tingitud õnnetuste osatähtsus on maal palju kõrgem. Sõidukijuhist sõltuvaist põhjusist on maal linnadest kõrgema osatähtsusega purjusolek, ülikiire sõit, sõitmise sõidutee vales pool, vilumatus jt.

Üksikute õnnetusliikide juures on põhjuste ja nende rühmade erikaal üsna oluliselt erinev. Liikuvate sõidukite kokkupõrkeist on tervelt 91,2% tingitud sõidukijuhtidest, 5,8% — teetingimusist, 1,4% — sõidukist ja 1,6% — muist asjaoludest. Sellekohaselt on sõidutee vales pool sõitmise, rist- ja haruteedel ettevaatamatute pöörete ja eesõigustatud läbisõidu mittetähelepaneku ning määrustevastase mõõdasõidu osatähtsus suurim liikuvate sõidukite kokkupõrkeil. Juhi purjusoleku, tähelepanematus ja hajameelsuse osatähtsus on kõrgeim esemeile pealesõitudel, sõidukist ja teeloludest tingitud põhjuste ning juhi vilumatuse oma aga kokkupõrketeta õnnetusil. Ka ülikiire sõit ning juhi purjusolek põhjustab suhteliselt palju kokkupõrketeta õnnetusi, eriti kraavisõite. Jalakäijale pealesõitudest 50,7% juhtudel põhjustas õnnetuse nende eneste käitumine, 47,3% oli tingitud sõidukijuhist ning ainult 2,0% välistest asjaoludest.

Jälgides õnnetusel surma- ja vigasaanute ositumist õnnetusi põhjustanud asjaolude järgi, leiame kinnitust tõsiasjale, et jalakäijatesüü tagajärgedeltraskemate õnnetuste põhjustamisel on palju suurem kui kergeimate puhul.

ÕNNETUSED RAUDTEEL — ACCIDENTS aux CHEMINS de FER.

Peale 40 tänavaliiklusõnnetustega koos käsitletud õnnetuse ülesõidukohtadel registreeriti 1938. a. raudteel veel 131 õnnetusjuhtu, neist 63 ehk 48,1% inimohvritega (30 surmaga ja 33 vigastusega lõppenud).

Võrreldes 1937. a. on inimohvriga õnnetuste üldarv tõusnud 6 võrra ehk 10,5%; kuna surmaga lõppenud õnnetuste arv on 9 võrra ehk 23,1% langenud, on tõus toimunud vigastusi tekitanud õnnetuste arvel.

1 milj. rong-km (1937/38. a.) kohta langeb 1938. a. 22,6 raudteeõnnetust, neist 5,2 surmaga ja 5,7 vigastusega lõppenud. Võrdluseks olgu tähendatud, et 1937. a. tuli 1 milj. rong-km kohta 7,1 surma ja 3,3 vigastumist.

Raudteeõnnetusist toimus:

	Inimohvriga	Inimohvrita	Kokku
Linnus	23	30	53
Maal	40	38	78
Kokku	63	68	131
Protsendiliselt:			
Linnus	33,5	44,1	40,5
Maal	63,5	55,9	50,5
Kokku	100	100	100

Näeme, et raudteeõnnetusi on toimunud maal arvukamalt kui linnus, sealjuures on maal ülekaalus inimohvriga, linnus aga inimohvrita õnnetused. Üksikuist linnust olid õnnetusrohkemaks Tallinn (24, neist 5 surma ja 6 vigastumist), Nõmme (5, neist 3 vigastumist), Kunda (4, neist 1 surm ja 2 vigastumist) ja Mõisaküla (4); maadest — Harju (20, neist 7 surma ja 6 vigastumist) ning Viru (18, neist 8 surma ja 2 vigastumist).

Inimohvrita õnnetusi toimus 1938. a. kõige arvukamalt sügissuvel — septembris (14) ja augustis (10), inimohvriga õnnetusi aga talvekuudel — novembris (10), septembris (8), detsembris ja veebruaris (7). Nädalapäevist olid järjekorras õnnetusrikkamaiks laupäev, reede, pühapäev ja kesknel. Enamik õnnetusi toimus pärastlõunastel ja õhtustel tundidel kella 16—24, seega ülekaalukalt pimedal ajal.

Inimohvrita õnnetusist moodustasid 1938. a. rööbastelt mahaajooksud 44,3%, pealesõidud esemeile ja loomadele 23,0% ning kokkupõrked 7,4%.

Inimohvritega õnnetused olid kõik individuaalsed, peale 2 õnnetuse, kus oli üheaegselt mitmeid kannatanuid.

Iseloomult ositused inimohvriga õnnetused 1938. a.:

	Arv	Surmajuhtude %
Pealesõite inimestele	34	61,8
Rongilt kukkumisi	6	—
Liikuvale rongile peale- või maha-hüppamisil	12	16,7
Tõukeid rongilt	3	100,0
Muid	8	50,0
Kokku	63	47,6

Inimohvrita õnnetustel on ülekaalukalt ainsaks õnnetusosaliseks raudtee veerevkoossead, peale loomadele pealesõitute, kus need on peasüüdlaseks. Surmaga või vigastustega lõppenud õnnetusil on aga kannatanud ise peasüüdlaseks, peale 3 juhu, kus õnnetus tekkis neist mittesõltuva il põhjusil.

Raudteeõnnetusil sai 1938. a. surma 30 (44,3%), raskesti vigastada 20 (29,3%) ning kergesti vigastada 17 inimest (25,4% kannatanute üldarvust). Koos tänavliiklusõnnetuste ohvritega kujuneb 1938. a. liiklusõnnetuste bilanss: 96 surnut, 159 raskesti ning 427 kergesti vigastatut. Meie madala rahvastikuarvu ja iibe seisukohast on need arvud vägagi mõtlemapanevad: 1938. a. liiklusõnnetusil surmasaanute arv moodustab ümarguselt 5% ja vigastatute arv 30% sama aasta looduslikust iibest.

Kannatanute hulgas on meeste ja naiste suhe ümarguselt 2:1 (surnute hulgas on meeste ülekaal suurem, vigastatute hulgas väiksem). Nagu tänavliiklusõnnetuste ohvrite hulgas, on siingi erakordselt palju alaealisi — 19 a. (5 surnut, 6 vigastatut) ning üle 60 a. rauku (6 surnut, 6 vigastatut).

Inimohvriga õnnetusi põhjustanud asjaoludest on tähtsamad kannatanu ettevaatamatu käimine, seismine, magamine jne. rööbasteel, mis sageli toimunud purjuspäi, ning liikuvale rongile peale- või maha-hüppamine; inimohvrita õnnetused on sagedamini tingitud veerevkoosseadu või liini halvast seisukorrast, lahtistest loomadest, üksikud juhud ka vedurijuhtide või rööpaseadajate hooletusest.

Varem Keskbüroo väljaandeks ilmunud artiklid:

Liiklusõnnetused 1937. a. — K. Raid, Eesti Statistika nr. 107(4), 1938. a., lk. 160—175.
 Õnnetused mootorsõidukitega 1936. a. — H. Reiman, Eesti Statistika nr. 186(5), 1937. a., lk. 230—233.
 Õnnetused mootorsõidukitega ja sõidumääruste rikkumised 1934. a. — G. Tomberg, E. Statistika nr. 107(10), 1935. a., lk. 484—486.

Tab. 6. Riigiraudteed veebruaris 1939 — Chemins de fer en janvier 1939.

1. Tähtsamad andmed piirkondade järgi — *Données principales d'après les districts du réseau.*

) Kõrvarõppemissel arvestatakse teljekoormis teljepaari peale.	Tulukoovate rong-km arv (1000) <i>Trains-km des tr-kuurajaks (1000)</i>	Reisija-km (1000) <i>Voyageurs-km (1000)</i>		Istekohtade kasutamise % <i>% des places occupées</i>	Tühjades vankrõu % <i>% des wagons vides</i>	Laaditud kaubavag. keskmine telje koorem) <i>Poids moyen par essieu d'un wagon chargé</i>		Keskmine netokaal kõrgi kaubarongel <i>Poids moy. net de trains pour march.</i>	Keskmine kaubarongi brutokaal (üldv. tn.) <i>Poids moy. brut d'un train à marchand. (traf. tot. ton)</i>		Keskmine kaubarongi telgede arv <i>Nombre moy. d'essieux pour un train de march.</i>	
		Üldarv <i>Total</i>	III kl. <i>III cl.</i>			Üld-veost <i>Traf. total</i>	Maksul. veost <i>Trafic payé</i>		Tallinna suunas <i>Vers Tallinn</i>	Tallinnast - Au dep. de Tallinn	Tallinna suunas <i>Vers Tallinn</i>	Tallinnast - Au dep. de Tallinn
Auru- ja mootorronges	268	16 265	13 495	40,9								
Sell.: Paldiski—Keila	5	86	86	16,7		5,16	2,60					
Haapsalu—Keila	13	574	546	28,3	0,0	4,80	4,44	120	346	156	45,8	40,5
Keila—Tallinn	14	759	748	36,2	31,1	4,78	4,42	149	416	161	49,4	42,3
Tallinn—Tapa	56	3 585	3 056	40,2	36,6	6,53	6,26	317	787	435	80,0	107,7
Tapa—Kohtla	37	1 605	1 470	48,3	33,7	7,20	5,77	289	552	409	61,3	106,5
Kohtla—Narva	15	841	773	38,0	14,8	4,48	4,08	113	195	188	35,8	29,9
Tapa—Tartu	45	3 496	2 918	44,3	10,2	4,76	4,38	248	555	368	68,8	76,3
Tartu—Petseri	19	1 198	1 105	46,5	28,8	4,06	3,94	149	440	290	54,2	65,7
Tartu—Valga	37	1 740	1 548	34,8	24,3	4,89	4,01	176	559	348	66,3	
Valga—Petseri	29	652	673	26,9	22,3	4,19	3,03	104	136	190	37,9	32,5
Petseri—Irboska	4	108	108	49,1	15,4	5,27	5,21					
Tähtajalisi kogu raudteel	—	653	466									
Elektrirong. Tall.—Pääsküla	27	3 010	3 010	53,3								
Kokku — Total	295	18 275	16 505	42,5	31,2	5,91	5,20	252	583	371	67,0	88,0
Jaauvaris — en janvier 1939.	320	18 887	17 223	40,0	30,1	5,56	4,96	238	536	359	65,2	84,9
Veebruaris — en février 1939.	283	18 029	15 401	42,5	29,8	5,75	5,02	241	569	387	67,0	92,0
1. IV 1938—28. II 1939	3 630	255 466	234 724	46,2	28,8	5,57	4,97	231	542	348	64,7	78,8
1. IV 1937—28. II 1938	3 480	254 987	226 010	47,7	29,3	5,81	5,13	241	576	365	67,0	84,0
1. I—28. II 1939	615	37 182	33 728	41,2	30,7	5,89	5,08	242	570	365	66,1	86,4

	Laiarõppemissel teed — Voie large.					Kõrvarõppemissel teed — Voie étroite.				
	Veebr. — en févr.		1./IV— 28./II	1./IV— 28./II	1./I— 28./II	Veebr. — en févr.		1./IV— 28./II	1./IV— 28./II	1./I— 28./II
	1939	1938	1938/39	1937/38	1939	1938	1938/39	1937/38	1939	
2. Kaubarõppemissel teed (1 000) — Transport des marchandises (1 000).										
Kõrgi saadetiste kaal — poids: tn	165	149	1 785	1 912	322	87	74	749	830	142
Sell.: makulised saad. — Dont les march. payables: tn	10 211	16 631	208 345	213 749	37 903	5 327	5 569	55 011	62 412	11 006
Sellest kohalik. erakaubad — Dont marchand. privées: tn	145	128	1 568	1 675	285	80	66	658	4 715	120
Sellest kaubad — Dont marchand. privées: tn	177 178	14 528	186 812	188 970	33 817	4 650	4 715	40 291	56 150	9 716
Kaal — poids tn	140	125	1 477	1 603	274	59	66	643	731	125
tn-km	16 039	14 313	174 922	181 256	92 210	4 642	4 084	48 104	54 977	9 676
3. Pagsivõnnud (1 000) — Transport des bagages (1 000).										
Kaal — poids tn	0,3	0,9	5,8	4,9	0,6	0,1	0,2	2,5	2,4	0,3
tn-km	32	30	516	466	67	11	11	183	172	22
4. Reisijate võnnud (1 000) — Transport des voyageurs (1 000).										
Reisijate üldarv — Nombre total de voyageurs	718	789	9 329	9 279	1 541	107	113	1 403	1 875	212
Sellest f. välisühendus — Comm. avec l'étranger	4	5	40	52	8	—	0,4	6	6	—
Dont l. kohalik liikumine — Mouvement local	709	784	9 289	9 187	1 533	107	113	1 397	1 869	211
Sellest III klassis — III classe	704	724	9 207	9 100	1 522	103	107	1 358	1 287	205
Reisija-km üldarv — Voyageurs-km	18 275	18 029	255 466	254 987	37 156	4 834	5 008	68 095	67 046	9 566
Sellest — Dont: Elektrirongid — Trains électrig.	3 010	3 183	39 274	39 812	6 786	—	—	—	—	—
Reisijaid teo-km-le — Nombre de voyag. par km expl.	24	24	335	334	49	7	7	101	100	14
Keskmine sõidukaugus — Parcours moyen km	25,6	24,4	27,4	27,5	24,1	45,2	44,8	48,5	48,8	45,1
Magamiskaartide üldarv — Cart. pour wag.-bits vend.	2	3	39	45	7	0,4	0,7	2,2	8,8	0,7
Perroompileteid — Tickets d'entrée vendus	9	9	188	440	18	—	—	1,4	—	—
5. Veeerkoosseis kasutamise (1 000) — Exploitation du matériel roulant (1 000).										
Rong-km üldarv — Trains-km	293	284	3 583	3 477	618	155	148	2 014	1 828	331
Sellest reisironges — Dont trains de voyageurs	219	214	2 042	2 567	461	124	119	1 533	1 415	266
kirjakaubaronges — Dont trains de march. rapides	19	22	230	304	40	—	10	15	111	—
kaubaronges — Dont trains de marchand.	50	41	594	494	101	25	15	242	167	58
tõrõnges — Dont trains ouvriers	1	1	47	47	1	—	—	2	34	97
Telg-km üldarv — Essieux-km	9 052	8 196	108 187	106 442	18 242	6 563	6 636	70 926	84 907	14 014
Sellest f. reisivag.-telg-km — Voitures à voyageurs	3 453	3 425	43 215	42 343	7 179	1 966	2 144	28 187	27 001	4 305
Dont f. kaubavag.-telg-km — Wagons à marchand.	4 771	64 952	64 099	11 068	4 597	4 592	53 739	57 909	9 700	—
Kesk. sig. arv rong. — Moyen des essieux par train	30,6	28,9	30,2	30,3	29,6	42,3	44,8	30,7	46,4	42,3
Sellest f. Aturveisirõnges — Trains de voyageurs	24,2	21,9	24,4	24,9	23,4	40,6	40,9	33,4	40,9	39,6
Elektrirõnges — Trains électrique	8,4	8,1	8,2	8,1	8,2	—	—	—	—	—
Moot.-rõnges — Trains à moteur (benz.)	4,1	4,1	4,0	3,9	4,2	6,3	7,9	6,0	8,0	6,5
Dont f. kaubarõnges — Trains de marchand.	75,4	71,1	70,1	69,8	72,8	95,9	90,2	88,5	91,6	96,7
Tõrõnges — Trains de service	35,7	6,6	60,3	58,9	45,5	93,7	15,9	73,1	61,8	88,8
Kesk. kaubar. brutto-kaal üldveost — Poids de tr. march.	521	499	485	492	507	229	221	216	210	228

Tab. 2. Väliskaubandus muude riikidega veebruaris 1939. a.

Commerce extérieur avec les autres pays en février 1939.

Arvud alla 50 kg on märgitud „0,0“ — Les chiffres moins de 50 kg sont indiqués par „0,0“.

Rahvusvaheline statistiliste territooriumide numeratsioon	Sisseevedu Importation		Väljavedu Exportation		Numération internationale des territoires statistiques	Sisseevedu Importation		Väljavedu Exportation	
	ton	kr	ton	kr		ton	kr	ton	kr
168. Argentina — Argentine	53,1	52 165	75,2	16 417	76. Egiptus — Egypte	213,6	244 636	48,1	6 424
7. Belgia-Luksemb. m.l. — Belgique-Luxembourgeoise Union économique.	152,9	50 306	170,0	64 697	144. Haiti — Haïti	0,1	39	—	—
Belgia aasmaad ¹⁾ — Colonies belgiques ¹⁾	0,1	841	—	—	41. Hiina — Chine	1,0	1 253	27,1	8 936
83. Kongo — Congo	0,1	841	—	—	11. Hispaania — Espagne	60,1	18 059	—	—
180. Boliivia — Bolivie	—	—	23,9	4 857	Hispaania aasmaad ¹⁾ — Colonies espagnoles ¹⁾	—	—	49,0	4 650
170. Brasillia — Brésil	2,1	2 067	—	—	107. Kanaari saared — Iles Canaries	—	—	49,0	4 650
Briti aasmaad ¹⁾ — Colonies britanniques ¹⁾	077,0	385 660	320,2	52 277	25. Hollandi — Pays-Bas	2 240,0	203 401	263,9	108 909
58. Aden — Aden	0,2	140	—	—	Hollandi aasmaad ¹⁾ — Colonies hollandaises ¹⁾	628,1	89 551	7,5	1 484
182. Austraalia — Australie	32,0	63 285	0,4	807	167. Curaçao — Curaçao	181,8	16 379	—	—
82. Egiptuse Sudaan — Soudan anglo-égyptien	11,4	20 720	—	—	72. India — Inde	446,3	73 172	7,5	1 484
178. Gvaajaana — Guyane	0,2	130	—	—	58. Iraan — Iran	0,0	60	—	—
161. Honduras — Honduras	—	—	2,1	510	19. Itaalia — Italie	111,1	102 970	207,8	33 705
64. Hongkong — Hong-Kong	—	—	81,3	13 025	46. Jaapan — Japon	4,6	14 966	—	—
65. India — Inde	317,2	109 925	202,3	17 855	172. Kolumbia — Colombie	8,3	13 938	5,8	1 220
154. Jamalka — Jamaïque	17,9	16 490	—	—	15. Kreeka — Grèce	18,4	23 935	6,9	2 405
90. Kamerun — Cameroun	0,3	658	0,9	190	33. Lõunasaavia — Yougoslavie	12,1	11 934	36,2	3 076
136. Kanada — Canada	1,0	1 809	1,9	4 204	Mandžuuria — Mandchourie	3,0	881	—	—
99. Keenia ja Uganda — Kenya et Ouganda	0,1	97	1,0	148	81. Maroko-Tandja — Maroc Tanger	—	—	1,0	147
87. Kullarannik — Côte de l'Or	12,1	5 889	0,5	570	146. Mehhiko — Mexique	1,4	1 238	—	—
63. Kõprus — Chypre	—	—	0,2	143	23. Norra — Norvège	90,3	31 788	329,4	112 061
93. Lõuna-Aafrika Ühendriigid — Union Sud-Africaine	29,9	15 963	15,1	10 289	148. Panama — Panama	—	—	0,8	820
95. Lõuna-Rodeesia — Rhodésie méridionale	6,2	10 855	—	—	174. Paraguay — Paraguay	36,5	37 304	6,1	864
68. Malaja — Malaisie	5,2	7 981	0,2	330	175. Peruu — Pérou	—	—	18,1	3 986
32. Malta — Malte	—	—	10,7	1 671	26. Poola-Danzig — Pologne-Danzig	1 820,7	124 632	48,0	66 710
88. Niigeeria — Nigéria	—	—	1,0	147	27. Portugal — Portugal	11,4	5 505	32,9	8 884
62. Palestiina — Palestine	528,3	112 481	6,2	984	Prantsuse aasmaad ¹⁾ — Colonies françaises ¹⁾	40,1	7 587	90,1	14 236
86. Sierra-Leone — Sierra-Leone	0,1	62	—	—	109. Aljeeria — Algérie	23,3	4 190	—	—
100. Tanganjika — Tanganyika	4,3	4 240	—	—	71. Indo-Hiina — Indo-Chine	0,7	320	39,4	13 068
180. Trinidad ja Tobago — Trinidad et Tobago	1,9	1 888	—	—	123. Madagaskar — Madagascar	0,8	1 099	—	—
62. Tseilon — Ceylan	3,2	7 353	1,4	690	80. Maroko — Maroc	10,3	1 972	0,7	1 198
185. Uus-Meremaa — Nouvelle-Zélande	5,0	5 694	4,0	714	54. Siam — Siam	0,1	135	4,2	1 369
8. Bulgaaria — Bulgarie	8,0	16 607	0,0	398	35. Šveits — Suisse	2,5	56 336	43,5	5 038
140. Costa-Rica — Costa-Rica	—	—	0,2	2 550	0. Taani — Danemark	233,0	100 297	398,9	193 474
173. Bouador — Equateur	2,5	2 591	—	—	36. Tšehho-Slovakkia — Tchéco-Slovaquie	18,0	41 407	69,2	33 137
					171. Ühili — Chili	—	—	3,4	4 382
					37. Türgi — Turquie	21,8	25 574	30,5	10 762
					16. Ungari — Hongrie	11,6	10 568	3,8	8 653
					177. Venezuela — Venezuela	3,0	3 969	14,7	3 882

Tab. 3. Tähtsamad väliskaubanduseained veebruaris 1939. a.

Commerce extérieur des principaux articles en février 1939.

Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr	Järjek. nr. täielikus üksikainete nomenklat.	Kr — couronne d'Estonie	ton	kr
1		2	3	4		5	6
SISSEVEDU — IMPORTATION.							
II. Toidu- ja maitseained, joogid		3 293,4	596 821	204—206 Sool		475,2	10 271
2. Tera- ja jahvatatud vili		54,1	10 767	213—217, 221—224 Viinad ja veinid		20,6	40 212
11 Rukis		—	—	7. Loomsõid		39,0	6 361
12 Nüa		—	—	233 Soja		—	—
13 Oder		—	—	III. Toor- ja poolvalmisained		20 410,1	2 207 647
14 Kaer		—	—	8. Loomariigistatud, peate rasvade ja õlide		151,1	163 925
16 Mais		—	—	237—241 Toored loomanahad ern.		132,5	137 168
30 Riis		54,0	10 720	Sellest: Paraguay		36,5	37 864
Sellest: Br. India		53,0	10 520	Soome		38,2	26 923
3. Aed- ja juurvili		745,2	193 071	Br. Austraalia		19,5	19 598
60 Apels., mandar. värsked		601,8	138 080	243—257 Karusnahad		4,8	19 580
60 Sidrunid värsked		79,8	15 734	9. Seemned, taimed ja nende osad		309,9	157 195
69—75 Puuvili ja marjad kuivatatud		23,1	13 714	281 Kõpra		203,1	40 361
5. Mala, kalasaadused ja vähid		261,3	46 571	305, 306 Tubak lehtedena, kasvudena		48,9	88 488
112 Keeringad soolatud		259,4	45 582	Sellest: Türgi		12,7	19 830
6. Muud toidu- ja maitseained, joogid		2 193,6	339 565	Kreeka		8,8	17 798
107 Kohvicaad toored		8,2	8 255	Bulgaaria		8,0	16 589
172, 175 Kakaoad ja -pulber		25,0	19 565	307 Humalad		2,9	9 069
176 Tee igasugune		4,9	13 562	11. Faberiõratatud		231,7	25 825
178, 179 Suhkur peonike ja tükkidena		1 842,8	228 082	849 Tselluloos kuiv		141,7	21 521
Sellest: Briti		1 370,8	187 167				
Poola-Danzig		272,0	36 906				

1) Dominioonid, aasmaad, valdused, protektoraadid ja mandaat-territooriumid — Dominions, colonies, possessions, protectorats et territoires de mandat.

Tab. 3. Tähtsamad väliskaubanduse ained veebruaris 1939. a. (järg).
Commerce extérieur des principaux articles en février 1939 (suite).

Järjek. nr. täiellikus üksikainete nomenklat.	Besti-Läti ühine nomenklatuur <i>Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie</i>	ton	kr	Järjek. nr. täiellikus üksikainete nomenklat.	Kr — couronne d'Estonie	ton	kr
1		2	3	4		5	6
SISSEVEDU — IMPORTATION.							
12. Tekstiiltoorained		940,7	869 668	683	Puuv. masinarihmad	1,9	8 591
352	Puuvill toores	619,5	636 563	688	Puuv. kardinatüll	0,1	1 999
	Sellest: P.-Am. Ühendriigid	394,4	371 024	698	Vill soetud	5,7	26 887
	Egiptus	213,6	244 686	699—701	Villane lõng	25,4	188 618
357	Kanep	83,5	34 876	702, 703	Villane riie kangastena	4,8	34 416
	Sellest: Br. India	61,8	20 470	706, 741	Villased ja puuvillased kangad tehn. tarbeks	0,2	1 628
359	Džuut toores	184,5	57 577	713, 715	Siid- ja kunstsiidniit ja -lõng	26,5	116 577
363	Vill värvimata	32,2	95 544	716—719,			
	Sellest: Briti	14,7	41 951	721, 722, 731	Siid- ja kunstsiidriie	0,6	31 704
	Br. Austraalia	8,2	28 203	724	Poolsiidriie	2,3	34 230
367	Kunstvill	2,4	5 175	743	Vahariie ja vahariidest kaup	3,0	8 592
368	Toorsiid	—	—	762—767	Peakatted igasugused	0,9	18 028
13. Maagid ja metallid töötlemata		543,9	68 488				
376	Malm toores	493,1	44 064	20. Metallid töötlemata		1 636,4	407 045
389	Ingistina kangidena, tükkidena ja kildudena	2,1	8 658	768—772,	Raud ja teras (vits., latt., sordi jne.)	1 178,8	220 538
390	Tina kangidena, tükkidena ja kildudena	25,8	7 908	775—778	Sellest: Saksa	978,7	168 414
14. Mineraalid (peale maakide)		11 134,3	228 019		Belgia-Luksemb.m.l.	75,8	17 193
397—399	Vabrik, ja ehit. tarvitatav savil Kivisüsi	4,4	824		Rootsi	49,3	14 629
447	Sellest: Briti	10 481,2	201 229	778, 774,	Raud- ja terasplekk	383,8	108 728
	Poola-Danzig	9 081,2	180 649	779—783	Sellest: Saksa	252,6	76 275
440	Koks	1 400,0	20 580		Poola-Danzig	30,0	9 561
		587,1	14 988		Briti	22,3	8 935
15. Keemiatõstuse toorained		7 079,9	690 782	784—788	Raud- ja terastraat igasugune	73,8	19 630
a) Õlid, rasvad, vaigud, kummi tooreid		2 052,5	288 029	789—790	Vask lattidena ja lehtedena Sellest: Rootsi	22,3	28 260
462	Loomaravus tehnil. tarbeks pu- hastamata ern.	8,9	8 481		Vasktorud	4,2	8 896
467	Pähkliõli igas.	51,9	23 295		Vasktraat isoleer-ta igasugune	6,9	8 681
474	Kookosõli	36,1	12 259		Alumiinium lattidena ja lehte- dena	1,1	2 826
	Sellest: Rootsi	36,1	12 259	21. Põllumajandusmasinad ja -riistad	186,4	318 838	
481	Kakaovõi	16,1	17 673	809	Traktorid	36,8	87 022
483, 496-a	Nafta ja gaasiõli	171,4	13 420	810, 811	Viljajeksugarniturid	1,5	1 695
	Sellest: Holl. Curaçao	111,4	10 245	817, 818	Niiumasinad	35,2	23 325
484	Masut	20,0	864	825	Vikapid	—	—
485	Petrooleum	1 180,0	74 723	830—833	Separatorid j. m. plimandus- masinad	22,0	74 866
	Sellest: N.S.V.L.	750,0	43 673		Pilmavedamisõud	32,5	52 635
	Holl. India	290,0	15 900		Põllutõumasinate osad	38,4	34 398
	P.-Am. Ühendriigid	150,0	11 700	834			
487	Bensin	189,9	16 830	835	22. Jõu- ja töömasinad	88,4	263 019
	Sellest: N.S.V.L.	100,0	7 740	837	Plahvatusjõumasinad	8,2	26 143
	P.-Am. Ühendriigid	70,9	7 008	849	Kudumismasinad	1,5	2 643
493	Parafin	5,2	1 608	850	Õmblusmasinad	10,4	04 508
495	Määrdeõli ern.	211,3	52 022	842—848,	Töömasinad ja abinõud igasug.	25,2	71 068
	Sellest: P.-Am. Ühendriigid	144,8	40 863	851—864	Masinat ja aparateid osad	23,8	87 123
515	Kautšuk ja guttaperit toored	8,8	13 155	865	23. Metallkaup ern.	434,2	395 351
518	Harpius	23,4	4 806	868	Malmnõud emailitud	3,0	1 792
527, 528	Terpentiniin ja terpentinõli	1,5	803	872	Raud- ja terastooted, taotud, pressitud või valatud	12,4	9 611
b) Väetised		5 018,0	376 686	875,	Raud- ja terastorud ja n. lihted Muu treitud, poleeritud, lihvitud raud- ja teraskaup igasug.	324,1	68,938
535	Tähtsisaalpeeter	—	—	877—880, 886	Raudplekk-kaup ern. lihtne	73,4	99 786
536	Lühisaalpeeter	525,0	69 700	887, 889	Vasktraatkangad	11,7	26 782
537	Värvelhapu ammoniak	385,0	54 592	893	Raud- ja terastraatkaup ern.	0,3	2 676
541	Superfosfaat	3 342,0	136 083	895	901—903	4,1	9 614
546, 547	Kaalisoolad	201,0	20 006	906—908,	Noakaup igasugune	4,0	32 481
c) Keemiatõstuse toorained pumk a ja b nimetatamata		9,4	26 067	911	Ern. käsitööriistad	12,7	35 929
549	Väärvel puhastamata	—	—	909—910	Villid ja keermetislokk. abinõud	1,7	5 444
565-a	Tselluloid	5,5	16 340	912	Vaskaup ern.	5,4	39 482
				924, 925	24. Elektrimasinad, -aparaadid ja tarbed	67,4	281 516
IV. Valmissaadused.		4 851,1	3 838 047		El.-dünamod., -mootorid, trans- formaatorid	17,9	59 270
16. Nahad töötletud ja nahkkaup		2,6	46 532	928	El. mõõduriistad	1,2	13 362
566—568	Suured parknahad	0,8	2 272	932	El. hõõgambiid	1,2	24 959
569—578	Tõttletud peensord. nahad	1,3	32 975	934	Elektri- ja telefonikaablid	8,6	8 761
580	Masinarihmad	0,7	8 362	935	El.-juhmed isoleeritud	18,7	18 842
17. Puutõstussaadused		59,6	32 711	939	El. liiljad	5,0	21 098
593	Vineer liimimata	5,2	7 712	943	Raadioaparaadid ja n. osad	4,2	66 323
600—604	Aami- ja puusepatöö	51,4	18 308		25. Instrumendid, apparadid (peale elektri- apar.) ja laskerliistad	7,8	153 530
609—612	Tislerl- ja treialtöö	1,3	3 632	945	Fotopapar. ja n. osad	0,2	7 918
18. Paberitõstussaadused ja trükitööd		180,0	125 086	953	Arstiriistad, -aparaadid ja -tar- bed	0,4	22 331
624	Puupapp värvimata, satineeri- mata	56,0	11 979	958—966	Kellad	0,7	38 875
	Sellest: Soome	56,0	11 979	973—980-a	Muusikariistad	1,5	17 321
638	Paberossipaber	7,8	14 868	981—984	Laskerliistad	0,8	8 458
644	Pergament- ja pergaminipaber	22,3	17 759		26. Transpordvahendid	97,8	287 598
646	Fotopaber	1,7	8 918	999	Sõidautod	36 tk.	111 640
648	Tapetid ja bordid	17,5	9 878	1002	Autode raamid ühes mootori ja ratastega	19 tk.	72 381
662, 668	Raamatud ja muu trükitöö	2,8	8 776		Mootorrattad	22 tk.	9 774
19. Tekstiiltõstussaadused*)		92,5	687 654				
667—670	Puuvill. niit ja -lõng	0,8	47 340				
671—676	Puvill. riie*)	4,7	45 885				
	Sellest: Briti	3,6	31 603				
	Saksa	0,8	10 181				

*) Sellest: Välismaal töötletud eesti kauba tagasivedu Eesti — kg — kr; välismaa kauba ajutine sissevedu talendavaks töötlemiseks Eesti 1 056 kg 8 554 kr — Dont réimportation des marchandises estoniennes exportées pour perfectionnement ultérieur — kg — kr; importation des marchandises étrangères pour la fabrication 1 056 kg 8 554 kr.

Tab. 3. Tähtsamad väliskaubanduse ained veebruaris 1939. a. (järg).
 Commerce extérieur des principaux articles en février 1939 (suite).

Järjek. nr. tüelikkus üksikainete nomenklat.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr	Järjek. nr. tüelikkus üksikainete nomenklat.	Kr — couronne d'Estonie	ton	kr
1		2	3	4		5	6
SISSEVEDU — IMPORTATION.							
1006	Autode osad	4,0	18 710	1172	Glaubersool	552,2	27 657
1007	Jalgrataste ja mootorrataste osad	4,0	15 460	1182	Väetelhappe igasugune	130,5	10 996
1008	Jalgrattad	854 tk.	58 416	1234	Kahtsumkarbid	41,6	7 479
27.	Keraamika ja muud mineraalkaubad	463,9	162 366	1295	Litrohud	0,7	31 018
1038	Samottikivid ja -tahvlid	318,3	24 671	1308—1311	Lõhna- ja kosmeetikaained	1,0	21 814
1051—1053	Fajanssikaup	44,6	29 264	1319—1321	Parkimisekstraktid	80,4	27 009
1054—1055a	Portselankaup	20,8	24 261	1322—1324, 1325,			
1056—1073	Klaaskaup	39,1	58 027	1336—1344	Mineraalvärvid	22,3	8 436
28.	Keemiatööstussaadused	1 531,3	645 191	1348	Alisariinvärvid ern.	9,4	89 593
1102	Kasellin	—	—	1356	Trükkivärv	3,5	7 854
1108	Albumiin	25,1	10 900	1363, 1364	Lõhkeained ja süütenõud	60,1	71 244
1104—1109	Pehmest kummist teosed	23,7	79 150	1367	Fotofilmid valgustundelised	0,5	7 372
1113, 1114	Kummist jalanõud	11,2	32 230	1368	Linolüüm	5,5	5 309
1140	Väevahapumüüritum	—	—	29.	Muud eraldi nimetatama kaubad	2,0	31 570
1165	Sooda, peale söögisooda	197,8	22 608	1380	Nõõbid igas.	1,1	10 490
1168	Seebikivi puhastamata	175,0	37 554	1394—1396	Kirjutusmaterjal ern.	0,2	5 697
VÄLJAVEDU — EXPORTATION.							
I. Elustoomad (arv).		9 729 tk	961 260	12.	Tekstiiltoorained	1 276,4	1 481 343
1	Hobused (arv)	—	—	354	Lina	867,0	1 084 960
5	Sead ja pörsad (arv)	9 725 tk.	960 260		Sellest: Briti	614,4	731 479
II. Toidu- ja maitseained, joogid.		2 741,7	2 231 628		Saksa	181,5	208 481
2.	Tera- ja jahvatatud vill	300,0	36 000	355	Linatükid	301,4	363 241
11	Rukis	300,0	36 000	372, 373	Kaltsud	97,0	28 964
3.	Aed- ja juurvili	213,1	20 362	13.	Maagid ja metallid töötlemata	118,9	4 281
38	Kartul, värake	171,9	11 192	380, 383	Vanaraud ja -teras	114,9	3 085
41	Sibulad	35,2	7 276		Sellest: Soome	114,9	3 085
45	Kurgid soolatud ¹⁾	1,4	599	14.	Mineraalid (peale maakeide)	491,8	16 523
47	Sigur, värake ja kuivat.	—	—	400, 407-a	Kips	247,5	5 670
57	Üunad	—	—	417	Kaltsiitkivi (eesti marmor)	—	—
66	Pohlad	—	—	15.	Keemiatööstuse toorained	6 551,0	744 332
67	Jõhvikad	4,7	1 305	a)	Õlid, rasvad, vaigud, kummi tooreid	6 491,9	626 264
4.	Karjasaadused	1 832,9	1 966 994	487	Besti bensil	968,8	177 285
76	Peekon	206,3	296 518	497	Päevikiviõli	5 507,1	448 077
	Sellest: Briti	206,3	296 518	508-a	Bituumen	16,0	842
77	Sealiba värake ja soolatud	56,6	32 928	c)	Keemiatööstuse toorained punkt a ja b nimetatama	59,1	118 618
79	Veiseliba	17,6	17 581	565	Kunstasrv	53,0	116 445
81	Lambaliba	17,0	17 581	IV. Valmissaadused.			
	Sellest: Rootsi	679,3	81 512	16.	Nahad töötletud ja nahkkaup	51,7	83 105
00	Rõõsk piim	7,0	6 300	506	Tallanahk	30,7	81 924
93	Piimapulber	4,1	1 800	17.	Puutööstussaadused	1 490,0	401 067
94	Piim kondenseeritud	785,1	1 381 843	593-a	Vineer lihtitud	1 250,8	293 545
96	Või	409,9	747 984		Sellest: Briti	836,5	181 170
	Sellest: Briti	311,9	608 238	594	Vineer-töölpõhjad	218,7	54 830
97	Juust	28,6	30 897		Sellest: Saksa	187,5	89 475
99	Munad	34 950	34 950		Prantsuse	103,2	61 230
5.	Kala, kalasaadused ja vähid	153,8	78 765	607	Niidtrühid punast	35,9	11 495
100—105	Kala värake	153,6	76 736	609, 610	Mööbel	14,0	9 883
6.	Muud toidu- ja maitseained, joogid	240,0	129 507	18.	Paberitööstussaadused ja trükitööd	567,0	109 700
127	Kartulijahu	1,0	200	034	Pakkimispaper lihtne	189,0	47 805
147	Aed- ja juurviljakonsorvid	18,1	6 952	035	Rotatsioompaber	10,6	1 344
187	Sokolad	10,3	10 287	036, 637	Kirjutus- ja trükipaber	366,2	59 866
188	Kompvekid	35,9	27 981	19.	Tekstiiltootussaadused ²⁾	384,8	778 075
218	Piiritus	100,5	60 334	607—670	Puuvill, niit ja -lõng	115,0	322 021
III. Toor- ja poolvalmisained.		17 480,8	3 320 880		Sellest: Rootsi	35,7	108 996
9.	Loomariigained, peale rasvade ja õlide	107,9	213 263		Saksa	23,0	84 107
237—241	Loomanahad, kuivalt soolatud	12,2	44 837		Poola-Danzig	18,1	50 089
	Sellest: Saksa	6,7	26 202		Hollandi	15,0	43 838
	Hollandi	5,4	19 635	671—676	Puuvill, rite	01,8	163 326
237—241	Loomanahad märjalt soolatud	67,8	75 782		Sellest: Rootsi	26,1	76 481
	Sellest: Saksa	67,8	75 782		Norra	25,2	63 342
243—267	Karusanahad	3,3	56 679		Linane lõng	21,6	45 481
270	Sooled	29,8	25 092	691-a	Linane rite jäme	58,1	118 118
9.	Seemned, taimed ja nende osad	123,0	41 384	696, 697	Džandirite ja -kotid	124,7	68 097
274, 276	Linaseemned	123,0	41 384		Sellest: Tšani	104,9	57 120
10.	Metsamaterjal	3 328,7	196 297		Saksa	19,2	10 373
311	Haavapakud	1 710,8 thm	64 641		Hollandi	10,1	18 064
322	Tropeid	2 639,9 "	28 090				
320,	Kuuse- ja männilaudad ja -plangud	75,8 "	3 858				
326—329	Sellest: Prantsuse	47,7 "	2 300				
	Briti	28,1 "	1 358				
330, 331	Muud laudad ja plangud	—	—				
335	Kastilaudad	1 473,8 thm	84 629				
11.	Paberitoorained	5 493,2	622 968				
347	Paberimass meh. valm., märg, pleekimata	507,5	18 000				
349	Tselluloos	4 985,7	604 968				
	Sellest: Prantsuse	1 639,1	216 671				
	P.-Am. Ühendriigid	1 693,1	207 175				

¹⁾ Siin hulgas ka marineeritud kurgid — Y compris les concombres marinés. ²⁾ Sellest: Bestis töötletud välismaa kauba tagasivedu välismaale 258 kg 2 416 kr väärtuses — Réexportation des marchandises travaillées 258 kg 2 416 kr.

Tab. 7. Tallinna sadama tegevus veebruaris 1939. a.
Mouvement du port de Tallinn en février 1939.

) Chargé. Rahvuslik lipp Pavillons nationaux	Üldse Grand total			Rootsimaalt-le De-vers Suède			Saksamaalt-le De-vers Allemagne			Soomemaalt-le De-vers Finlande			Laevadega veetud Transport de					
	Arv Nombre	Maht Ton. net	Neist laaditult*)		Arv	Maht Ton. net	Neist laaditult		Arv	Maht Ton. net	Neist laaditult		Arv	Maht Ton. net	Reisijaid (arv) Voyageurs (nombre)	Kaubu (ton- nides) Marchand. (tonnes)		
			Arv	Maht Ton. net			Arv	Maht Ton. net			Arv	Maht Ton. net					Arv	Maht Ton. net
I. SAABUNUD LAEVAD — VÄLISSÖIT — I. ENTRÉES — LONG COURS.																		
Besti	22	13 221	17	11 457	5	3 344	4	2 788	—	—	—	—	2	924	1	138	143	18 004
Briti	5	5 288	4	4 407	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 908
Läti	2	2 583	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norra	1	545	1	545	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	874
Poola	2	1 510	2	1 510	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	118
Rootsi	5	3 224	5	3 224	—	—	—	—	1	568	1	568	1	168	1	168	—	489
Saksa	29	17 199	17	10 255	—	—	—	—	21	11 703	11	6 937	6	4 058	4	1 880	111	6 090
Soome	15	11 078	13	8 700	—	—	—	—	3	2 928	3	2 928	10	6 980	8	4 552	462	1 012
Taani	3	2 412	3	2 412	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	148
Kokku — Total	84	57 046	62	42 516	5	3 344	4	2 788	25	15 199	15	10 433	19	12 080	14	6 736	719	28 443
1. I—28. II 1939	181	138 245	137	97 017	14	8 108	8	5 085	47	30 159	32	22 841	49	30 905	31	14 752	1 459	50 122
Jaanuar 1939	107	81 199	75	54 501	9	4 764	4	2 277	22	14 060	17	12 408	30	18 285	17	8 016	740	21 679
Veebruar 1938	74	50 337	57	38 909	9	5 473	5	2 979	19	12 632	15	10 700	15	10 337	14	9 697	698	23 572
RANNASÖIT — CABOTAGE.																		
Rannasõit — Petit cabot.	5	547	4	544	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	139
Veebruar 1938	6	608	6	608	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	286
II. VÄLJUNUD LAEVAD — VÄLISSÖIT — II. SORTIES — LONG COURS.																		
Besti	16	10 535	13	7 103	5	3 153	4	2 788	—	—	—	—	—	—	—	—	—	167
Briti	5	4 867	5	4 867	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3 476
Läti	2	2 583	2	2 583	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 276
Norra	1	545	1	545	—	—	—	—	—	—	—	—	1	545	1	545	—	769
Poola	2	1 510	1	758	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Rootsi	5	3 224	2	1 540	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	101
Saksa	27	16 206	25	15 243	—	—	—	—	20	11 260	19	10 865	5	3 499	4	2 940	155	8 604
Soome	16	12 103	15	11 558	—	—	—	—	2	2 378	2	2 378	11	7 480	10	6 930	512	1 384
Taani	3	2 412	3	2 412	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	549
Kokku — Total	77	53 796	67	46 409	8	4 837	4	2 788	22	13 647	21	13 243	17	11 524	15	10 415	847	23 289
1. I—28. II 1939	174	128 426	147	100 985	18	10 455	9	5 823	44	27 796	43	27 392	40	25 052	36	22 265	1 661	45 025
Jaanuar 1939	97	74 630	80	54 578	10	5 818	5	3 035	22	14 149	22	14 149	23	14 123	21	11 850	814	21 736
Veebruar 1938	63	41 252	60	40 390	6	2 979	6	2 979	20	12 690	20	12 690	15	10 285	15	10 285	759	18 686
RANNASÖIT — CABOTAGE.																		
Rannasõit — Petit cabot.	6	663	4	544	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	312
Veebruar 1938	8	848	4	544	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	280

Tab. 29. a) Tööturg veebruaris 1939. a. — Marché du travail en février 1939.

) Arvestusaasta loetakse 1. IV — 31. III.	A. Töötute arv — Nombre des chômeurs									B. Töövõtjate arv Demandeurs d'emploi enregist.				Üldse (A+B) Gr. total (A+B)	
	Mehed—Hommes			Naised—Femmes			Kokku — Total			Mehed Hommes	Naised Femmes	Kokku Total			
	I liik	II liik	Kokku	I kategoorie	II kategoorie	Total	I liik	II liik	Kokku						
													I liik		II liik
Jäi üle eelmisest kuust — Restés de mois précédent	211	180	371	481	281	762	692	441	1 133	742	377	1 119	2 252		
Registreeritud (I korda aastas*) — Enregistrés (I fois au cours de l'année*)	68	40	114	46	21	67	114	67	181	323	222	545	726		
Tulnud tagasi töölt — Retirés du travail journal.	84	63	147	344	100	444	428	163	691	230	87	317	908		
Väljalangenuist registreeritud uuesti — Rayés enreg. de nouveau	66	42	108	68	27	96	134	69	203	75	42	117	320		
Kokku — Total	429	311	740	939	429	1 368	1 368	740	2 108	1 370	728	2 098	4 206		
Paigutati töölle (I korda aastas*) — Placés (I fois*)	53	34	87	64	8	72	117	42	159	162	110	272	431		
Paigutati töölle (teist või enam korda aastas*) — Placés (II et plus fois*)	67	46	113	309	100	409	378	146	522	108	79	247	769		
Langes välja — Rayés de listes	156	122	277	110	112	222	265	234	499	330	181	511	1 010		
Kokku — Total	275	202	477	483	230	703	758	422	1 180	660	370	1 030	2 210		
Registreer. 28. II 1939 — Enregistrés au 28. II 1939	164	109	203	450	209	606	610	318	928	710	358	1 068	1 996		
Sellest — Dont d'après les sources:															
Tallinna linna tööstörs	08	90	188	107	81	188	205	171	376	217	67	284	660		
Tartu	—	—	—	81	10	91	81	10	91	280	176	456	547		
b) Tööle paigutatud ja nimekirjast kustutatud töötud — Chomeurs placés et rayés														M.—H.	N.—F.
Tööle paigutatud — Placés pour l'occupation aux:															
erastöödele — travaux privés	66	45	Vabu kohti 1. II 1939 — Places vac. au 1. II 1939											989	78
avallikele töölle — travaux publics	58	67	Tööpakkumiste arv — Nombre des offres											706	751
talvistele töölle — trav. organisés p. assist.	76	369	Tööpakkumiste võetud tagasi — Offres retirées											515	34
Kokku — Total	200	481	Rahuldatus töövõtjate arv — Offres satisfaites											530	670
Nimekirjast kustutatud — Rayés de listes	277	222	Neist — f töötutega — par chomeurs											200	481
Tööle paigutamata — Non placés	973	1 023	Dont: { töövõtjatega — par demandeurs d'emploi											330	189
Neist — f töötud — chomeurs	263	665													
Dont: f töövõtjaid — demandeurs d'emploi	710	358	Vabu kohti 1. III 1939 — Places vac. au 1. II 1939											600	120

Tab. 14. Vabariigi piiridest ülesõitnute arv veebruaris ja märtsis 1939. a.
Mouvement frontier en février et mars 1939.

	Märts — Mars		Veebr. — Févr.						
	Siseseõitn.	Väljaseõitn.	Entrées	Sorties					
Välispassidega Passeport pour l'étranger	a) Riikondsuse järgi D'après la sujétion				b) Piiripunktide järgi D'après les cordons de la frontière				
Eesti — Estonie	984	879	534	642	Tallinn	1 089	1 042	795	804
Ameerika Ühendr. — États-Unis	42	31	20	24	Valga	1 361	1 311	1 071	1 215
Belgia — Belgique	4	6	7	7	Narva	101	92	65	68
Danzig — Danzig	3	3	4	5	Mõisaküla	14	18	9	7
Holveetsia — Suisse	18	20	23	19	Haapsalu	—	—	—	—
Hina — Chine	—	2	—	—	Mõniste	—	1	—	—
Hispaania — Espagne	1	—	—	—	Pärnu	—	—	—	—
Hollandi — Pays-Bas	37	32	28	31	Kuressaare (ka Ruhnu)	—	—	—	—
Inglise — Angleterre	31	33	69	77	Koikküla	—	—	—	—
Itaalia — Italie	13	12	29	25	Kunda	—	—	—	—
Jaapan — Japon	10	9	6	7	Narva-Jõesuu	—	—	—	—
Kanada — Canada	1	1	—	—	Piirivalvepunktid — D'après les cordons de la garde-frontière	68	78	52	62
Kreeka — Grèce	2	4	9	8	Kokku — Total	2 609	2 541	1 992	2 162
Leedu — Lithuanie	49	54	93	110	Reisikaartidega — Cart. de voyage				
L-Slaavia — Yougoslavie	1	1	—	—	Tallinn	336	320	350	362
Läti — Lettonie	295	302	239	237	Teised punktid	2	3	—	—
Norra — Norvège	11	13	16	18	Kokku — Total	338	323	350	352
N.S.V.L. (Vene) — U.R.S.S.	48	50	53	52	Sisepassidega — Passeports ordin.				
Poola — Pologne	51	55	61	61	Tallinn	14	6	4	5
Prantsusq — France	33	45	37	37	Valga	826	806	843	795
Rumeenia — Roumanie	6	0	3	5	Mõisaküla	106	112	104	109
Rootsi — Suède	170	165	110	112	Pärnu	—	—	—	—
Saksa — Allemagne	375	368	369	373	Koikküla	19	33	12	29
Soome — Finlande	254	259	198	198	Mõniste	27	28	30	32
Taani — Danemark	26	24	29	30	Kuressaare	—	—	—	—
Tšehhoslovakkia — Tchécoslovaq.	21	19	22	30	Piirivalvepunktid	6 081	6 087	5 747	5 732
Türgi — Turquie	7	7	4	4	Kokku — Total	7 073	7 052	6 740	6 752
Ungari — Hongrie	36	36	22	38	Üldse — Gr. total	10 020	9 916	9 682	9 266
Muud riigid — Autres pays	9	10	7	10	1. I — 31. III 1939	2 355	28 848	18 535	18 937
Riikondsuseta — N'ayant auc. suj.	21	15	6	6	Vastav kuu 1938. a.	9 418	9 502	8 853	8 906
					Eelmine kuu 1939. a.	9 082	9 266	9 453	9 688

Tab. 29. a) Tööturg märtsis 1938. a. — Marché du travail en mars 1938.

1) Arvestusaasta loetakse 1. IV — 31. III.	A. Töötute arv — Nombre des chômeurs						B. Töövõtjate arv Nombre de chercheurs du travail						Üldse (A+B) Gr. total (A+B)	
	Mehed — Hommes			Naised — Femmes			Kokku — Total			Mehed Hommes	Naised Femmes	Kokku Total		Üldse Total
	I liik	II liik	Kokku	I kateg. gorte	II kateg. gorte	Total	I liik	II liik	Kokku					
	I	II	Kokku	I	II	Total	I	II	Kokku	Mehed	Naised	Kokku		Üldse
Jäi üle eelmisest kuust — Restés de mois précédent	154	109	263	456	209	665	610	318	928	710	358	1 068	1 996	
Registreeritud (I korda nastas ²) — Enregistrés (I fois au cours de l'année) ²	40	27	67	44	24	68	84	51	135	404	388	792	927	
Tulnud tagasi töölt — Retirés du travail journal.	100	81	181	413	182	595	513	243	756	224	132	356	1 112	
Väljalangenud registreeritud uuesti — Rayés enreg. de nouveau	54	33	92	110	53	163	164	91	255	78	54	132	387	
Kokku — Total	348	255	603	1 023	448	1 471	1 371	703	2 074	1 416	932	2 348	4 422	
Paigutatud tööle (I korda aastat ²) — Placés (I fois) ²	51	21	72	188	28	216	239	40	288	182	166	348	636	
Paigutatud tööle (teist või enam korda aastat ²) — Placés (II et plus fois) ²	90	71	161	364	138	502	454	209	663	221	109	330	993	
Langes välja — Rayés de listes	133	77	210	152	98	250	285	175	460	345	219	564	1 024	
Kokku — Total	274	169	443	704	264	968	978	433	1 411	748	494	1 242	2 653	
Registreeer. 31. III 1938 — Enregistrés au 31. III 1938.	74	86	160	319	134	453	393	270	663	668	438	1 106	1 769	
Sellest — Dont d'après les bourses:														
Tallinna linna töötöbors	44	73	117	58	30	138	102	153	255	283	165	448	703	
Tartu	—	—	—	78	81	159	76	5	81	276	172	448	529	

b) Tööle paigutatud ja nimekirjast kustutatud tööd — Chomeurs placés et rayés	M.—H.	N.—F.	c) Vabade kohtade arv — Offres du travail.	M.—H.	N.—F.
	Tööle paigutatud — Placés pour l'occupation aux:				
erätöödele — travaux privés	66	71	Vabu kohti 1. III 1939 — Places vac. au 1. III 1939	600	120
avalikele töödele — travaux publics	91	118	Tööpakkumiste arv — Nombre des offres	638	1 072
talvistele töödele — trav. organisés p. assist.	76	529	Tööpakkumisi võetud tagasi — Offres retirées	273	41
Kokku — Total	233	718	Rahuldatud tööjõunõudmiste arv — Offres satisfaites	636	993
Nimekirjast kustutatud — Rayés de listes	210	250	Neist (töötutega — par chomeurs	233	713
Tööle paigutamata — Non placés	828	941	Dont: (töövõtjatega — par demandeurs d'emploi	403	275
Neist (töötutega — chomeurs	180	503	Vabu kohti 1. IV 1939 — Places vac. au 1. IV 1939	379	158
Dont: (töövõtjaid — demandeurs d'emploi	668	438			

Tab. 24. Suurmükihinnad veebruaris ja märtsis 1939. a. (kr).
Prix de gros en février et mars 1939 (en kr).

Table with columns for months (Märts, Veebr.) and sub-columns (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). Rows include foodstuffs (Toiduained), metals (Metallid), combustibles (Kütetained), and fertilizers (Väetisained). Items are listed in Estonian and French with corresponding prices.

Hinnad on antud ühe kvintaali (100 kg) kohta, peale märgitute — Les prix sont indiqués par 100 kg excl. les cas marqués ci-après.
1) liiter, 2) kg, 3) tünn (170 kg) — barrel, 4) meeter — m, 5) tümmester — ton, 6) ruummeeter — m³, 7) 1 000 kg, 8) tühat tk. — mille, 9) 5 000 toosi — 5 000 bottles, 10) vastavate hindade noteerimiskomisjonide andmil — D'après les notations des prix correspondants, 11) fr. Tam-
salu, 12) raudteejamaades, 13) sulfaat, 14) piirituse — pour alcool.

Tab. 26. Turuhinnad veebruaris 1939. a. — Prix de détail en février 1939.

Kõige- ained	Hain ja põhk	Maud toidu- ja tarbeain.	Aedvili	Pilm, piimasa- nuud ja talmev.	Leib	Teravili, jahu ja tangud	Kala	Lihha, lihasedused ja rasv	Tallinn				Paldiski	Rakvere	Narva	Paide	Haapsalu	Tartu	Viljandi	Pärnu	Võru	Valga	Petseri	Kruusnare																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
									1	2	3	4													5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
									veebr. 1939	jaan. 1939	veebr. 1938																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
																							Hinnad sentides — Prix en cents.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.	61.	62.	63.	64.	65.	66.	67.	68.	69.	70.	71.	72.	73.	74.	75.	76.	77.	78.	79.	80.	81.	82.	83.	84.	85.	86.	87.	88.	89.	90.	91.	92.	93.	94.	95.	96.	97.	98.	99.	100.	101.	102.	103.	104.	105.	106.	107.	108.	109.	110.	111.	112.	113.	114.	115.	116.	117.	118.	119.	120.	121.	122.	123.	124.	125.	126.	127.	128.	129.	130.	131.	132.	133.	134.	135.	136.	137.	138.	139.	140.	141.	142.	143.	144.	145.	146.	147.	148.	149.	150.	151.	152.	153.	154.	155.	156.	157.	158.	159.	160.	161.	162.	163.	164.	165.	166.	167.	168.	169.	170.	171.	172.	173.	174.	175.	176.	177.	178.	179.	180.	181.	182.	183.	184.	185.	186.	187.	188.	189.	190.	191.	192.	193.	194.	195.	196.	197.	198.	199.	200.	201.	202.	203.	204.	205.	206.	207.	208.	209.	210.	211.	212.	213.	214.	215.	216.	217.	218.	219.	220.	221.	222.	223.	224.	225.	226.	227.	228.	229.	230.	231.	232.	233.	234.	235.	236.	237.	238.	239.	240.	241.	242.	243.	244.	245.	246.	247.	248.	249.	250.	251.	252.	253.	254.	255.	256.	257.	258.	259.	260.	261.	262.	263.	264.	265.	266.	267.	268.	269.	270.	271.	272.	273.	274.	275.	276.	277.	278.	279.	280.	281.	282.	283.	284.	285.	286.	287.	288.	289.	290.	291.	292.	293.	294.	295.	296.	297.	298.	299.	300.	301.	302.	303.	304.	305.	306.	307.	308.	309.	310.	311.	312.	313.	314.	315.	316.	317.	318.	319.	320.	321.	322.	323.	324.	325.	326.	327.	328.	329.	330.	331.	332.	333.	334.	335.	336.	337.	338.	339.	340.	341.	342.	343.	344.	345.	346.	347.	348.	349.	350.	351.	352.	353.	354.	355.	356.	357.	358.	359.	360.	361.	362.	363.	364.	365.	366.	367.	368.	369.	370.	371.	372.	373.	374.	375.	376.	377.	378.	379.	380.	381.	382.	383.	384.	385.	386.	387.	388.	389.	390.	391.	392.	393.	394.	395.	396.	397.	398.	399.	400.	401.	402.	403.	404.	405.	406.	407.	408.	409.	410.	411.	412.	413.	414.	415.	416.	417.	418.	419.	420.	421.	422.	423.	424.	425.	426.	427.	428.	429.	430.	431.	432.	433.	434.	435.	436.	437.	438.	439.	440.	441.	442.	443.	444.	445.	446.	447.	448.	449.	450.	451.	452.	453.	454.	455.	456.	457.	458.	459.	460.	461.	462.	463.	464.	465.	466.	467.	468.	469.	470.	471.	472.	473.	474.	475.	476.	477.	478.	479.	480.	481.	482.	483.	484.	485.	486.	487.	488.	489.	490.	491.	492.	493.	494.	495.	496.	497.	498.	499.	500.	501.	502.	503.	504.	505.	506.	507.	508.	509.	510.	511.	512.	513.	514.	515.	516.	517.	518.	519.	520.	521.	522.	523.	524.	525.	526.	527.	528.	529.	530.	531.	532.	533.	534.	535.	536.	537.	538.	539.	540.	541.	542.	543.	544.	545.	546.	547.	548.	549.	550.	551.	552.	553.	554.	555.	556.	557.	558.	559.	560.	561.	562.	563.	564.	565.	566.	567.	568.	569.	570.	571.	572.	573.	574.	575.	576.	577.	578.	579.	580.	581.	582.	583.	584.	585.	586.	587.	588.	589.	590.	591.	592.	593.	594.	595.	596.	597.	598.	599.	600.	601.	602.	603.	604.	605.	606.	607.	608.	609.	610.	611.	612.	613.	614.	615.	616.	617.	618.	619.	620.	621.	622.	623.	624.	625.	626.	627.	628.	629.	630.	631.	632.	633.	634.	635.	636.	637.	638.	639.	640.	641.	642.	643.	644.	645.	646.	647.	648.	649.	650.	651.	652.	653.	654.	655.	656.	657.	658.	659.	660.	661.	662.	663.	664.	665.	666.	667.	668.	669.	670.	671.	672.	673.	674.	675.	676.	677.	678.	679.	680.	681.	682.	683.	684.	685.	686.	687.	688.	689.	690.	691.	692.	693.	694.	695.	696.	697.	698.	699.	700.	701.	702.	703.	704.	705.	706.	707.	708.	709.	710.	711.	712.	713.	714.	715.	716.	717.	718.	719.	720.	721.	722.	723.	724.	725.	726.	727.	728.	729.	730.	731.	732.	733.	734.	735.	736.	737.	738.	739.	740.	741.	742.	743.	744.	745.	746.	747.	748.	749.	750.	751.	752.	753.	754.	755.	756.	757.	758.	759.	760.	761.	762.	763.	764.	765.	766.	767.	768.	769.	770.	771.	772.	773.	774.	775.	776.	777.	778.	779.	780.	781.	782.	783.	784.	785.	786.	787.	788.	789.	790.	791.	792.	793.	794.	795.	796.	797.	798.	799.	800.	801.	802.	803.	804.	805.	806.	807.	808.	809.	810.	811.	812.	813.	814.	815.	816.	817.	818.	819.	820.	821.	822.	823.	824.	825.	826.	827.	828.	829.	830.	831.	832.	833.	834.	835.	836.	837.	838.	839.	840.	841.	842.	843.	844.	845.	846.	847.	848.	849.	850.	851.	852.	853.	854.	855.	856.	857.	858.	859.	860.	861.	862.	863.	864.	865.	866.	867.	868.	869.	870.	871.	872.	873.	874.	875.	876.	877.	878.	879.	880.	881.	882.	883.	884.	885.	886.	887.	888.	889.	890.	891.	892.	893.	894.	895.	896.	897.	898.	899.	900.	901.	902.	903.	904.	905.	906.	907.	908.	909.	910.	911.	912.	913.	914.	915.	916.	917.	918.	919.	920.	921.	922.	923.	924.	925.	926.	927.	928.	929.	930.	931.	932.	933.	934.	935.	936.	937.	938.	939.	940.	941.	942.	943.	944.	945.	946.	947.	948.	949.	950.	951.	952.	953.	954.	955.	956.	957.	958.	959.	960.	961.	962.	963.	964.	965.	966.	967.	968.	969.	970.	971.	972.	973.	974.	975.	976.	977.	978.	979.	980.	981.	982.	983.	984.	985.	986.	987.	988.	989.	990.	991.	992.	993.	994.	995.	996.	997.	998.	999.	1000.

Märkus: Kurstiviga — kaupluste välkemüügihinnad — Chiffres en italique désignent les prix en magasins et boutiques.

1) — boite, 2) — paire, 3) — paquet, 4) — lt, 5) — I valik, 6) — kotivisil, 7) — kg hind kg-välis ostes.

Tab. 30. Tööstusettevõtetted ja tööloolu 1-ks veebruariks 1939. a. Entrepriises indusriielles et leur main d'oeuvre au 1. février 1939.

Lettevõtete arv	Tööstusele üldary					Nõist töölist		Tööstustest ja teenistustest			Tööajaväline			Töödennõuiste arv
	N. d'entrepriises	Teenistustes	Teenistustes	Teenistustes	Teenistustes	1. II 1939	1. II 1939 = 100	Teenistustes	Teenistustes	Teenistustes	1. II 1939	1. II 1939 = 100	Teenistustes	
409	45 863	4 090	2 894	47 059	+1 196	102,6	41 196	+1 048	103,6	633	7 482,9	3 487,9	2 716,3	324
210	39 073	2 959	2 080	40 543	+870	102,2	35 547	+727	102,1	483	6 498,2	3 063,2	2 387,5	759
199	6 190	1 131	805	6 510	+326	105,3	5 640	+321	106,0	152	983,9	419,7	328,5	65
409	45 863	4 090	2 894	47 059	+1 196	102,6	41 196	+1 048	103,6	633	7 482,9	3 487,9	2 716,3	324
210	39 073	2 959	2 080	40 543	+870	102,2	35 547	+727	102,1	483	6 498,2	3 063,2	2 387,5	759
199	6 190	1 131	805	6 510	+326	105,3	5 640	+321	106,0	152	983,9	419,7	328,5	65

Lettevõtete arv	Tööstusele üldary					Nõist töölist		Tööstustest ja teenistustest			Tööajaväline			Töödennõuiste arv
	N. d'entrepriises	Teenistustes	Teenistustes	Teenistustes	Teenistustes	1. II 1939	1. II 1939 = 100	Teenistustes	Teenistustes	Teenistustes	1. II 1939	1. II 1939 = 100	Teenistustes	
8	74	13	21	85	+11	114,9	82	+11	115,5	1	11,5	4,3	37,1	2
41	405	39	26	418	+13	103,2	398	+16	103,2	15	11,5	4,3	37,1	4
129	1 325	102	84	1 343	+18	101,4	1 260	+18	101,5	122	216,4	72,0	35,6	6
32	321	26	8	330	+9	102,8	304	+26	103,9	2	42,2	23,6	13,0	5
24	200	25	16	209	+9	104,5	189	+6	103,3	17	32,7	10,9	9,4	2
57	660	68	28	700	+40	106,1	640	+37	106,1	9	113,7	32,0	32,0	8
112	1 121	137	102	1 068	+7	104,6	997	+13	104,5	49	161,4	56,1	52,1	8
16	115	10	12	113	+4	98,3	102	-1	99,0	57	17,6	4,7	31,7	1
45	505	9	10	504	-1	99,8	462	-9	99,6	43	89,3	32,5	27,5	1
386	3 049	166	192	3 023	-26	99,1	2 813	-25	99,0	64	422,3	181,2	132,2	14
108	865	143	92	919	+51	105,9	840	+45	105,9	40	153,1	39,5	35,0	4
9	81	7	6	82	+1	101,2	81	+1	101,2	11	12,8	6,8	5,0	4
38	308	4	10	302	-6	98,1	286	-6	97,9	4	52,4	13,5	13,5	13
1 055	9 367	931	708	9 590	+223	102,4	8 409	+193	102,4	376	1 429,6	588,5	442,8	59
1 484	55 230	5 021	3 692	56 649	+1 419	102,6	49 605	+1 246	102,6	1 011	8 911,7	4 029,5	3 160,1	883

Sellest: ettevõtted 50 ja üle töötajaga — les entreprises ayant plus de 50 travail.		Dont: ettevõtted 20—40 töötajaga — les entreprises ayant 20—49 travailleurs	
I. Indusriie ekstraktid	8	74	13
II. Indusriie mineraalid	41	405	39
III. Kirikud	129	1 325	102
IV. Keemia	32	321	26
V. Metallid ja raua	24	200	25
VI. Tekstiil	57	660	68
VII. Paber ja tselluloos	112	1 121	137
VIII. Paberi ja tselluloosi tööstus	16	115	10
IX. Paberi ja tselluloos	45	505	9
X. Konfektsioonid, suitsutatud, des boisens etc.	386	3 049	166
XI. Konfektsioonid, suitsutatud, des boisens etc.	108	865	143
XII. Ühtesugused, à gaz d'élec. et d'alcool. d'eau	9	81	7
XIII. Ühtesugused, à gaz d'élec. et d'alcool. d'eau	38	308	4
XIV. Ühtesugused, à gaz d'élec. et d'alcool. d'eau			

Sellest: ettevõtted 50 ja üle töötajaga — les entreprises ayant plus de 50 travail.		Dont: ettevõtted 20—40 töötajaga — les entreprises ayant 20—49 travailleurs	
I. Müürid ja koeyandused	19	4 694	334
II. Müürid ja koeyandused	3 953	2 957	257
III. Müürid ja koeyandused	6 67	1 63	223
IV. Müürid ja koeyandused	57	6 112	200
V. Müürid ja koeyandused	18	7 260	94
VI. Müürid ja koeyandused	6	1 237	13
VII. Müürid ja koeyandused	19	2 893	145
VIII. Müürid ja koeyandused	4	1 772	112
IX. Müürid ja koeyandused	14	589	11
X. Müürid ja koeyandused	50	11 985	456
XI. Müürid ja koeyandused	3	4 548	229
XII. Müürid ja koeyandused	44	3 823	366
XIII. Müürid ja koeyandused	1	1 853	3
XIV. Müürid ja koeyandused	17	2 832	45
XV. Müürid ja koeyandused	44	3 788	275
XVI. Müürid ja koeyandused	27	1 639	127
XVII. Müürid ja koeyandused	6	486	102
XVIII. Müürid ja koeyandused	58	8 167	1 170
XIX. Müürid ja koeyandused	8	1 073	41
XX. Müürid ja koeyandused	4	128	2

Ühise sum. ja kesküksitus — Grand total (a+b)

Tab. 30. Tööstusettevõtted ja töölohu 1-ks märtsiks 1939. a.
Entreprises industrielles et leur main d'oeuvre au 1. mars 1939.

Tööstuse arv N. d'entreprises	Tööstuse üldarv Nombre général des travailleurs				Naised töölised Dont ouvriers		Töölohu arv Ensemble des ouvriers				Tööstuse arv Nombre des accidents				
	1. III 1939	1. III 1938	Ost général	1. III 1939	1. III 1938	Indeks = 100	1. III 1939	1. III 1938	Indeks = 100	1. III 1939	1. III 1938	Indeks = 100	1. III 1939	1. III 1938	Indeks = 100
I. Murrud ja kaevandused	187	187	383	4 499	186	95,8	4 048	190	95,9	31	354,9	298,3	46,9	26,6	44,9
Sellest: Olikvakaevandused	7	8 958	232	3 871	-37	97,6	3 495	-37	97,6	24	556,4	265,1	48,7	22,4	46,6
II. Mineraalide töökäsitlus	25	2 228	142	1 283	+14	100,6	1 979	+5	99,7	79	153,9	121,7	40,1	27,3	36,6
III. Metallitööstus	57	6 433	179	6 357	-76	98,8	5 578	-79	98,6	143	936,3	426,8	47,3	27,2	45,6
Sellest: Masinaehitus ja remont	18	2 269	83	2 267	-2	99,9	1 975	-2	99,9	45	346,0	145,8	42,4	27,5	42,0
Sellest: Raudtee- ja trammitöökäsitlus	9	1 532	12	1 221	-11	99,3	1 357	-10	99,3	5	216,7	127,8	59,6	33,4	58,9
IV. Keemiatööstus	10	2 911	146	2 911	+4	100,0	2 557	+4	100,0	9	481,5	172,0	37,3	28,2	35,7
Sellest: Kiviõlitööstus	4	1 785	108	1 789	+16	102,7	1 604	+14	100,3	4	315,6	136,3	36,0	23,3	35,6
V. Nahatööstus	14	1 589	96	1 093	-36	69,2	1 039	-36	69,2	14	89,5	30,4	39,1	29,2	34,0
VI. Tööstus	43	12 231	241	337	-106	102,7	11 039	-94	97,4	99	1 914,7	785,9	41,1	30,5	31,6
Sellest: Puhvilitööstus	3	4 678	50	170	-117	97,5	4 274	-117	97,5	44	466,4	270,5	58,4	32,7	34,8
VII. Puitööstus	50	3 645	657	145	+14	100,0	3 618	+14	100,0	25	204,3	119,2	59,3	32,7	43,2
Sellest: Vineeritööstus	17	2 773	51	50	-1	100,0	2 467	+13	100,0	25	406,9	223,8	55,3	26,7	30,7
Sellest: Tseelluloos- ja paberitööstus	23	1 632	32	32	+1	100,0	1 369	+2	100,1	53	549,3	204,9	37,3	22,5	24,6
IX. Põrgaafatööstus	44	3 317	93	216	-123	96,8	3 079	-122	96,2	53	506,5	227,9	45,4	22,5	30,3
X. Tööstus, millest: ja joonide tööstus	31	1 749	283	85	+249	114,2	1 799	+249	115,9	3	279,3	106,0	37,6	25,4	31,4
Sellest: Jalanahtöööstus	6	582	61	9	+52	105,9	564	+50	104,9	3	100,1	43,8	43,8	26,9	37,2
XII. Elektrotööstus	58	3 778	908	905	-3	100,1	2 646	-50	99,9	35	405,4	205,6	50,6	31,4	37,6
XIII. Elektrijäätmete tööstus	2	1 063	14	34	-20	98,1	2 683	-22	96,9	3	119,2	97,5	49,5	20,8	45,5
XIV. Puhastustööstus	4	126	1	2	-1	99,2	112	-1	99,1	—	20,3	6,0	40,5	23,0	25,2
Kokku suurtööstus — Total	415	47 059	2 678	47 341	+282	109,6	41 513	+317	109,8	602	7 015,3	3 368,5	42,3	21,1	36,9
Sellest: ettevõtted 50 ja üle töölisega — les entreprises ayant plus de 50 ouvriers	204	40 543	2 041	40 574	+31	100,1	35 618	+71	100,2	459	6 088,8	2 954,4	42,9	27,9	37,6
Dont: ettevõtted 20—49 töölisega — les entreprises ayant 20—49 ouvriers	211	6 516	668	6 767	+251	103,9	5 895	+246	104,4	163	976,9	414,1	38,6	24,5	33,0
I. Industries extractives	87	851	1	82	-3	96,5	791	-8	96,3	—	11,9	4,3	35,7	—	35,7
II. Industrie minière	38	418	27	52	-15	90,4	381	-17	95,7	15	60,7	23,4	39,6	21,1	35,6
III. " des métaux	130	1 513	75	1 300	+17	101,8	1 274	+14	101,1	126	210,4	78,6	36,3	20,7	34,2
IV. " chimique	31	339	32	344	+5	101,5	245	+11	104,7	19	42,8	19,8	40,8	22,7	32,3
V. " des caux et pians	24	209	13	215	+6	102,9	190	+7	108,7	10	23,9	13,9	32,0	20,0	28,1
VI. " textile	58	700	53	722	+22	103,1	660	+20	109,1	7	110,2	37,0	35,0	29,4	28,6
VII. " du bois	120	1 068	193	1 167	+93	109,3	1 094	+47	109,7	54	176,7	38,7	33,0	20,9	31,7
VIII. " du papier et celluloze	17	113	9	116	-3	102,7	104	+2	102,0	5	6,2	5,1	32,1	23,0	27,3
IX. " de l'alimentation, des boissons etc.	45	504	18	500	-5	101,0	407	+5	101,1	59	85,5	27,1	36,0	24,3	30,1
X. " de l'habillement, des vêtements etc.	382	3 023	156	230	-74	97,6	2 347	-66	97,3	68	394,4	129,9	34,8	24,3	32,8
XI. Constructions	119	919	155	58	+97	110,6	944	+95	111,2	10	145,9	44,8	38,1	21,0	27,4
XII. Consommations	51	485	155	177	-22	95,5	424	-19	97,2	10	64,2	26,1	38,2	20,9	37,0
XIII. Usines elect. à us. d'elec. et distrib. d'eau	6	82	3	81	-1	98,8	64	-1	100,0	1	11,6	6,3	40,8	40,8	
XIV. Industrie du nettoyage	38	302	8	304	+2	100,7	286	+3	101,1	8	49,7	14,2	36,5	24,6	26,7
Kokku kesk- ja suurtööstus — Total	1 070	9 590	907	9 731	+141	101,5	8 565	+156	101,9	408	1 420,6	543,1	35,5	22,5	31,9
Üldse suur- ja kesk- ja suurtööstus — Grand total (a+b)	1 485	56 649	3 367	57 072	+422	109,7	50 076	+473	101,0	1 010	8 436,3	3 916,6	41,1	26,5	36,1

Indeks = 100

Sissetõnitud teated abielumusest, sündimusest ja suremusest % eelmise aasta sama aja arvudest.
 Mariages, naissances et décès enregistrés en % aux nombres correspondants de l'année précédente.

	Jaan.	Veebr.	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dets.	Jaan.— Veebr.
Abielusid 1939	99,1	99,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	99,0
Mariages 1938	91,7	108,6	68,3	150,2	70,6	107,1	119,3	97,8	103,1	98,5	98,6	101,4	101,2
Süüde. 1939	97,6	96,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	98,3
Naissances 1938	106,6	103,7	95,1	90,0	105,0	95,2	103,6	118,8	100,6	96,2	106,4	100,2	105,2
Surmajuhete 1939	108,2	104,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	104,9
Décès 1938	115,8	97,4	102,3	108,5	106,0	89,8	91,3	95,9	91,6	95,9	102,8	90,2	106,6

Tab. 15. Linnade rahvastik veebruaris 1939. a.*)
 Mouvement de la population dans les villes en février 1939.

	Sissetõnitud Enregistrés						Väljaregistreeritud—Rayés des listes												Registreeritud elanike arv 1. III 1939 Nombre de la population au 1. III 1939		
	Sündinud Nats- sances		Sisse- sõitnuid Arrivés		Teise korterisse kolljaid Change- ment du logement		Surnuid Décès		Välja- sõitnuid Départs		Teadmata kulu Inconnu		Korteri- välja- kolljaid Change- ment du logement								
	Kokku	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Kokku	M.	N.			
Tallinn	146.058	63.404	81.564	47	42	748	746	1108	1250	57	57	505	570	642	693	680	798	144.937	63.447	81.490	
Antsla	1 597	737	860	2	—	6	7	14	11	—	—	4	2	—	—	14	11	1 608	741	865	
Elva	1 893	870	1 023	1	—	9	10	10	8	—	—	12	15	—	1	10	8	1 885	808	1 017	
Haapsalu	4 963	2 128	2 835	—	1	26	31	33	46	4	5	27	30	—	—	33	40	4 955	2 123	2 832	
Jõgeva	1 303	608	695	—	1	12	11	16	32	2	1	16	16	—	—	16	32	1 293	602	691	
Jõhvi	2 551	1 181	1 370	1	1	15	12	8	10	3	3	17	19	2	—	8	10	2 536	1 175	1 361	
Kallaste	1 589	748	841	1	—	1	3	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	1 580	750	840	
Kella	1 109	525	644	—	—	8	9	1	1	—	2	4	5	—	—	1	1	1 175	529	646	
Kilngi-Nõmme	1 560	674	886	1	1	5	7	5	3	—	—	4	3	—	2	5	3	1 565	676	889	
Kunda	1 990	956	1 034	—	1	27	24	12	19	4	1	6	12	—	—	12	19	2 019	973	1 046	
Kuresaare	4 941	2 203	2 738	1	2	24	35	29	41	3	5	20	22	—	—	29	41	4 944	2 196	2 748	
Kõrda	1 524	616	908	—	—	3	6	—	—	2	2	49	00	—	—	—	—	1 420	568	852	
Mustvee	1 023	456	567	2	1	2	5	4	3	1	2	7	1	—	—	4	3	1 022	452	570	
Mustvee	2 568	1 125	1 378	1	1	26	20	1	—	2	1	3	—	—	1	4	1	2 540	1 146	1 394	
Mõisaküla	2 421	1 156	1 265	3	2	9	10	9	18	4	1	5	11	1	—	7	10	2 427	1 160	1 267	
Närva	23 916	10 195	13 723	7	6	84	88	140	197	15	14	38	68	14	17	140	108	23 940	10 213	13 727	
Sellest: N.-Jõesuu	1 333	638	750	—	—	5	6	4	9	—	—	5	7	—	—	4	2	1 337	638	749	
Nõmme	21 890	9 769	12 121	6	6	165	205	117	127	8	10	134	125	34	34	105	128	21 938	9 776	12 182	
Otepää	2 292	999	1 293	3	1	4	8	6	7	—	2	7	0	—	—	6	7	2 293	999	1 294	
Palde	3 492	1 678	1 914	1	7	10	19	23	25	—	4	14	11	1	—	23	25	3 499	1 674	1 925	
Paldiski	729	316	413	1	—	6	1	1	3	2	—	6	3	—	—	1	8	726	315	411	
Petseri	4 965	2 348	2 617	3	5	29	28	70	84	1	3	33	42	—	—	70	84	4 951	2 346	2 605	
Põltsamaa	3 068	1 337	1 731	1	2	24	25	9	13	2	3	25	22	—	—	9	13	3 065	1 335	1 730	
Pärnu	21 782	9 896	12 384	5	16	389	200	246	327	9	15	383	184	5	8	246	327	21 782	9 893	12 389	
Rakvere	10 281	4 402	5 879	—	—	5	74	79	104	133	12	7	55	50	2	105	128	10 300	4 406	5 900	
Sindi	2 000	880	1 126	1	1	4	2	3	6	—	—	4	1	—	—	3	6	2 000	881	1 128	
Suure-Jaani	1 121	469	652	—	—	1	13	2	5	1	1	11	4	2	—	2	5	1 116	450	630	
Tapa	3 893	1 830	1 973	3	1	32	23	33	34	3	4	25	20	1	4	34	36	3 897	1 835	1 972	
Tartu	60 767	26 084	34 683	35	36	360	338	482	586	25	41	206	247	95	89	449	617	60 890	26 192	34 695	
Tõrva	3 195	1 442	1 753	1	2	10	19	15	22	—	3	16	21	1	1	15	22	3 185	1 438	1 749	
Türi	3 293	1 536	1 757	1	2	5	18	25	20	2	2	22	20	—	—	25	20	3 273	1 518	1 755	
Valga	10 412	4 674	5 738	3	2	55	52	67	88	5	6	51	37	—	—	68	82	10 435	4 680	5 755	
Vihandi	18 099	5 673	7 526	3	3	70	107	89	110	1	9	82	100	10	9	89	110	18 071	5 553	7 518	
Võru	6 535	2 957	3 578	3	4	43	48	34	33	2	9	31	23	4	2	28	25	6 576	2 972	3 604	
Kokku — Total	372 733	163 262	209 471	137	146	2 292	2 264	2 716	3 576	170	214	1 891	1 751	815	869	2 245	2 833	372 776	163 286	209 490	
				283		4 556		5 992		384		3 642		1 684		5 078					
Keskmised 1. I — 28. II 1939	372 428	163 116	209 312	160	164	2 715	2 714	3 034	3 595	201	226	2 109	2 028	916	988	2 405	3 062	372 755	163 274	209 481	
Jaauuar 1939. a.	372 125	162 971	209 154	183	183	3 133	3 163	3 353	3 913	235	238	2 447	2 305	1 017	1 108	2 686	3 291	372 733	163 262	209 471	
Veebruar 1938. a.	370 238	162 484	207 754	132	134	2 458	2 270	2 944	3 520	190	174	1 670	1 762	857	966	2 489	3 055	370 533	162 812	207 721	

*) Iga linna rahvastikuaru saavutamiseks 1. kuuplevaks, arvestades igakuise sisse- ja väljaregistreerimise, on võetud aluseks faktiline rahvastikuaru 1. III 1934. a.

Alates 1. V 1938. a. on kõik alevid muudetud linnadeks, arvatud välja Võõpsu alev, mis on liidetud Rõpina vallaga.

PRINCIPAUX ARTICLES PUBLIÉS DANS LE RECUEIL MENSUEL.

POPULATION.

Natalité, mortalité, mariages et nombre de la population en 1933	Nr. 208(3),	page 161—162
Quelques données sur l'habilité des estoniens	" 206(1),	" 1— 7
Mariages, naissances, décès et mouvement de la population en 1937	" 204(11),	" 541—575
Population des villes et bourgs en 1937	" 197(4),	" 182—186
Mouvement à travers la frontière	" 197(4),	" 179—182
Émigration en 1937	" 196(3),	" 135—138
Population des villes et bourgs en 1935/36	" 185(4),	" 198—200
Dicores	" 186(5),	" 295—230
Savoir lire-écrire et instruction en Estonie	" 183(2),	" 49— 57
Accroissement de la population	" 182(1),	" 1— 5
Mortalité	" 181(12),	" 609—625
Nombre des enfants chez les femmes	" 180(11),	" 557—559
Natalité	" 179(10),	" 485—498
Nuptialité	" 178(9),	" 433—441
Composition de la population d'après les ménages	Nr. 176(7)-177(8),	" 349—369
Classes sociales de la population	Nr. 175(6),	" 285—302
Population en qualité des travailleurs et consommateurs	" 174(5),	" 221—253
Densité et changements dans le nombre de la population en Estonie	" 173(4),	" 169—176
Tables de mortalité pour l'Estonie	" 170(1),	" 1— 6
Langue habituelle et connaissance des langues étrangères	" 162(5),	" 229—233

INSTRUCTION PUBLIQUE.

Écoles primaires et secondaires en 1937/38	Nr. 205(12),	page 617—642
Bibliothèques populaires en 1936/37	Nr. 200(7)-201(8),	" 395—400
Établissements scolaires en 1936/37	Nr. 198(5),	" 240—254
Marché du livre et la presse périodique en 1936	" 194(1),	" 16— 24
Conditions de vie des élèves habitant en dehors de leur familles, à Tallinn	" 190(9),	" 485—489
Université de Tartu en 1936	" 187(8),	" 302—310
Jardins d'enfants de 1935/36	" 186(5),	" 217—222
Écoles de continuation en 1935/36	" 185(4),	" 187—194
Locaux d'enseignement des écoles primaires et secondaires en 1935/36	" 182(1),	" 18— 32
Progrès des élèves des écoles primaires et secondaires	" 178(3),	" 149—160
État économique des étudiants de l'Université de Tartu en 1932/33	Nr. 164(7)-165(8),	" 341—353

TRAVAIL ET SALAIRES.

Assurance-maladie des ouvriers en 1937	Nr. 206(1),	page 28— 43
Accidents du travail des ouvriers agricoles en 1937	" 206(1),	" 23— 27
Accidents du travail des employés de chemins de fer en 1937/38	Nr. 200(7)-201(8),	" 391—395
Accidents du travail des ouvriers en 1937	" 200(7)-201(8),	" 375—390
Inspection du travail de 1934—37	" 200(7)-201(8),	" 321—333
Durée du travail dans l'industrie de 1933—37	Nr. 199(6),	" 299—305
Gains dans l'industrie en 1937	" 198(5),	" 217—239
Conflits du travail et grèves en 1936 et 1937	" 197(4),	" 175—179
État sanitaire des ouvriers	Nr. 188(7)-189(8),	" 393—407
Grèves dans l'industrie en 1936	Nr. 184(3),	" 151—152
Conditions du travail et les salaires des personnes en service domestique	" 180(11),	" 593—598
Chômage en hiver 1933/34	" 158(1),	" 1— 14

ENQUÊTE BUDGETAIRE.

Budgets des ménages ouvriers	Nr. 208(3),	page 119—146
Organisation de l'étude budgétaire effectuée en 1937—38	" 208(3),	" 117—118
Biens des salariés	" 196(3),	" 113—117

HYGIÈNE PUBLIQUE.

Causes de décès en 1937	Nr. 207(2),	page 65— 74
Maladies contagieuses en 1937	Nr. 200(7)-201(8),	" 353—367
Stations balnéaires, estivales et de villégiature de 1935—37	Nr. 198(5),	" 254—258
Mortalité des nourrissons en 1936	" 197(4),	" 192—197
Personnel sanitaire, hôpitaux et autres institutions de la médecine curative	" 187(6),	" 297—302
Activité des pharmacies 1934—36	" 186(5),	" 222—225
Médecine légale en 1931—35	" 175(6),	" 337—339
Tuberculose de 1932—33	" 174(5),	" 272—275
Cas des infirmités d'après les données de recensement de I. III 1934	" 170(1),	" 646—649

État hygienique des écoliers en 1930/31—

—1932/33	Nr. 156(11),	page 568—572
Maladies vénériennes de 1928—32	" 147(2),	" 85— 90

ASSISTANCE.

Protection de l'enfance et assistance publique en 1936/37	Nr. 196(3),	page 139—146
---	-------------	--------------

CRIMINALITÉ ET SINISTRES.

Condamnés de 1936—37	Nr. 200(7)-201(8),	page 368—374
Délits et infractions aux lois enregistrés par la police en 1937	" 200(7)-201(8),	" 357—365
Incendies en 1937	Nr. 197(4),	" 187—192
Accidents de la circulation en 1937	" 197(4),	" 169—175
Activité des tribunaux de 1932—36	" 194(1),	" 1— 16
Suicides en 1933	Nr. 152(7)-153(8),	" 360—362

INDUSTRIE.

Production et main-d'oeuvre dans les grandes entreprises industrielles en 1934	Nr. 171(3),	page 84—100
Importance relative des entreprises moyennes et petites et de l'artisanat dans l'industrie	" 144(11),	" 580—581

COMMERCE EXTÉRIEUR.

Droits de douane et commerce extérieur d'après le tarif douanier en 1937	Nr. 202(9),	page 453—470
Balance de paiements en 1937	Nr. 200(7)-201(8),	" 346—352

TRANSPORTS ET COMMUNICATIONS.

Véhicules à moteur en I. I 1939	Nr. 208(3),	page 156—161
Bicyclettes en 1938	" 207(2),	" 74— 76
Lignes d'autobus de 1937/38	" 206(12),	" 614—617
Avaires enregistrées dans les eaux estoniennes en 1937	" 204(11),	" 580
Marine marchande le I. I 1938	" 204(11),	" 575—579
Postes, télégraphes, téléphones et radio pendant l'année budgétaire de 1937/38	" 203(10),	" 489—525
Exercice des chemins de fer en 1937/38	" 202(9),	" 425—457
Activité de l'aéroport de Tallinn en 1937	" 199(6),	" 305—308
Navigation et transports maritimes en 1937	" 199(6),	" 283—299
Voies navigables intérieures en 1937	" 197(4),	" 164—169
Mouvement des voitures automobiles traversant la frontière	" 197(4),	" 161—162

ASSURANCES.

Sociétés d'assurance en 1937	Nr. 207(2),	page 77— 92
Assurance-maladie des employés de l'État et des administrations autonomes	" 198(3),	" 129—134
Pensions le I. I 1935	" 179(10),	" 598—599

CRÉDIT ET CAPITAL.

Recettes et dépenses des communes rurales en 1936/37	Nr. 206(1),	page 8— 22
Recettes et dépenses des villes et bourgs en 1936/37	" 205(12),	" 601—612
Balance de paiements en 1937	Nr. 200(7)-201(8),	" 346—352
Recettes et dépenses des banques privées et des banques coopératives en 1937	" 200(7)-201(8),	" 333—341

FINANCES.

Recettes et dépenses des communes rurales en 1936/37	Nr. 206(1),	page 8— 22
Recettes et dépenses des villes et bourgs en 1936/37	" 205(12),	" 601—612
Balance de paiements en 1937	Nr. 200(7)-201(8),	" 346—352
Recettes et dépenses des administrations d'arrondissement en 1936/37	Nr. 199(6),	" 273—283

AGRICOLE.

Pêches en 1938	Nr. 208(3),	page 147—156
Forêts de l'État et l'économie forestière en 1937/38	" 207(2),	" 57— 65
Mouvement et prix des propriétés agricoles en 1936	" 194(1),	" 24— 32
Rentabilité de l'élevage de poules en 1937	" 192(2),	" 77— 84
Rentabilité des exploitations agricoles	" 193(12),	" 662—671

VARIA.

Production et consommation des boissons alcooliques de 1934—38	Nr. 207(2),	page 92— 99
Montant des loyers à Tallinn et Nõmme	" 185(4),	" 169—172
Résultats du V. Plébiacte	Nr. 176(7)-177(8),	" 402—407
Statistique des noms de famille	Nr. 174(5),	" 264—267

LISTE DES ÉDITIONS DU BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE.

Type A. DÉMOGRAPHIE.		
Volume	I. Annuaire de la statistique d'instruction publique	Pages 288 + 186, 1924. Kr. 6.—
"	II. Naissances, décès, mariages et mouvem. de la population	" 52 + 54, 1925. " 3.—
"	III. Statistique de l'hygiène publique	" 132 + 80, 1925. " 5.—
"	IV. Population et l'hygiène publique	" 306, 1930. " 8.—
"	V. Assurances sociales en Estonie	" 76, 1937. " 1.50
STATISTIQUE ÉCONOMIQUE.		
Volume	I. Commerce extérieur en 1923	" 20 + 72, 1924. " 2.—
"	II. Ports, marine marchande et navigation en 1924	" 102, 1925. " 2.50
"	III. Chemins de fer, poste, télégraphe et téléphone en Estonie	" 64, 1925. " 2.—
"	VI. Commerce extérieur en 1924	" 22 + 92, 1925. " 3.—
"	V. Industrie en Estonie en 1924	" 80, 1926. " 2.50
"	VI. Chemins de fer de l'État en 1924	" 33, 1926. " 2.—
"	VII. Commerce extérieur en 1925	" 109, 1926. " 3.25
"	VIII. Commerce extérieur en 1926	" IV + 106, 1927. " 3.25
"	IX. Situation financière des sociétés anonymes et des sociétés cooper.	" 32 + 31, 1927. " 2.—
"	X. Commerce extérieur en 1927	" 106, 1928. " 3.25
"	XI. Commerce extérieur en 1928	" 120, 1929. " 3.50
"	XII. Commerce extérieur en 1929	" 152, 1930. " 5.—
"	XIII. Commerce extérieur en 1930	" 144, 1931. " 5.—
"	XIV. Commerce extérieur en 1931	" 140, 1932. " 4.—
"	XV. Commerce extérieur en 1932	" 124, 1933. " 4.—
"	XVI. Commerce extérieur en 1933	" 124, 1934. " 4.—
"	XVII. Commerce extérieur en 1934	" 120, 1935. " 4.—
"	XVIII. Commerce extérieur en 1935	" 120, 1936. " 4.—
"	XIX. Commerce extérieur en 1936	" 124, 1937. " 4.—
"	XX. Commerce extérieur en 1937	" 140, 1938. " 4.—
"	XXI. Commerce extérieur en 1938	" 144, 1939. " 4.—
STATISTIQUE AGRICOLE.		
Volume	II. Annuaire de la statistique agricole I (1923)	" 132, 1924. " 2.75
"	III. Élevage du bétail en Estonie en 1924	" 17 + 105, 1925. " 1.25
"	IV. Annuaire de la statistique agricole (1925)	" 3 + 201, 1926. " 3.50
"	V. Annuaire de la statistique agricole (1926)	" VIII + 254, 1927. " 3.—
"	VI. Annuaire de la statistique agricole (1927)	" VIII + 207, 1928. " 2.—
"	VII. Annuaire de la statistique agricole (1928)	" VIII + 218, 1929. " 2.75
"	XIII. Annuaire de la statistique agricole (1929)	" VIII + 254, 1930. " 3.50
"	IX. Annuaire de la statistique agricole (1930)	" VIII + 239, 1931. " 3.50
"	X. Annuaire de la statistique agricole (1931)	" VIII + 222, 1932. " 3.50
"	XI. Annuaire de la statistique agricole (1932)	" VIII + 207, 1933. " 3.—
"	XII. Annuaire de la statistique agricole (1933)	" VIII + 230, 1934. " 3.50
"	XIII. Annuaire de la statistique agricole (1934)	" VIII + 168, 1935. " 3.50
"	XIV. Annuaire de la statistique agricole (1935)	" VIII + 172, 1936. " 3.50
"	XV. Annuaire de la statistique agricole (1936)	" VIII + 172, 1937. " 3.50
"	XVI. Annuaire de la statistique agricole (1937)	" VIII + 168, 1938. " 3.50
"	XVII. Annuaire de la statistique agricole (1938)	" Sous-pressé.
Type B.		
1.	Résultats préliminaires du recensement de 1922	" 78, 1923. " 2.—
2.	Les enfants infirmes en Estonie	" 164, 1923. " 3.75
3.	Elections au Parlement en mai 1923	" 78, 1923. " 3.—
4.	Commerce extérieur de l'Estonie en 1921—1922	" 60 + 33, 1923. " 2.60
5.	Résultats du recensement de 1922:	
Volume	I. Répartit. démograph. de la popul. et conditions de logement	" 88, 1925. " 2.—
"	II. Répartit. démograph. de la popul. (tableaux)	" 8 + 138, 1924. " 4.—
"	III. Répartition de la population par occupations	" 38 + 84, 1925. " 3.—
"	IV. Arrond. Viru	" 24 + 52, 1924. " 2.—
"	V. " Järva	" 52 + 60, 1923. " 3.—
"	VI. " Harju et la ville de Tallinn	" 40 + 56, 1924. " 3.—
"	VII. " a) Lääne	" 20 + 56, 1924. " 2.—
"	" b) Saare	" 20 + 56, 1924. " 2.—
"	VIII. " Pärnu	" 40 + 84, 1924. " 3.50
"	IX. " Viljandi	" 36 + 84, 1924. " 3.50
"	X. " Tartu et Valga	" 40 + 92, 1924. " 3.—
"	XI. " Võru et Põlseri	" 30 + 40, 1927. " 3.—
6.	Dépouillement des données du recensement de 1922 et le contenu des tableaux de résultats définitifs	" 43, 1923. " 1.—
7.	Les exploitations agricoles nouvellement fondées de 1919—23	" 46 + 60, 1924. " 3.50
8.	Résultats du recensement agricole de 1925	" 4 + 219, 1926. " 3.75
9.	Album statistique, vol. I. Territoire et popul. (38 dia. et cartogram. en couleurs)	" 1925. " 6.—
	Album statistique, vol. II. Économie (24 dia. et cartogram. en coul.)	" 1926. " 6.—
	Album statistique, vol. III. Agriculture	" 112, 1928. " 7.50
10.	Elections au III. Parlement	" 43, 1927. " 1.75
12.	Elections au IV. Parlement	" 52, 1929. " 1.75
13.	Résultats du recensement agricole de 1929, v. I	" XI + 235, 1930. " 7.50
14.	Population et biens des exploitations agricoles (v. II)	" IV + 96 + 44, 1932. " 3.—
15.	Estonie de 1920—1930 (Résumé rétrospectif)	" XV + 405, 1931. " 7.—
16.	Elections au V. Parlement	" 52, 1933. " 1.50
17.	Données du Recensement de 1. III 1934:	
Vol.	I. Population des communes rurales	" IV + 104, 1934. " 3.—
"	II. Composition démographique de la population et logements	" VIII + 152, 1935. " 3.—
"	III. Occupations et familles	" 223, 1935. " 5.—
"	IV. Problèmes de la population	" VIII + 156, 1937. " 3.—
18.	Estonie en chiffres	" XVI + 343, 1937. " 6.—
19.	Résultats du recensement économique:	
Volume	I. Industrie	" En préparation.
"	II. Artisanat	" 78, 1939. " 2.—
"	III. Commerces	" Sous-pressé.

Type G. RECUEIL MENSUEL.

1922 Nr. 1—11	Prix total Kr. 10.—	1928 Nr. 74—85	Prix total Kr. 15.—	1934 Nr. 146—157	Prix total Kr. 15.—
1923 " 12—21	" " 15.—	1929 " 86—97	" " 15.—	1935 " 158—169	" " 15.—
1924 " 22—33	" " 15.—	1930 " 98—109	" " 15.—	1936 " 170—181	" " 15.—
1925 " 34—45	" " 15.—	1931 " 110—121	" " 15.—	1937 " 182—193	" " 15.—
1926 " 46—57	" " 15.—	1932 " 122—133	" " 15.—	1938 " 194—205	" " 15.—
1927 " 58—73	" " 15.—	1933 " 134—145	" " 15.—	1939 " à partir du Nr. 206 à	" 1.50